QUADERNS DE PASTORAL

EL SERVEI DE LA CARITAT

Informe de les Càritas
Secretariat de la Marginació
Atenció als delinqüents

75-76

PÒRTIC

ENTRE ROMA I MADRID

Tres aspectes majors conformen la nostra realitat des de l'aparició del número anterior: la visita del Papa, els rumors de canvis a les nostres seus episcopals i la nova situació política.

Si acabàvem el «Pòrtic» del número darrer amb un cordial «Benvingut a Catalunya!», adreçat al Papa poc abans de la seva arribada a la nostra terra, avui ens cal reconèixer i lamentar que, per molt que hagi estat a Montserrat i a Barcelona, el Papa no ha vingut a Catalunya ni ha visitat la Província eclesiàstica tarraconense (diguem-ho amb aquesta expressió tan púdica, que és el nom eclesiàstic oficial): cap allusió no va ésser feta per ningú, a cap dels dos indrets, a l'epis-

copat català, que hi era en ple, amb el seu Metropolità. Així mateix, per molt que vagi adreçar-se a la diòcesi de Barcelona, el Papa no va connectar amb l'Església barcelonina: fa dos anys aquesta església havia celebrat una assemblea diocesana, i, en fa cinc, una assemblea presbiteral; cap d'elles no va tenir-hi ressò.

Hi ha, doncs, alguna cosa que no funciona. I no pas una nimietat.

El 15 de gener de 1981 el Papa rebia el president de la Generalitat, molt honorable senyor Jordi Pujol, el qual li feia ofrena dels 15 volums de la «Gran Enciclopèdia Catalana». El dia 8 de febrer passat, els bisbes catalans eren a Roma per a la visita «ad limina» i, després d'haver despatxat cada un d'ells en particular amb el Papa, aquest els rebia col·lectivament i els adreçava una al·locució, recollida l'endemà a les pàgines de l'«Osservatore romano»: «Estimadíssims germans de la província eclesiàstica tarraconense (...) em porteu amb la vostra visita la presència de les estimades comunitats cristianes de Catalunya (...) la vostra zona eclesial té una llarga història de rica tradició cristiana (...) no ignoro que en les vostres reunions conjuntes intenteu analitzar, en esperit fratern, temes d'interès comú. D'aquesta preocupació han sorgit serveis interdiocesans per al més gran bé del Poble de Déu». Després els nostres bisbes dinaren amb el Papa. «L'estona de col·loqui a l'hora de dinar —escrivia el bisbe de Vic al Full diocesà del dia 7 de març— va ser la de més durada i més riquesa de contacte i familiaritat. Es va parlar de moltes coses: de Polònia, per exemple, de la cultura catalana, de la nostra història i geografia, i dels nostres sants. L'atenció va girar-se, amb goig de tots, cap a la figura del bisbe Torras i Bages (...) La conversa portà a considerar el gran bisbe de Vic com el patriarca dels nostres temps, com a

home de Déu de talla grandiosa, com a home de gran pes en la vida de l'Església a Catalunya i en la vida del país...». Poques setmanes abans de la vinguda del Papa, el Doctor Jubany enviava a Roma un «delegat personal» i àdhuc hi anava ell mateix.

***Doncs bé, ara podem comprovar que tots aquests contactes, que bé hem de considerar transmissors de** la vida eclesial, han estat neutralitzats per altres influències.*

Si passem a parlar de possibles canvis a les nostres seus episcopals, hem de començar comprovant que, sobre una qüestió tan important, només podem referir-nos als rumors que corren i dels quals fins es fa ressò la premsa. Aquests rumors ens diuen que hi ha almenys quatre diòcesis catalanes que poden canviar de titular en un lapse breu de temps: a Tarragona i Vic —els bisbes de les quals han complert els setanta-cinc anys i han posat el càrrec a disposició de la Santa Seu— s'hi vindrien a afegir Barcelona i Tortosa. Es parla a més del pas dels dos bisbes auxiliars de Barcelona a bisbes residencials. Si prenem en consideració, finalment, que les diòcesis de Tarragona i Barcelona podrien ser proveïdes amb algun dels bisbes residencials actuals, arribem a la conclusió que d'aquí a no gaire podríem trobar-nos amb un canvi de panorama considerable pel que fa a l'episcopat català.

Doncs bé, la premsa i els rumors parlen amb intermitències de la vinguda de bisbes originaris del País valencià que no es distingeixen precisament pel seu arrelament català. I hom atribueix una bona influència al cardenal Tarancon el qual —i no és pas cosa d'avui— no ha tingut pas cap escrúpol a manifestar-se públicament en contra d'una «Església de les autonomies» i de la provisió sistemàtica de les seus catalanes amb bisbes catalans.

Que, en un afer de tanta transcendència per a la vida cristiana i per al normal desplegament de les nostres esglésies, el poble creient i els respectius presbiteris diocesans no hi juguin cap paper, que ni tan sols no en siguin informats, és una anomalia greu. Tampoc no hi té cap beŀligerància, que se sàpiga, la Conferència episcopal tarraconense. Tot es decideix als despatxos de la Secretaria d'Estat vaticana i de la Nunciatura de Madrid. Vol dir que les nostres esglésies es troben a mercè de qui hi tingui més influència i que la provisió de les nostres seus episcopals continua essent una carta política —eclesiàstica o civil, que al capdavall no es diferencien gaire— i no pas un acte de normalitat pastoral.

Tot plegat dibuixa un panorama no gens falaguer de les relacions del Vaticà amb Catalunya. Uns ho atribueixen a desinformació. Altres s'aconsolen perquè el Papa va fer-se defensor, a la UNESCO, *de les nacions sense estat i perquè darrerament, adreçant-se als bisbes de la regió, ha fet l'elogi de la llengua provençal. Nosaltres ens estimem més d'assumir els fets en la seva crua realitat. Aquests ens diuen que el Vaticà continua actuant per mòbils polítics, que els bisbes (i altres) espanyols pesen políticament en una línia que ens és contrària i que els bisbes (i altres) catalans no han aconseguit de contrarestar aquestes influències fins a assolir unes relacions de normalitat pastoral. És un fet: la Santa Seu ens discrimina. Un signe ben eloqüent de darrera hora l'ofereix el bandejament de la llengua catalana en la felicitació nadalenca del Papa «urbi et orbi». Perquè només una voluntat positiva d'excloure-l'en pot explicar que no figurés entre la llarga restallera de llengües, en algun cas amb variants dialectals i tot, que va utilitzar, algunes de les quals són parlades només per cent cinquanta o tres-centes*

mil persones. Naturalment, el Papa no té cap obligació de felicitar el Nadal en quaranta-tres llengües. Però si ho fa, per què n'exclou la nostra?

Si aquesta és l'actualitat eclesiàstica, l'actualitat civil està presidida, a l'Estat espanyol, per l'entrada i els primers passos d'un govern socialista. Això comportarà un canvi d'estil i d'orientació que, en alguns casos, ja es comença a endevinar, com s'endevinen els possibles punts de fricció amb l'Església. Que ens sigui permès, des d'aquestes pàgines, de manifestar una triple esperança: que el nou govern pugui portar a bon terme i culminar amb pau i concòrdia la transició política; que inicïi una política més oberta i menys suspicaç respecte a Catalunya; i que l'Església espanyola respecti cordialment el lliure joc de la vida social i política del país, renunciï a jugar-hi un protagonisme que no li escau, i cerqui un altre tipus de presència en la societat. No ens agradaria que la legislació escolar o la despenalització de l'avortament, posem per cas, provoquessin campanyes catòliques ni declaracions episcopals. Sobre aquest darrer punt acabarem amb un desig, que és una petició, i que incideix en la necessitat d'autonomia i de personalitat de la nostra Església: que, si l'ocasió arriba, els bisbes catalans sàpiguen distanciar-se convenientment de les posicions dels seus col·legues de la resta de l'Estat sobre aquestes qüestions. La societat catalana és més oberta, tolerant i democràtica, per un general, que la resta de la societat espanyola. Que el sentit de «cos» no empenyi, doncs, els nostres bisbes a arrossegar-nos en una «guerra de religió» que ni és cosa dels nostres temps ni respon al tarannà de la nostra gent.

TESTIMONIS

EL SERVEI DE LA CARITAT

J. M. TOTOSAUS

«Segons un esquema, avui acceptat per tothom, tota l'acció pastoral està integrada per l'acció litúrgica, l'acció profètica i el servei de la caritat de la comunitat creient. Mitjançant aquestes tres accions s'edifica l'Església, comunitat de fe, de culte i d'amor, com diu el concili Vaticà II». Amb aquestes paraules comença l'article de mossèn Joan A. Ventosa, i les transcrivim aquí perquè donen complidament sentit de les pàgines que segueixen.

1. El número s'obre amb un informe de Càritas catalano-balear i de set de les nostres Càritas diocesanes. No és que no hàgim fet passos per a obtenir un informe —ni que fos breu— de les quatre diòcesis que hi manquen. Però, un cop més, hem de constatar que el nostre afany de recollir la vida de les nostres esglésies no acaba de realitzar-se plenament.

Els informes que ens han arribat i que publiquem deixen constància, tanmateix, que Càritas és una realitat viva, i que queda molt enrera el temps del «rober parroquial» o de la llet en pols i el formatge americà. Sense fer gaire soroll, l'existència i el treball de Càritas testimonia que, a les nostres esglésies, el servei de la caritat no és sinònim d'almoina, ni de bon tros. I que la preocupació pel germà resta viva i ben actualitzada, amb una atenció realista a les situacions de pobresa i a les seves causes.

L'estructura de Càritas no es limita al doble nivell diocesà i parroquial. Hi ha Càritas de zona i Càritas de ciutat. Els exemples de Girona i Sabadell serveixen per a deixar constància d'aquest darrer.

2. Aquest número no es limita, però, a Càritas, sinó que hem volgut que hi fos present, de manera ben explícita, la preocupació i el treball pels grups socials més directament marginats. Així Mn. Oriol Xirinachs ens parla dels primers passos del Secretariat diocesà de la pastoral de la marginació, que va constituir-se al bisbat de Barcelona arran de l'Assemblea diocesana, Mn. Gaietà Casacuberta ens ofereix una reflexió —«Enmig dels marginats, què som com a creients i com Església»— que va presentar, precisament, en una trobada d'aquest Secretariat, i el germà Adrià Trescents crida la nostra atenció sobre els delinqüents, tot reprenent el fil del testimoniatge que publicàvem al n. 56 (desembre 1978):
«D'aquells nois que corrien pel carrer l'any 78, que entraven a la presó i en sortien, que començaven les seves entrades al reformatori o feien la seva vida pel barri xinès, molts han estat empresonats per anys i anys (...) l'estiu passat en vaig visitar més de seixanta a diferents presons (...) Fa quatre anys eren nois, alguns encara infants, plens de vida. Avui són "presidiaris", i ¿qui se'ls estima, sinó les seves mares i alguna noia?»

3. ¿Quin capellà de parròquia no té mil-i-una facècies a contar d'altres tants passavolants que truquen a la porta de la rectoria o l'aborden a la sacristia, tot just acabada la missa, amb una història que van repetint de poble en poble o de parròquia en parròquia? Mossèn Salvador Bardulet ha volgut evocar-nos breument aquests marginats ben coneguts.

4. De vegades la naturalesa s'abraona sobre nosaltres i ens deixa a la intempèrie. És el que passava en algunes contrades de Catalunya i del País Valencià l'octubre i el novembre darrers. Són

casos absolutament imprevistos que sol·liciten la caritat dels cristians. Al lloc corresponent trobareu tres petites notícies dels bisbats d'Urgell, de Solsona, i Lleida.

5. Aquest número conté també dos articles amb reflexions d'ordre global. El primer, al qual ja **ens hem referit «El servei de la caritat en l'Església», escrit per Mn. Joan A. Ventosa, Delegat diocesà de Càritas de Barcelona, situa no solament el tema general d'aquest quadern, sinó també, de manera ben clara i ben interessant, el que l'autor en diu, per entendre'ns (tot advertint-nos, però, que les expressions no són satisfactòries), la caritat «organitzada», «institucional». Mossèn Ricard Cabré, responsable de la coordinació de Càritas catalano-balear, fa unes reflexions sobre les possibilitats i les dificultats amb què es troba avui el treball de sensibilització diguem-ne institucionalitzada de Càritas.**

6. La crònica dels QUATRE VENTS, que es tanca amb una **mica d'humor, ve a completar aquest número que posem, avui,** *en mans dels nostres lectors.*

CÀRITAS CATALANO-BALEAR

RICARD CABRÉ

Càritas Catalano-balear existeix com a confederació de les Càritas diocesanes. És sens dubte un bon mitjà per a posar en comú els nostres problemes, inquietuds i aspiracions i fins i tot per a realitzar aquelles accions que excedeixen les possibilitats de la major part de les nostres Càritas, com és ara la propaganda gràfica.

De moment es van començar a reunir d'una manera periòdica les Càritas catalanes, a les quals es van adherir des del començament Mallorca i Menorca. Eivissa, que fins ara anava amb València, se'ns ha ajuntat aquest any. Per això el Consell Catalano-balear no comença a existir pròpiament fins aquest any.

Fins ara ens reuníem cada dos mesos i passàvem junts tota una tarda. A l'última reunió vam acordar de reunir-nos quatre vegades l'any un dia sencer. Aquest canvi obeeix a dos motius: la dificultat de desplaçament que tenen els membres de les Illes i la necessitat d'una major calma a les reunions per a poder aprofundir els temes. Normalment ens reunim a Barcelona, perquè és el lloc més cèntric i amb millors mitjans de comunicació. El desplaçament a altres indrets ens faria perdre bona part del dia.

Normalment posem en comú les nostres experiències i mirem d'ajudar-nos els uns als altres amb iniciatives i suggeriments. Fins ara no tenim el reconeixement jurídic, i la veritat és que de moment tampoc no ens ha fet falta. El dia que el necessitem farem els tràmits convenients. Tampoc no hem vist clar fins ara la necessitat d'organitzar una assemblea de Catalunya. Potser les circumstàncies ens hi portaran.

D'accions conjuntes, fins ara n'hem fet ben poques. Van organitzar-se unes Jornades sacerdotals per a tot Catalunya i ens balla pel cap d'organitzar-ne unes altres aquest any. Des de fa dos cursos ens proposem uns objectius comuns, a base d'unes prioritats que decidim entre tots. Fins ara ens han preocupat d'una manera especial, a nivell de Consell, la promoció de les Càritas parroquials i el problema de l'atur. Referent a les Càritas parroquials vam redactar un qüestionari («procés a la Parròquia»), que vam oferir a totes les parròquies. De moment estem treballant

en un projecte de Jornades per a sacerdots i un altre per a la formació de voluntariat.

El paper de Càritas avui és engrescador, però no és gens fàcil. Per això ens va molt bé d'estar federats. Intentem fugir d'uns esquemes de beneficència per a ficar-nos de ple en la problemàtica social dels nostres pobles i veure quina és la resposta que hi ha de donar l'Església. Amb ajudes immediates tapem forats, però no resolem els problemes. Tampoc no correspon a l'Església resoldre'ls, però sí denunciar-los i sobretot crear consciència de l'existència dels problemes i dels camins de solució que s'ofereixen. Certament no podem apagar la fam d'avui amb promeses de demà, però tampoc no ens podem quedar satisfets donant un troç de pa a aquell que sabem que demà i demà passat ens en vindrà a demanar un altre. La missió actual de Càritas consisteix a fer prendre consciència a tots els cristians del seu paper d'animadors de la convivència i de forjadors d'un món nou fonamentat sobre la fraternitat i la justícia. Per això ens agradaria que a cada poble, per petit que sigui, hi hagués un grup d'animadors de la fraternitat.

En els moments actuals, certament, d'una major sensibilitat social al nostre país, pensem que Càritas Catalano-balear té un gran paper a jugar. Cal descobrir la realitat dels problemes i lluitar, amb tots els qui experimenten una mateixa inquietud, per donar-hi resposta.

Caldria que quedés cada vegada més clar que l'Església catalana i balear no vol ser una Església poderosa al servei dels poderosos, sinó una Església humil i senzilla al servei dels pobres, capaç d'experimentar ella mateixa la pobresa i el dolor dels qui sofreixen. Només així podrà ser acceptada com a Església de Jesucrist.

BARCELONA

PILAR MALLA I ESCOFET

Visió general

L'impuls i l'orientació que diferents estaments de l'administració han donat a l'acció social, han fet que Càritas diocesana de Barcelona es replantegi quina ha de ser la seva acció. Hem tingut en compte la realitat i les necessitats més urgents. Això ha donat lloc a l'elaboració de programes i projectes de treball concrets que, al llarg de la seva realització, es van modificant perquè puguin respondre als aspectes específics de cada realitat geogràfica.

La diòcesi de Barcelona abasta les comarques de l'Alt Penedès, el Baix Llobregat, el Barcelonès, Garraf, el Vallès Occidental, el Vallès Oriental, part dels municipis de l'Anoia i part dels municipis del Maresme. Si volem ser realistes, els programes elaborats per a aquesta diòcesi necessiten un tractament diferenciat perquè encara que es treballin els mateixos programes, les carències socials i també les possibilitats són diferents.

L'acció social que duu a terme Càritas té com a primer objectiu treballar per als qui més ho necessiten i que no són objecte d'especial atenció per part de l'administració.

Per a conèixer les necessitats reals i els col·lectius que reuneixen aquestes condicions, hem tingut en compte la realitat, a partir de les demandes formulades a Càritas, les ajudes econòmiques i socials que l'administració ofereix als ciutadans i els programes socials de l'administració.

Per a conèixer la realitat ens hem basat en les dades del servei de Permanència de Càritas diocesana i dels dos equips de serveis socials de base que treballen als barris de Torre Baró, Ciutat Meridiana i Vallbona, i al districte I de Barcelona.

Les funcions principals d'aquests serveis són: atendre totes les persones sense tenir en compte l'edat o la problemàtica, tot donant-los la informació que sol·liciten, i orientar-les en els conflictes que presenten. També fer la tasca de coordinació amb els serveis socials especialitzats i fer les peticions necessàries sobre ajudes econòmiques a l'Administració, a les institucions privades, etc.

Aquest contacte quotidià amb la realitat permet recollir la informació necessària tant individual com comunitària que ajuda a tenir una consciència clara de les necessitats i prioritats que han d'orientar l'acció social de Càritas.

Quant a les ajudes econòmiques i les prestacions socials que ofereix l'administració, Càritas té en compte quins col·lectius tenen ajuda, quins en tenen menys i quins viuen en una situació de mancança total.

Perquè, encara que la Constitució espanyola imprimeix caràcter de dret al benestar social, en la pràctica ens trobem amb tres categories de ciutadans respecte a les ajudes econòmiques i al dret als serveis socials:

Hi ha persones a les quals no es reconeix cap dret, i només es poden acollir a la beneficència pública, l'objecte de la qual és la subsistència.

Hi ha els beneficiaris de l'assistència social, que es fonamenta en un principi d'ajuda i es nodreix amb pressupostos de l'Estat.

En tercer lloc, tenim els ciutadans beneficiaris de les prestacions i els serveis de la Seguretat Social.

El tercer aspecte a tenir en compte és la programació i sobretot les realitzacions socials que es fan a cada municipi de la diòcesi de Barcelona, perquè és obvi que aquest aspecte condiciona i matisa els programes de Càritas en cada lloc concret.

Si l'administració es fa càrrec realment d'un col·lectiu, Càritas en aquell lloc concret no hi treballarà. N'és una prova evident el fet que, havent assumit l'atenció als transeünts l'àrea de serveis socials de l'Ajuntament de Barcelona amb la col·laboració de l'orde hospitalari de Sant Joan de Déu, actualment pocs transeünts acudeixen a Càritas. Això és una prova evident que els serveis que es fan condicionen la demanda.

Durant molts anys les persones que han necessitat una ajuda social (vells, infants maltractats o amb dificultats familiars, minusvàlids, etc.) han rebut l'atenció social de l'administració i també d'institucions religioses, prescindint de la comunitat d'origen dels interessats. Una prova n'és el gran nombre de grans institucions tant públiques com privades que acullen de 150 a 200 persones amb la mateixa problemàtica. Això provoca un desarrelament de les persones, una marginació i una falta de presa de consciència del poble, en general, dels problemes socials que existeixen al seu entorn, cosa que no afavoreix la solidaritat entre tots.

Davant un problema social, si volem construir una societat

més humana i per tant més cristiana, hem de considerar dues vessants: una vessant individual perquè l'objectiu últim de tots els serveis socials és la persona. I una vessant ambiental, és a dir, el context en el qual viu l'interessat.

Aquestes dues vessants, a Càritas, les volem treballar. Per això en els nostres programes concrets intervenen professionals, col·laboradors i voluntaris.

Entenem per professionals les persones que presten el servei amb retribució econòmica, siguin treballadors socials de Càritas, de l'administració o d'altres institucions privades. Entre aquests professionals comptem amb assistents socials, infermeres, metges, psicòlegs, advocats, psiquiatres, fisioterapeutes, treballadors familiars, personal de feines de casa.

Els col·laboradors són les persones que fan una prestació professional sense retribució econòmica.

El personal voluntari assumeix tot l'aspecte de relacions humanes, companyia, serveis concrets que es fan per amistat, etc.

Tant els col·laboradors com els voluntaris són de la comunitat de la persona i del grup de persones que ens ocupen. I són ells els qui, a partir d'accions concretes, treballen el medi en el qual es troben.

Tenint en compte tots els aspectes esmentats, el departament d'acció social de Càritas ha elaborat tres programes d'acció: un per als vells, un per als infants i un altre per als parats.

Tenim la certesa que tot el que fem per aquests col·lectius és un servei i una ajuda a què tenen dret. Aquesta convicció ens obliga no sols a resoldre situacions de carència o conflicte social sinó a treballar perquè hi hagi més justícia.

Fer conèixer als governants i als polítics la realitat del món per al qual treballem, forma part de tots els programes de Càritas de Barcelona.

Programa contra l'atur

Els programes d'acció contra les causes de l'atur fan que una part important del nostre treball es porti a cap amb els parats. El nombre de sol·licituds d'ajuda econòmica ha augmentat el dos-cents per cent durant el mes de juliol.

La nostra preocupació referent als parats no és tant donar una ajuda econòmica com el fet de veure que l'atur s'incrementa i que els problemes familiars i de marginació que genera són molt punyents i en molts casos irreparables.

Des de començament d'any fins el 31 d'agost han acudit a Càritas 1.062 famílies a causa de necessitats econòmiques motivades per l'atur. Aquestes famílies han estat ateses amb el fons de l'atur i amb el fons del servei d'ajuda econòmica de Càritas.

Hem fet una prospectiva sobre un deu per cent del total de famílies ateses. Això ens permet fer algunes constatacions, que no presentem com a conclusions científicament elaborades, però sí com a característiques que esperem confirmar amb anàlisis posteriors.

Els nuclis familiars formats per les persones que hem tractat són predominantment nombrosos. La mitjana de membres per família a Catalunya és de 3'4 i la mitjana matemàtica de l'univers que estem analitzant és de 4'5 membres per família.

Aquestes 1.062 famílies aglutinen 4.779 persones, a qui d'una manera directa repercuteix el problema de l'atur.

La qualificació professional dels caps de família és baixa: hi ha un 48 % d'obrers qualificats, un 39 % d'obrers no qualificats, un 7 % d'administratius, un 5 % de tècnics i un 1 % que no consta. Entre obrers qualificats i no qualificats no hi ha grans diferències econòmiques ni de formació professional i la suma d'aquests dos grups equival a un 87 % de la població tractada.

El nombre absolut de parats no equival al nombre absolut de famílies ateses. Són 1.062 les famílies que tenen problemes a causa de l'atur i en aquestes famílies s'hi ajunten 1.370 parats, és a dir, 1.370 persones en edat laboral que voldrien treballar i no poden.

Les dades que ens permeten fer una aproximació a l'economia familiar es basen en els ingressos mensuals i en les despeses.

Pel que fa als ingressos, hi ha un 20 % de famílies que no ens aclareixen aquesta qüestió. Quant a les despeses són 8 les famílies que no ens han contestat.

Els ingressos familiars es distribueixen de la manera següent:

No arriben a 30.000 ptes. al mes . . .	73 %	famílies
De 31.000 a 40.000 ptes. al mes . . .	3 %	»
De 41.000 a 50.000 ptes. al mes . . .	2 %	»
Més de 50.000 ptes. al mes	2 %	»
No consta	20 %	»
Total	100 %	»

Tanmateix, no creiem que el fet que el 20 % de famílies no contestin respongui a voler amagar uns ingressos molt elevats,

sinó a tot el contrari No cal que remarquem la «misèria» dels ingressos familiars, sobretot si tenim en compte que normalment es tracta de famílies i nuclis amb nombrosos fills petits. Cal fer molts números perquè una família amb fills petits pugui passar amb menys de 30.000 ptes!

L'altre plat de la balança de les dades que tenim són les despeses fixes mensuals d'aquestes famílies, excluint-ne les necessitats vitals, com ara el menjar.

En els quadres que donem a continuació exposem aquestes despeses.

No arriben a 5.000 ptes. mensuals . .	18 %	famílies
De 5.000 a 10.000 ptes. mensuals . . .	32 %	»
De 10.000 a 15.000 ptes. mensuals . . .	21 %	»
Més de 15.000 ptes. mensuals	21 %	»
No consta	8 %	»
Total	100 %	»

Les despeses fixes mensuals mantenen l'ordre següent: habitatge, llum, gas, aigua i escola.

Davant aquesta realitat no hi ha alternativa: o la societat permet viure tothom com a persona o ha de canviar, i per viure com a persona és imprescindible un pis amb llum, aigua, gas... i que els nens puguin anar a l'escola.

Cal pensar també que les famílies amb uns ingressos mensuals de 30.000 ptes. o menys (el 73 % del total) i, per altra part, amb unes despeses fixes de 10.000 ptes., per més que s'esforcin no tenen cap més remei que deixar de pagar el lloguer, els rebuts de la llum, del gas, etc., ja que primer han d'assegurar un mínim per a menjar i vestir.

Moltes vegades es diu que si els aturats busquessin feina en trobarien, que el que els falta són ganes de treballar i que s'estimen més viure amb el subsidi d'atur. No és qüestió de valorar o criticar aquesta actitud. Preferim constatar el que han fet aquests aturats, la majoria dels quals ni tan sols té subsidi d'atur.

Ens consta que 1.223 persones han cercat feina tant com han pogut. Un dels mitjans més freqüents han estat les oficines de col·locació, on han acudit gairebé tots. En segon lloc cal esmentar la iniciativa personal, o sigui, el fet d'anar d'una empresa a l'altra demanant treball. El tercer mitjà ha estat «la premsa diària». No és estrany que la premsa sigui el mitjà menys usat, ja que —encara que és una estimació nostra— podem suposar que

aquestes persones no tenen el costum de comprar la premsa de cada dia.

Segons les dades que ens consten, el fet de no trobar feina no es deu a llurs exigències a l'hora d'ésser contractats. Només 57 dels 1.370 diuen que no agafarien qualsevol feina; la resta treballaria en qualsevol cosa. D'altra banda, n'hi ha 68 que han tingut oportunitat de treballar i no ho han acceptat. Els motius han estat els següents: 45 al·leguen que no estan preparats, i la resta (23) al·lega unes condicions econòmiques vergonyants.

Tot plegat fa pensar que és un col·lectiu que vol treballar en qualsevol feina i ho necessita, mentre es vegi capaç de fer-la i li comporti una compensació econòmica mínimament digna.

És molt difícil veure quines són les expectatives a partir d'unes dades recollides en una entrevista. Malgrat això, són poques les persones que mantenen una actitud negativa. Només 102 veuen el futur molt negre i o bé pensen tornar al poble (34) o bé no pensen fer res perquè creuen que no hi ha res a fer (68).

La majoria encara mantenen una mica d'esperança i pensen continuar buscant, confiats que sortirà alguna cosa (611). Uns altres encara tenen la perspectiva una mica més esperançadora ja que tenen una possible feina futura (238).

Segurament que aquesta esperança és l'últim ble que els ajuda a aguantar una realitat tan problemàtica. Però l'alternativa és clara: o bé aquest ble es converteix en una llum certa i forta —treball i sou—, o bé s'apagarà del tot i entraran a formar part del que en diuen el món dels marginats: abandonament de la llar, infants pre-delinqüents, etc.

Davant el problema de l'atur, caldrà no solament tenir molt clara l'explicació tècnica de la crisi que estem passant, sinó tenir més clara encara tota la problemàtica humana i seriosa que pateixen només uns quants.

Sempre hem dit, des de Càritas, que som conscients que el problema de l'atur ens depassa i que no pretenem en absolut solucionar-lo: senzillament volem fer realitat la solidaritat. Més bé o més malament, aquest propòsit l'hem fet realitat de la següent manera: dels 1.062 casos presentats s'ha denegat l'ajuda solament a 42 famílies. Els motius han estat la manca de claredat de la situació exposada i la manca de justificants per a rebre l'ajuda sol·licitada.

El que més ens han sol·licitat i hem concedit són ajudes puntuals, que, en moments determinats, suposen poder sortir d'una situació ofegada. Aquest ha estat el cas de 866 famílies. Les ajudes han oscil·lat entre 25.000 i més de 100.000 ptes.

S'han concedit ajudes periòdiques a 91 famílies. Normalment som més exigents en aquests casos, ja que volem evitar una actitud conformista, molt fàcil d'adquirir quan tens assegurada una certa quantitat mensual. Les quantitats, en aquest cas, oscil·len entre 15.000 i 30.000 ptes. mensuals i es donen durant tres mesos, prorrogables si la situació continua.

Recordem que de les 1.062 famílies, 52 han vingut només a demanar feina per a un o més membres de la família.

D'aquestes 52 famílies s'han pogut complaure 26 persones. Uns s'han integrat a les cooperatives que Càritas ha promogut. En algun altre cas s'ha pogut trobar feina en altres llocs.

Existeixen alguns casos en què s'acumulen ajudes periòdiques i puntuals a la vegada, o bé ajudes periòdiques i puntuals i també feina. Aquests, però, són pocs.

Com a resposta col·lectiva a l'atur, Càritas ha promogut dues cooperatives de servei. Aquestes cooperatives han donat sortida a un nombre reduït de persones, però les perspectives són bones i és probable que, a finals d'any, hi treballin unes cinquanta persones.

La tasca de formació i consolidació de les cooperatives no ha estat gens fàcil. Combinar l'esperit cooperativista, amb tot el que això demana, amb la comprensió que una cooperativa té quelcom d'empresa és, en molts casos, difícil. Al llarg de vuit mesos han sorgit problemes que, tanmateix, no han estat insuperables i esperem que aviat les dues cooperatives que hem impulsat estiguin consolidades.

A través dels programes contra les causes de l'atur, és clar que s'intenta donar una resposta a la situació d'angoixa en què viuen els parats. Voldríem que la resposta fos sempre la feina, però no és possible. Tanmateix, la promoció de noves cooperatives està en perspectiva i forma part dels programes prioritaris de Càritas.

Programa d'infància

L'objectiu d'aquest programa és proporcionar a l'infant —en cas de malaltia dels pares o de dificultats de qualsevol ordre— una ajuda que asseguri el bon funcionament de la seva vida, tot prevenint, si es pot, distorsions físiques, psicològiques o socials i millorant, tant com sigui possible, les seves condicions de vida.

Aquest programa, el duem a terme en tota la seva amplitud al Districte I de Barcelona i en un sector del Districte IX que comprèn els barris de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona, que són, com ja hem dit, els sectors on Càritas desenvolupa les funcions dels serveis socials de base.

La situació de carència afectiva, moral i econòmica en què viuen moltes famílies exigeix una acció decidida vers la infància. La forma més efectiva de protecció de la infància és ajudar els pares perquè puguin fer-se càrrec dels seus fills. Això, si s'assumeix plenament, demana tota una nova orientació en el treball social.

Tanmateix, els problemes diferents que es presenten, tant per la problemàtica concreta, com per les persones que la pateixen, fan que no es pugui donar una solució única a tots els casos, i és per això que, amb cada família, s'estableix el pla d'acció que sembla més adequat.

Tot i que ens definim per la desinstitucionalització dels infants, hi ha circumstàncies en què l'única i millor solució és la residència.

L'orientació, la donem a les famílies després d'estudiar les possibilitats dels pares des de les vessants psicològica, laboral, econòmica, moral, etc.

En qualsevol pla de treball s'inclou un pressupost encara que sigui provisional a fi de tractar els problemes socials en tota la seva amplitud.

És impensable avui fer un servei eficaç sense comptar amb l'ajuda econòmica, que serà, en molts casos, necessària. Si ens descuidem d'aquest aspecte correm el perill de convertir-nos en uns serveis que donen bons consells però que no solucionen res.

En una altra ocasió —vegeu «Principis inspiradors d'una política de serveis socials». Generalitat de Catalunya 1979— vàrem escriure que l'acció social s'ha de caracteritzar per la realització tant de funcions d'assistència com de promoció, les quals han d'anar íntimament relacionades.

Mentre l'assistència social es pot definir com el conjunt d'accions que proporcionen unes prestacions materials i concretes a les persones o grups, la promoció social comprèn aquells aspectes que afavoreixen el desenvolupament de les persones i comunitats, alhora que implica la participació dels interessats en l'acció social.

La promoció social, per tant, no exclou l'assistència necessària en aquelles situacions reals que impedeixen la participació dels afectats a assumir els problemes reals, per condicionaments psicològics, econòmics o socials.

En aquesta situació es troben, entre altres, alguns matrimonis joves sense feina, amb un o dos fills, que no tenen pis per causa de desnonaments i viuen en una pensió dels barris vells de Barcelona.

És cert que aquestes famílies, en molts casos, podrien ser considerades com a marginades, entenent per marginat el que està fora de la societat normal perquè no s'adapta al seu ritme de producció, costums, valors, etc.

En altres països existeixen institucions dedicades a la reinserció de famílies marginades. Des de Càritas voldríem posar en marxa un programa de reinserció de famílies, però sense crear institucions específiques.

Això suposa un treball llarg, amb dedicació de professionals i, en molts casos, de diners; però creiem que el cost econòmic per persona atesa no seria ni de molt tan elevat com si es tractés de portar els infants d'aquestes famílies a institucions, i és evident que si no hi ha una acció social amb el nucli familiar, aquests infants anirien a raure en institucions o, encara pitjor, es convertirien en delinqüents.

Aquesta tasca d'ajuda als infants, tenint en compte les seves famílies, és un aspecte important dels nostres programes i volem treballar d'acord amb aquesta orientació.

Programa d'atenció als vells

Un altre aspecte que cal remarcar és el programa de vellesa destinat a l'atenció a domicili de les persones que no són beneficiàries de la Seguretat Social i que reben l'ajuda periòdica del Fons d'Assistència Social (F.A.S.) de la Generalitat de Catalunya.

Aquest programa, el duem a terme a l'àmbit territorial que correspon al de la Diòcesi de Barcelona.

Càritas es fa càrrec de l'atenció a les persones beneficiàries d'aquest programa si l'Administració local no ho pot assumir. En cas contrari, si els treballadors socials de Càritas descobreixen persones que necessiten atenció a domicili, es posen en contacte amb els serveis socials municipals a fi que assumeixin aquest servei.

El servei a domicili consisteix a desplaçar els serveis necessaris fins a la llar dels afectats, en el cas de persones o famílies que tenen dificultat de valer-se per elles mateixes, temporalment o de manera definitiva, per malaltia, incapacitat o altres causes.

L'estudi i l'organització del servei a domicili per als beneficiaris del FAS és una de les tasques més importants de Càritas durant l'any 1982.

En primer lloc la base documental inicial ha estat l'obtenció dels noms i domicilis dels beneficiaris del FAS, que, en l'àmbit territorial que abasta la Diòcesi de Barcelona, sobrepassen el nombre de trenta-dos mil.

L'elaboració de la fitxa-enquesta i els criteris per treballar la fitxa han estat el punt de partida d'aquest treball.

A continuació s'han transcrit les dades a les fitxes i s'ha organitzat per municipis, districtes i carrers.

Aquesta ha estat la tasca més monòtona, però ens ha permès parlar del programa i preparar el personal voluntari per estudiar la situació dels destinataris d'aquest treball. D'aquesta preparació se n'han responsabilitzat els assistents socials de Càritas.

En aquest programa intervenen: personal professional, personal qualificat col·laborador (metges, fisioterapeutes que fan una prestació professional sense retribució econòmica, etc.) i personal voluntari que ha tingut una importància cabdal i assumeix tot l'aspecte de relacions humanes, amistat, etc.

A mesura que es descobreixen casos susceptibles d'ajuda a domicili, l'assistent social visita la persona i estableix el pla d'ajuda que creu oportú. En aquest pla d'ajuda, fins ara, hi han intervingut assistents socials, treballadors familiars, treballadors de feines de casa i personal voluntari, i també els serveis mèdics municipals. Càritas no exclou, si s'escau, el fisioterapeuta, la infermera o el metge, sempre que els serveis municipals no puguin cobrir aquestes necessitats.

Podem constatar que implantar el servei a domicili no és una tasca fàcil. La visita a domicili —a la qual precedirà una carta anunciant el seu motiu— és molt important perquè permet una relació amb la persona i els veïns, ja que les primeres visites les fan en gran part les persones de cada parròquia en l'àmbit territorial corresponent.

En el cas dels beneficiaris del FAS, si són vells, el servei que demanen més, i també el més necessari, és el servei de neteja. Tanmateix, no tots accepten l'ajuda a domicili.

El fet d'establir un contacte mitjançant les visites domiciliàries ens ha permès descobrir necessitats que no hauríem conegut si haguéssim esperat que les persones acudissin a Càritas.

Unificar criteris entre les persones que fan l'estudi és difícil i més tractant-se d'un programa en què participen unes vuitcentes persones. Aquest és l'aspecte que presenta més dificul-

tats; però ofereix l'oportunitat d'un treball important de la comunitat i acreix la solidaritat entre les persones de diferents edats.

L'estudi està, actualment, a la meitat de la seva realització i els serveis socials a domicili que es fan són quasi un centenar.

Les accions empreses i que hem explicat són també l'inici del projecte per al curs que comencem.

És evident que després d'un any de treballar uns programes els hem d'ajustar a la realitat. La nostra intenció és continuar en la mateixa línia, tot concretant els aspectes següents:

— acabar l'estudi dels beneficiaris del FAS;

— organitzar tots els serveis a domicili;

— elaborar un document sobre la realitat que hem conegut a través de les visites realitzades;

— treballar amb més profunditat la problemàtica dels infants buscant solucions reals;

— incrementar el treball del servei contra les causes de l'atur sobretot pel que fa a la potenciació de cooperatives de servei;

— organitzar cursets de formació del voluntariat que col·labora amb Càritas.

GIRONA

ESTEVE ANDREU

Criteris

El treball a partir de Càritas, durant aquests anys darrers, ha estat marcat per *uns criteris de visió global*, que han frenat les activitats immediates, per tal de fer un treball més efectiu des de la realitat concreta de la parròquia i evitar un desenrotllament poc realista del que en diem Càritas diocesana.

Un d'aquests primers criteris ha estat considerar Càritas diocesana no com una estructura diocesana aïllada de la base, sinó com l'expressió dels equips parroquials, en els quals hi ha la vida i la problemàtica concreta. El primer pas ha estat, doncs, no atendre ni assumir, en principi, tot allò que correspon als grups de base, a menys que respongui a una petició dels mateixos grups responsables. I el segon s'ha concretat a avançar vers una composició de Càritas diocesana a base dels representants dels grups parroquials, amb l'actuació, en tot cas, d'un equip diocesà com a «permanent».

Un altre criteri és donar prioritat, atenció especial i, si cal, promoció, als grups constituïts a les parròquies on hi ha Consell Pastoral, per considerar que les característiques d'aquests equips tenen una mentalitat i un estil de més corresponsabilitat. Cal recordar que uns dels objectius de Càritas és col·laborar a formar comunitat, i considerem que una manera efectiva d'aquesta col·laboració és ser conseqüents amb el criteri exposat.

El desenrotllament de l'acció de Càritas a la diòcesi de Girona ha anat, doncs, a remolc de la creació de Consells pastorals a les parròquies, un dels objectius prioritaris de la pastoral diocesana. Interessa un treball menys espectacular però més efectiu a llarg termini i d'acord amb l'estil de l'Església nova que volem.

Qüestions i respostes

A la nostra diòcesi s'han notat *uns problemes d'assistència* que presenten unes característiques de més agudesa: el problema dels

transeünts, alguns dels quals, no tots, es troben en aquesta condició per raó de buscar treball, que no troben en el lloc on normalment resideixen; el problema de moltes famílies que viuen situacions de veritable *necessitat material*, i que són de greu emergència puix no disposen dels mínims per a sobreviure. Tot això causat, en bona part, pel problema de l'*atur*, que a la nostra diòcesi afecta més de 15.000 persones.

Les *respostes* que s'hi donen des de Càritas són:

— Els transeünts han estat atesos fin ara directament per Càrita diocesana. L'any 1981 n'hi passaren 551 i es feren 1.962 ajudes, per un valor de quasi mig milió de pessetes, a Girona ciutat. A les altres parròquies de la diòcesi s'han gestionat moltes atencions. Hi ha molt a fer quant a la coordinació.

— A Girona ciutat s'ha arribat al millorament i a l'actualització d'un centre per a transeünts, fruit de la col·laboració de Càritas amb diversos estaments socials. La inauguració de la primera fase tingué lloc el 13 d'octubre d'enguany.

— Els casos de famílies amb problemes econòmics comprovats s'atenen per mitjà del «finestral de la caritat», secció oberta a la col·laboració dels ciutadans. La resposta és molt positiva, sense dèficits ni casos que s'hagin d'esperar per a rebre l'ajut que demanen a través de la pròpia parròquia. S'han administrat, durant l'any 1981, prop de dos milions i mig de pessetes.

— Quant a l'atur, després d'unes Jornades sobre aquest tema, s'ha creat una secció, al departament social de Càritas diocesana, per a la informació dels equips parroquials i dels mateixos interessats. Es promociona també una atenció més raonada als equips parroquials de Càritas i es prepara una informació sistemàtica sobre les realitats o els problemes detectats, a través dels mitjans de comunicació social. Les ajudes seran per als casos en què no arriben les solucions oficials o bé s'endarrereixen per raó de les gestions o els tràmits.

El canvi polític i social ens ha obligat i ens obliga contínuament a trobar nous espais de la nostra actuació, a mesura que les entitats públiques i privades assumeixen efectivament responsabilitats en l'àmbit de la marginació, i exigeix una major professionalització dels responsables i col·laboradors de Càritas. A més cal descobrir els camins de col·laboració amb les entitats oficials, a mesura que es van potenciant nous serveis socials de caràcter públic i privat.

Projectes

Els *projectes* estan en funció de tot el que fins aquí hem exposat d'una manera taquigràfica:

— Treballar per la sensibilització de les comunitats cristianes sobre els problemes de marginació, a fi que prenguin responsabilitats en aquest camp. Una manera pràctica és el treball a partir dels Consells pastorals de les paròquies i en relació amb ells.

— Promoure una major professionalització en el personal de Càritas.

— Fer veure la importància de l'intercanvi d'experiències de treball social, entre els diversos equips que hi estan compromesos.

— Continuar la campanya ja iniciada de «Solidaritat amb els aturats».

En línies generals aquest és el panorama de l'acció de Càritas a la nostra diòcesi. Aquí cabria una llista de moltes altres accions que, sobretot a nivell parroquial, es duen a terme, però no cal. L'objectiu era oferir una visió global de la nostra orientació i del nostre moment actual. Ens sembla que ja és suficient.

LLEIDA

RAFAEL GARCIA LASHERAS

Problemes i respostes

En termes generals, podem dir que la nostra tasca és la comuna de Càritas: l'assistència, la promoció, l'animació de comunitats, etc. Amb tot, més específicament, treballem en l'assistència als passavolants, als desarrelats, als marginats, a famílies amb el pare en atur o sense subsidi o pensió de jubilació, a persones i famílies en atur.

Tocant als passavolants, que malauradament cada dia són més, se'ls dóna sopar i, si han de continuar el viatge per buscar feina o per altres motius, i demanen ajut, se'ls facilita el passatge, si bé tocant a aquest punt acostumem a orientar-los cap als centres d'assistència municipal o de Sanitat.

Tocant a la gent estable, se'ls ajuda per tal que puguin comprar queviures, o pagar el lloguer de la casa, o els rebuts de la llum, l'aigua, etc. També se'ls orienta de cara a la tramitació de sol·licituds d'ajut per part de la beneficència estatal o bé de la documentació personal. Igualment, sempre que demostren que no tenen assistència de la Seguretat social o de la Beneficència municipal, se'ls facilita assistència mèdica en un dispensari depenent de Càritas.

Un problema greu és l'escassetat de mitjans econòmics per fer front a les necessitats que es plantegen i al tractament més individualitzat de casos no solament de caràcter material sinó de tipus social i sociològic. Un altre problema, de molta més importància i transcendència segons el nostre punt de vista, és la manca de mitjans humans. Per culpa d'això no podem atendre la major part de problemes que té plantejats avui la nostra societat. Alhora constatem la poca sensibilitat religiosa referent a Càritas.

Un altre problema que ens afecta bastant és la manca de coordinació dels estaments oficials a l'hora d'orientar els possibles emigrants d'una província a l'altra en recerca de mà d'obra fins i tot en feines temporeres, com és ara, la collita de la fruita, de les olives, etc. Succeeix que hi ha molta gent que, enlluernada pel *boom* propagandístic de certa premsa, es pensa que aquí trobarà la solució de la seva vida quan, de fet, ocorre tot el contrari: es

troben sense feina i sense diners per al retorn al lloc d'origen, la qual cosa fa que creixi el nombre de passavolants i desarrelats.

La resposta que procurem donar és oferir-nos de la manera més humana i positiva possible en tots els casos. El capítol més important d'assistència (encara que no l'únic, tot i que ho pugui semblar) és el de l'atenció als marginats. També tenim contactes amb els grups d'assistència a barris perifèrics de cara a un servei millor.

Volem anar més enllà del mer paternalisme i volem treballar per la promoció de les persones necessitades, per a la qual hem de comptar amb llur resposta i col·laboració.

En aquesta línia, pel maig vàrem llançar un concurs d'idees per a la promoció de llocs de treball, en què s'oferia gratuïtament l'orientació tècnica i professional que es cregués convenient i una dotació inicial de mig milió de pessetes.

Encara no hem fet la valoració de les respostes i, per tant, no podem dir si el concurs ha donat bon resultat. Amb tot, tenim el pressentiment que no ha funcionat com havíem esperat.

Cal remarcar una altra labor important desenrotllada pels Serveis d'Assistència Social de Càritas: l'estudi i la col·laboració en casos d'assistència econòmics i humans sorgits a parròquies de la diòcesi especialment a la perifèria de Lleida capital a causa de la seva gran demografia; la col·laboració en la mesura del possible en camps de promoció i desenvolupament a nivell parroquial, com també una col·laboració noble amb els altres ents de l'Estat o del municipi segons les nostres possibilitats limitades.

Finalment, creiem que pot ser il·luminadora la relació dels serveis principals prestats per Càritas durant l'any 1981.

Menjador: 21.654 sopars. *Dispensari mèdic*: 885 visites, 134 anàlisis, 69 cures, 516 preses de tensió, 558 injeccions, 9 radiografies i 2.329 medicaments lliurats. *Casos d'ajut*: 74 viatges, 22 pagaments de deutes a botigues i 65 de lloguers de pis, etc. *Finestral de caritat*: atenció de 66 peticions. *Assessoria jurídica*: 72 consultes. *Rober*: 6.251 peces de vestir noves o usades, 101 parells de calçat i 112 mobles, electrodomèstics, etc. *Gestions*: tramitació de 5.800 documents legals o administratius, 72 assessoraments sobre pensions i recursos diversos, 375 casos diversos, 42 de collaboració, 85 avals i certificats, etc. *Colònies d'estiu*, a càrrec del departament autònom: assistència de 640 nens i nenes, distribuïts en 9 torns, a les colònies del Montsant i la Verge Blanca. *Ajut especial*: 195 beques a nens, per un import de 652.300 ptes. facilitades per Ràdio Lleida.

Relacions amb l'Administració

El canvi polític no ha incidit gaire en les actuacions prop dels organismes oficials a nivell de tot l'Estat. Tocant a la Generalitat, s'ha millorat alguna subvenció per al menjador gratuït de Càritas per a necessitats.

A nivell municipal, la separació de competències entre l'Església i la societat civil ha comportat algunes conseqüències negatives, més del que hom s'hauria esperat. Els serveis municipals no han assumit totes les responsabilitats socials de la seva competència i fins i tot n'han cancel·lades i han encaminat cap a Càritas casos com és ara de beneficència mèdica. Aquest fet ha arribat a ocasionar el tancament durant tres mesos del nostre dispensari, a causa de la protesta dels metges que hi treballen voluntàriament i gratuïtament, per la dificultat a atendre bé el gran nombre de persones que venien de l'Ajuntament i per la manca de pressupost per fer front al cost molt alt de les medicines. Com que el capítol de l'assistència mèdica té molta importància econòmica, l'Ajuntament, en assabentar-se de l'existència del nostre dispensari, se la volia treure de sobre, fet que va motivar el seu tancament temporal a fi de replantejar la possibilitat de mantenir un servei digne tant en l'aspecte mèdic com en el personal. Tocant a d'altres aspectes, la relació amb les instàncies municipals ha funcionat millor, per exemple, en el menjador per a necessitats, per a l'ordre del qual s'ha pogut comptar amb els serveis d'algun guàrdia municipal. Resumint, podem dir que hi ha reticències i indiferència i que cada u va pel seu compte.

En relació amb els altres estaments depenents de la Generalitat, Insalut, etc., hem ofert la col·laboració i la informació que ens han demanat. També hem facilitat informació i orientació a l'Ajuntament en actuacions de tipus social i fins i tot oficial.

No pretenem dir que som els millors, sinó que intentem fer la tasca al més conscientment possible, fet que potser ens diferencia d'altres organitzacions de tipus civil.

Perspectives

Tenim molts projectes concrets en la ment, si bé difícils de realitzar per la manca de mitjans humans.

Un objectiu primordial és, per mi, la formació d'un bon equip no de «tècnics» o «especialistes» sinó de cristians sensibles a les

desgràcies dels altres, disposats a lliurar quelcom d'ells mateixos i a donar testimoni de les deficiències socials davant la societat. Sense això no és possible portar a terme la tasca cristiana de la caritat.

Un altre objectiu és una crida als cristians amb vocació per al treball de cara a les deficiències humanes i socials però que es troben aïllats, a fi que es coordinin amb Càritas diocesana. De cara a això, i a tall d'experiència, estem realitzant un estudi sociològic de moment d'un barri de la ciutat, però que després anirem continuant a altres barris. També busquem col·laboració i coordinació en camps desatesos al nostre bisbat: les drogues, la inadaptació juvenil, els vells, l'alcoholisme, temps lliure, les mares solteres, etc. Vet aquí uns camps que necessiten una resposta d'esperança (sovint la solució definitiva no cau dintre les nostres possibilitats), davant els quals la societat resta inactiva però els cristians no podem restar muts si no volem convertir-nos en còmplices d'aquesta situació.

Aprofito l'avinentesa per comunicar des d'aquí als qui senten una inquietud de cara als altres, que els de Càritas tots sols no podem fer la feina i que comptem amb ells.

SOLSONA

JOSEP GARRIGA

Visió general

Solsona és un bisbat amb zones tan diferenciades com el Llobregat, la Segarra, el Cardener i l'Urgell. Ens trobem de ple en el món rural, ja que el poble més gran (Berga) té 13.800 habitants. El món rural té els seus avantatges: una dimensió humana que fa que les coses no agafin proporcions excessivament grans i que els problemes es puguin conèixer i tractar degudament. Però també té els seus inconvenients: la pressió social pesa i es fa sentir a l'hora de voler canviar les coses.

L'equip de Càritas diocesana és format pel Director, el Tresorer, ambdós seglars, el Delegat episcopal, sacerdot, i l'Assistent social, que treballa a jornada completa i és l'únic membre remunerat del grup.

A causa de la distribució de la població al bisbat de Solsona, sense cap ciutat que doni serveis a les altres, com ho faria, per exemple, una capital de província o de comarca gran, cada parròquia té el seu funcionament propi i decideix la manera de fer l'assistència. Càritas no és, doncs, una organització jerarquitzada on la Diocesana tindria sucursals a les parròquies o un sol lloc de servei. El seu *funcionament*, és el següent:

— Cada parròquia té autonomia i forma el seu grup o, senzillament, respon a les necessitats que arriben a la parròquia o al rector. I tots els que treballen en l'assistència i en la promoció social són Càritas, encara que tinguin un altre nom o no en tinguin cap.

— Periòdicament —de dues a quatre vegades l'any— els grups de les parròquies més grans es reuneixen per intercanviar experiències, informacions i criteris.

— Els grups que necessiten el treball de l'assistent social, el demanen a l'equip diocesà.

El *criteri* que permet treballar en diferents camps és que els serveis que es vagin creant per a donar resposta a les necessitats dels diferents grups —infants, subnormals, vells, etc.— arribin a una autonomia o independència de Càritas.

Serveis

Els *serveis* promoguts els darrers vint anys són aquests:

— Guarderia infantil laboral, a Tàrrega, que depèn actualment d'un patronat municipal.

— Cooperativa Comabruna, de confecció, també a Tàrrega i autònoma.

— Associacions d'ajuda a subnormals, a Berga, Tàrrega i Solsona. Creades com a independents de Càritas però amb el seu suport econòmic, i les de Tàrrega i Berga amb el treball de l'assistent social. Aquestes tres associacions han creat tres escoles-llar: Santa Maria de Queralt, Santa Maria de l'Alba i Escola Nou Camí i dos tallers ocupacionals: Nou Camí, a Solsona, i Taller Alba, a Tàrrega.

— Juntament amb Càritas dels bisbats de Lleida i de la Seu d'Urgell, els anys 77 i 78 es va fer el cens de subnormals a la província de Lleida.

— Càritas de Cervera ha obtingut de l'Ajuntament els serveis de psicòleg a les Escoles Nacionals per atendre els nens amb algun problema escolar. Aquesta i altres iniciatives, com són el Casal d'Estiu o les ajudes a famílies amb infants, estan dintre del programa que Càritas local té a favor dels nens de la població.

— Hi ha residències de 50 a 60 llits per a vells a la Pobla de Lillet, Gironella, Berga, Puig-reig, Balsareny, Cardona, Solsona, Cervera i Tàrrega, totes ateses per diferents ordes religiosos. Tractant-se del món rural, és encara bastant corrent que els fills tinguin cura dels pares a casa, cosa que fa que aquest sector resti bastant atès. A les residències són acollits tots els vells que ho necessiten, tant si poden pagar com no.

S'ha donat suport a diferents grups amb problemes diversos:

— Casal d'esbarjo per a jubilats, a Tàrrega, que va donar peu a l'actual Casal d'Avis, actualment depenent de la Generalitat.

— Associació de pares d'alumnes de l'Escola Nacional «Jacint Verdaguer», de Tàrrega.

— A Solsona, un grup d'Auxiliars de Clínica formen un servei per a atendre malalts a domicili i estudien les condicions sanitàries del Solsonès.

— Càritas parroquial de Súria, juntament amb altres organismes del poble, dóna suport perquè es faci una residència per a vells.

— A Bellpuig, un grup està estudiant l'ocupació del temps lliure de la població infantil i juvenil.

— A Solsona, Cervera i Tàrrega s'ha informat i animat de di-

ferents maneres els Ajuntaments per tal que puguin disposar del respectiu Servei social de base.

— S'han creat albergs per a passavolants a Tàrrega, Cervera i Solsona. Els dos primers encara depenen de Càritas i del tercer comença a fer-se'n càrrec l'Ajuntament.

— El Grup d'Ajuda «Apa, som-hi», a Tàrrega, procura donar feina a gent en atur i sense recursos.

El treball en cada un d'aquests camps ha suposat els serveis d'un voluntariat (sacerdots i seglars) i, en la major part de casos, també d'una assistent social.

Pobres i transeünts

Les persones i els grups familiars que, per la seva condició personal o familiar i per la incidència de factors socials, depenen dels altres i sempre necessiten ajuda.

La nostra gent no troba gaire dificultats a ajudar els qui viuen conforme als valors habituals i es troben així per culpa de les adversitats naturals, com malalties, etc. En canvi, no mira de la mateixa manera els casos en què els necessitats són alcohòlics o bé juguen o no treballen, etc.

Els cristians de les nostres parròquies tenen tendència a donar cent pessetes i quedar tranquils. Es deixen portar pel cor: ajudar sí, però sense aprofundir massa ni estudiar els problemes. Les parròquies una mica grans tenen grups que es plantegen la manera d'ajudar amb més eficàcia.

Des de Càritas diocesana es va donant cada cop més el criteri d'ajudar sense fer almoina, tot facilitant feines que possibilitin guanyar-se el que hom necessita.

Pels pobles grans, sobretot els situats a la carretera N II, en passen bastants (uns tres-cents a l'any). Generalment no van a cap destí concret i són portadors d'una problemàtica social greu.

A Solsona, Cervera i Tàrrega hi ha albergs on poden passar d'un a tres dies, amb menjar i dormir. A Tàrrega se'ls ofereix a més una assistència personalitzada i, en el cas d'alguna possibilitat d'inserció social, la recerca de recursos: feina, habitatge, préstecs inicials... També, si ho necessiten, assistència mèdica gratuïta. S'ha suprimit el pagament de bitllets per a viatjar i, en canvi, se'ls ofereix la possibilitat de treballar per guanyar-se'ls, cosa que alguns agraeixen per considerar-ho més digne i que altres menyspreen per estar acostumats a la dependència i a la passivitat. En altres llocs ajuden els transeünts sense servei d'albergs.

Aturats i temporers

Segons el Butlletí d'Ocupació del Departament de Treball de la Generalitat del juny de 1981, el nombre d'aturats era: Solsonès, 157; Urgell-Segarra, 990; Berguedà, 1.350. Total: 2.497.

Suposem que d'aleshores ençà el nombre deu haver augmentat.

Aquest problema ens sobrepassa i només els alts estaments polítics i empresarials poden posar-hi remeis vàlids i estables.

Al nostre nivell, però, creiem que es pot fer alguna cosa i a tot el bisbat aquest any, per Corpus, s'ha començat una campanya d'acció solidària contra l'atur.

A Tàrrega, la resposta es canalitza a través del grup d'ajuda «Apa, som-hi». El grup ofereix treball ocasional i a compte dels que hi volen treballar. Quan es veu convenient, la feina és amb Seguretat Social.

El treball proposat és divers: recollida de materials reconvertibles com, cartó, metalls, vidre; collita de flors, plantes medicinals; i de la fruita que queda als arbres quan ja hi han passat els amos; fer sobres per a entitats i repartir-los.

El grup compra els materials recollits i remunera el personal segons el que ha portat.

Es va sensibilitzant la població, a través de la premsa local i de les homilies dominicals, perquè no faci malbé res i ho guardi per als del grup, que ho passaran a recollir. També es demana a la població que ofereixi petits treballs com endreçar les golfes, netejar l'hort, etc.

A Berga també s'han interessat per començar una acció per l'estil d'aquesta.

Al temps de la collita de la fruita, a la comarca d'Urgell hi van molts estudiants, transeünts i negres per treballar. Higiènicament viuen en condicions poc dignes (a tendes de campanya o coberts, amb poques possibilitats de dutxar-se).

La gent del país veu en ells, sobretot en els joves que viuen com hippies, un perill per als costums dels nostres joves.

No s'ha donat cap resposta a aquest problema. De moment només s'hi pateix de moltes maneres.

Droga i alcoholisme

En alguns pobles es nota una gran preocupació per part dels educadors i dels pares pel consum de droga que fan els joves.

«Fumen el "porro" amb la mateixa naturalitat amb què nosaltres prenem el cafè», ens ha dit un senyor com a resposta a l'enquesta. Doncs bé, aquesta frase reflecteix l'opinió generalitzada dels adults. No tenim dades concretes, però sembla que en general es tracta de droga «fluixa».

A la Pobla de Lillet-Bagà viuen uns vint-i-cinc hippies en masies o pobles abandonats, els quals influeixen en el jovent i augmenten les tensions familiars (tres joves han deixat la família per anar-se'n amb ells).

També hi ha alcohòlics però molts ho dissimulen i es resisteixen a considerar-ho com una malaltia i a deixar-se tractar adequadament.

No tenim mitjans per a respondre a aquesta problemàtica i hem de recórrer molt lluny, a Barcelona.

Problemes generals

Els principals *problemes socials* d'àmbit general són:

— El despoblament del camp i de la muntanya, per falta de serveis educatius i sanitaris principalment.

— L'individualisme: una manera general de viure als nostres pobles, que es manifesta en la cultura, la moral, l'economia, la religiositat, tot plegat de caire eminentment individualista, competitiu, sense solidaritat.

— Els joves estudiants, una vegada han acabat la carrera, no es poden col·locar en els nostres pobles i han d'anar forçosament a les grans ciutats. Com a exemple, podem dir que a Tàrrega aquest any han acabat els estudis de Medicina vuit joves, cap dels quals no podrà quedar-se per aquí.

— El control social, que origina crítiques si algú no segueix les rutines tradicionals.

En general podem dir que el canvi polític ha incidit de manera favorable, per aquestes raons:

— Els Serveis Socials tenen més recursos de l'Administració.

— La creació dels Serveis Socials de Base són una esperança per a algunes necessitats.

— L'acció social de Càritas i les seves experiències són valorades pels Serveis Socials de la Generalitat.

Perspectives

Tenim el projecte de no parar de donar respostes a les necessitats que sorgeixin i de fer sobre la marxa el que es pugui.

L'acció social difícilment s'accepta com una acció de l'Església. En teoria sí, però a la pràctica no. Els seglars esperen massa del capellà: el que ell digui, el que ell faci, el que ell disposi... A vegades no fa, ni deixa fer. A vegades tampoc no sap què fer. Tampoc no podem exigir el carisma de l'acció social a tots els capellans i s'ha de treballar perquè aquesta es converteixi en una tasca de tota l'Església, tot i que les condicions socials generals del nostre bisbat faciliten, de fet, la indiferència en la pastoral social.

Encara que les accions eclesials es redueixin a la conservació i valoració de la fe i del culte com s'han viscut sempre (costums, criteris, valors...), tenim esperança perquè en els pobles més grans, on naturalment hi ha més problemes, van sorgint gent amb més imaginació i grups que treballen per tal de donar-hi resposta: Càritas, FAC, Conferències, etc.

TARRAGONA

RICARD CABRÉ

Càritas diocesana de Tarragona, com les altres Càritas de Catalunya, porta molts anys de vol, esforçant-se sempre per ajudar les famílies més necessitades. Des de la seva fundació s'hi han esmerçat moltes hores i moltes energies. I gràcies al treball dels qui ens han precedit, podem pensar en nous projectes i noves possibilitats.

Malgrat tot, ens resulta més còmode parlar del que s'ha fet els últims quatre anys, durant els quals hem estat al front de Càritas els qui subscrivim el present document.

Des del primer moment ens han preocupat els següents objectius:

— Donar a Càritas diocesana de Tarragona la fesomia que marquen les últimes directrius de Càritas espanyola.

— Promocionar les Càritas parroquials.

— Separar Càritas diocesana de Càritas de Tarragona-ciutat.

— Atendre els diferents sectors de marginació, buscant persones que es poguessin responsabilitzar de cada un d'ells.

La fesomia de Càritas

Per a aconseguir el primer objectiu ens han ajudat les Assemblees de l'Escorial, a les quals hem assistit cada any, les publicacions de Càritas, la visió dinàmica i oberta de les assistents socials que han treballat a Càritas, i l'esforç personal per anar adquirint una visió més clara del paper de Càritas avui. També han estat una bona ajuda les dues Assemblees diocesanes que hem celebrat (ara estem preparant la tercera) sota els lemes: «Càritas, alè vital de l'Església» i «Parròquia, comunitat viva i compromesa».

Càritas parroquials i interparroquials

Som molt conscients que una Càritas diocesana sense Cà-

ritas parroquials és com un cap sense peus, o una estructura sense ànima. Càritas diocesana no pot ser altra cosa que l'aglutinant d'esforços, aspiracions, problemes i iniciatives de les Càritas parroquials. La seva missió és funcional. Com a màxim ha de realitzar aquelles accions que ultrapassen les possibilitats de les Càritas parroquials, i encara en connexió amb elles i com una exigència de les seves limitacions. Voldríem que totes les parròquies s'arribessin a plantejar tres coses: com viuen la fraternitat; què fan de cara a la promoció social del poble o comarca, i com atenen els diferents sectors de marginació. Trobem, malgrat tot, i no ens resulta fàcil confessar-ho, molta resistència per part d'alguns sacerdots que frenen més que no pas estimulen la promoció de Càritas.

Per la nostra part hem aprofitat totes les avinenteses que se'ns han ofert per a mentalitzar les parròquies i hem anat a tot arreu on se'ns ha demanat, per a fer descobrir que Càritas va molt més enllà de la simple beneficència, que la missió de l'Església és crear vincles cada vegada més forts de fraternitat entre tots els homes, especialment els que ens diem cristians i volem ser-ho.

Actualment Càritas funciona a deu parròquies i hi ha serveis interparroquials a Tarragona, Reus i Valls. Hi ha tot un altre grup de parròquies que ho estan intentant. La dificultat més grossa és a les parròquies petites, en què tothom es coneix i moltes vegades la caritat s'exerceix sense cap mena d'organització. Quan hi ha una necessitat de debò, la gent respon. En un poble petit és molt difícil que algú mori de gana. Hi ha un sentit de solidaritat innat, que té sens dubte un gran valor i que cal potenciar encara més. Moltes vegades el problema més greu de les parròquies petites són les divisions internes, polítiques, socials o familiars, que dificulten no poc el sentit comunitari.

Càritas de la ciutat de Tarragona

El tercer objectiu ha estat la separació de Càrites diocesana de la de Tarragona ciutat. Fins fa un any Càritas diocesana actuava també com a Càrites interparroquial de Tarragona. Aleshores la majoria de les preocupacions i inversions de Càritas s'esmerçaven a la ciutat de Tarragona. Actuava més com a Càritas de Tarragona que com a Càritas diocesana. Des del primer moment vam veure els

inconvenients que això tenia per a Càritas diocesana de manca d'obertura i, com a contrapartida de manca de confiança per part de les parròquies de l'Arquebisbat. Actualment actuen independentment l'una de l'altra, amb una Junta pròpia cadascuna, encara que de moment usem el mateix local. Això ha fet que Càritas diocesana trobés la seva pròpia fesomia diocesana i es llancés més a una promoció de Càritas a les diferents zones de l'Arquebisbat. Encara hi ha una vinculació més forta amb Càritas de Tarragona que amb les altres, però confiem que de mica en mica Càritas de Tarragona s'anirà autofinançant i autogovernant, i la diocesana podrà tenir una visió més àmplia i més encarnada en les diferents realitats socials de les zones. Fins ara, per exemple, no hem fet cap plantejament de promoció rural.

Respostes als sectors marginats

El quart objectiu ha estat l'atenció als diferents sectors de marginació.

1. Un sector molt important és el dels *transeünts*. Vam veure la conveniència de crear a Tarragona una Casa de transeünts. Es va inaugurar pel Nadal de 1980. Té una capacitat de 25 llits. Durant l'any passat es van atendre 4.507 peticions. (L'Ajuntament de Tarragona hi col·labora enviant-hi gent i cobrint les despeses d'aquestes persones). Perquè la casa pogués funcionar calia assegurar dues coses: el personal que l'atengués i els mitjans econòmics per a subsistir. Referent al primer punt, vam trobar dues germanes molt ben disposades, amb un gran esperit de servei, i últimament se'ns ha ofert també un jove, amb un gran esperit de despreniment. Hi ha una altra noia que hi sol anar cada dia en pla d'ajuda. L'aspecte econòmic és el que veiem més negre des del primer moment, però ens n'hem anat sortint gràcies a la col·laboració de l'Ajuntament i a les ajudes rebudes de la Generalitat, el Fons Interdiocesà de Càritas Espanyola, el Bisbat, la Fundació Montserrat i altres.

Es procura donar un màxim de rotació als individus que s'atenen a la casa, amb la finalitat de poder atendre el major nombre possible de persones, si bé en determinades circumstàncies ens veiem obligats a fer-les restar allí alguns dies, ja que els tràmits per al treball o altres menes de documentació poden requerir algunes jornades.

2. L'any passat es va planificar una campanya contra *l'atur*, amb

eslògans, cartells de sensibilització i homilies. En aquesta campanya van col·laborar unes cinquanta persones. Es va crear una Comissió diocesana contra l'Atur. El treball es va repartir en diferents subcomissions: de sensibilització, parròquies, col·legis, propaganda, economia, joventut i moviments d'Església. Encara que la Comissió pròpiament no era de Càritas (volia tenir un àmbit més ampli), Càritas hi va col·laborar molt estretament.

Ens vam proposar, d'entrada, tres objectius: denunciar, sensibilitzar i crear un Fons de Solidaritat. Per a aconseguir el primer objectiu es va redactar un document sobre l'atur que es va enviar a totes les parròquies.

Vàrem intentar assolir el segon objectiu mitjançant una jornada per a sacerdots dirigida per monsenyor Setién, a la casa d'exercicis de la Selva del Camp, amb la participació de més d'un centenar. També s'ha realitzat una emissió radiofònica setmanal, un article setmanal al «Diario Español», de Tarragona, i una reunió amb mestres. S'ha fet una campanya a les escoles, a base de facilitar una llista d'eslògans amb els quals els alumnes van pintar pósters (alguns força interessants) que després van ser lliurats a les esglésies. S'han enviat cartes als sacerdots, i s'ha distribuït amb profusió un tríptic a totes les parròquies. El Sr. Arquebisbe, a les converses radiofòniques, va incidir repetidament sobre el problema, de cara a una major sensibilització de la gent.

El tercer objectiu fou crear un Fons de Solidaritat. A la col·lecta especial contra l'atur es van recollir gairebé dos milions de pessetes. No és gran cosa, però aquesta quantitat ens ha permès posar en marxa una cooperativa de construcció i ajudar moltes famílies que es trobaven en situació angoixosa .

Aquest any continuarà la Campanya i caldrà que duri mentre l'atur continuï essent una trista realitat entre nosaltres.

3. S'ha fet un estudi a tot el Tarragonès sobre el nombre i les característiques dels *subnormals* de la comarca i sobre l'atenció que reben i les deficiències en aquest sentit. La nostra idea és de continuar l'estudi en altres comarques i pressionar sobre les estructures pertinents de cara a una major atenció als qui es troben desemparats. També hem ajudat a posar en marxa el col·lectiu psico-pedagògic de Vila-seca per a atendre nens amb retard escolar.

4. Tocant als *delinqüents*, hem col·laborat activament en l'estudi que s'ha fet sobre la presó provincial, que està en vies de publicació. A més dels que estan a la presó ens preocupen els que ja n'han sortit però probablement hi tornaran, perquè no se'ls ofe-

reix altre camí que el de la delinqüència, i els que probablement hi faran cap un dia. De cara a aquests últims hem celebrat dues reunions amb tots els centres que depenen del Tribunal Tutelar de Menors i de la Junta de Protecció de Menors. S'han vist una sèrie de mancances per les quals caldrà lluitar, per exemple, d'una formació permanent del personal dedicat a aquest camp, o d'una major atenció per part dels organismes de què depenen.

5. Referent als *infants*, hi ha el Moviment de Colònies, que depèn jurídicament de Càritas encara que actua de manera totalment independent en la seva planificació i finançació. Una cosa semblant podríem dir de la Guarderia infantil de Torreforta, que depèn originàriament de Càritas però és portada pràcticament per la Parròquia.

6. Els *gitanos* depenen del Secretariat diocesà de Gitanos, que és una Delegació a part, encara que actua vinculada a Càritas.

7. Els *vells* constitueixen un camp en què encara no ens hem posat, però que pensem estudiar aquest any.

8. També hem estat batallant durant tot un any per posar en marxa un centre de *rehabilitació d'alcohòlics* i fins ara no ens n'hem sortit. Sabent que la paciència tot ho aconsegueix, confiem aquest curs tenir millor sort.

Estem en contacte amb un petit grup d'*exdrogaaddictes* molt interessats a crear un Centre a Tarragona de rehabilitació de drogaaddictes. Serà un dels temes a què aquest any caldrà dedicar atenció especial.

Això és tot el que se'ns ocorre referent al funcionament de la nostra Càritas diocesana. Sabem que ens queda molta tasca per a realitzar i que el nostre camp és immens, però confiem anar avançant, en bé de l'Església i de la Comunitat humana.

URGELL

Càritas i vida cristiana

Abans d'exposar el pograma-síntesi de Càritas diocesana per al curs 1982-1983, volem fer una curtíssima reflexió que serveixi d'embranzida i de compromís per a portar-lo a terme a la comunitat cristiana de la diòcesi d'Urgell.

La qüestió social i caritativa s'ha de concebre com una dimensió social inherent a la fe i no com un ensenyament marginal al seu missatge i que només interessa els que estan sensibilitzats per la qüestió social i caritativa. S'ha de concebre com una dimensió essencial de la història de la Salvació.

Entesa així, sempre serà l'expressió privilegiada de la vida cristiana, el signe per excel·lència dels seguidors de Jesucrist. Perquè no es tracta d'un amor de paraules, sinó de fets (1Jo 3,18), i aquests es manifesten en obres concretes d'assistència, solidaritat, promoció, servei... I això exigeix una estructura i una organització eficaç (Joan Pau II, 23.11.81).

Programa de curs

Vet ací, doncs, el nostre programa per a aquest curs:

1. Estudiar els estatuts vigents i les possibilitats d'actualització d'algun dels seus articles.
2. Organitzar l'equip de Càritas diocesana.
3. Potenciar i organitzar les Càritas parroquials i interparroquials.
4. Posar en marxa el Consell diocesà.
5. Realitzar alguns cursets, en llocs prèviament estudiats, per a dirigents de Càritas o bé per a mentalitzar i crear ferments per a trobar, en un futur immediat, els dirigents que manquen per al treball social i caritatiu.
6. Elaborar trimestralment un full informatiu per donar a conèixer tot el que fan Càritas diocesana i les Càritas parroquials inter-parroquials o els Consells comarcals, en la mesura que es vagin creant. També informarà de totes les disposicions que sur-

ten al Butlletí oficial de l'Estat i de la Generalitat i que cal conèixer per a poder realitzar eficaçment certes tasques en el camp social.

7. Analitzar les característiques de la població anciana del nostre bisbat per comarques, zones i arxiprestats; fer-ne un estudi seriós i veure les necessitats que presenta i les possibilitats de solució.

Altres preocupacions

Aquests són els punts que pensem dur a terme. Però no oblidem la tasca assistencial que sempre cal anar realitzant, si bé cal estudiar acuradament cada cas que es presenti.

Hi ha també un pla de treball molt més ampli que es donarà a conèixer a totes les Càritas a mesura que es vagin creant o organitzant. Quan detectin problemes inclosos en aquest programa «pla de treball ampli» podran connectar amb Càritas diocesana i es treballarà per estudiar-los, sempre en equip, i mirar de buscar-hi solucions.

És molt important per a Càritas diocesana, i volem remarcar-ho, la tasca que duu a terme l'assistent social. És necessari comptar amb *professionals* per a conèixer millor les necessitats i les causes que les generen o alimenten i per a una major eficàcia en la programació de les accions.

Voldríem fer arribar a tota la comunitat cristiana del bisbat d'Urgell la convicció que Càritas, tant pel que fa al nom com al contingut, continua essent una institució vàlida de l'Església, la qual sap que separar la caritat de la justícia fóra una perversió de l'amor cristià.

VIC

JAUME PUIG

Se'ns fa difícil fer un recull de dades de tota la diòcesi, primer per la manca de temps, però sobretot perquè a moltes poblacions la pastoral social es fa a partir de la parròquia i sovint a títol personal i comptant amb voluntaris interessats però sense una preparació mínima, sense una sistematització i sense un estudi o càlcul de les necessitats i els recursos existents. O sigui, que no es fa d'una manera professionalitzada.

Només a Vic, Torelló i Manresa es compta de cara a aquest treball amb els serveis d'un assistent social. Actualment a Torelló s'ha unificat l'assistència, i els serveis socials que Càritas oferia com a entitat aïllada ara els ofereix des de l'Ajuntament.

Cal recordar, però, que la nostra tasca no consisteix tant a fer grans obres com a prestar un suport humà, de subsistència, i a assumir els serveis socials que encara no abasta l'administració pública.

De cara a l'organització interna, procurem moure'ns en la línia de les conclusions de l'assemblea general anual de Càritas, que a casa nostra ajuda a concretar la Càritas catalano-balear.

Problemes principals

Creiem que les dades que us oferim de Càritas de Vic, Manresa i Igualada poden facilitar una visió general de la problemàtica social més acusada a les diferents poblacions del bisbat.

L'*atur* és en aquests moments el problema més greu, amb tota una colla de conseqüències i derivacions, consistents no solament en la manca de possibilitats i recursos econòmics, sinó també en problemes de convivència familiar, patologia en les relacions familiars, problemes de convivència i relació amb l'entorn social, alcoholisme, delinqüència, moviments migratoris, etc.

Hi ha el problema dels *passavolants* i *captaires* que recorren cada dia amb més freqüència a collegis, convents, botigues, Càritas, etc.

La gent de la *tercera edat* esdevé també una àrea extensa amb problemes diversos, causats pel canvi d'*status* que la nostra so-

cietat ha anat experimentant progressivament i que ha produït dèficits importants en aspectes vitals com: recursos econòmics, convivència familiar, valoració de les tasques i aportacions pròpies d'aquesta etapa, atenció específica a les malalties físiques o mentals, etc.

La infància també acusa problemes seriosos i en molts casos greus: manca d'atenció adequada per part dels pares o tutors, creixement sota uns models sòcio-familiars deteriorats, dificultat d'adaptació a l'estructura escolar actual, manca de recursos sòcio-econòmics i humans per part dels pares o tutors i del medi que els envolta.

També ens ocupa d'una forma important la *integració social dels minusvàlids* físics, psíquics i sensorials, dels ex-alcohòlics i del jovent inadaptat.

També cal tenir en compte que en aquestes comarques, al costat de cases encara fortes a nivell econòmic i d'estructura familiar rural, hi ha un altre tant per cent important de població que pot seguir la cursa d'explotació industrial que s'imposa en aquest sector.

Als aspectes negatius anteriors cal afegir-hi un fons negatiu general: el camí que va seguint cada vegada més la nostra societat, en la qual l'interès particular és considerat el principal motor de l'activitat, el consum val més que la solidaritat, la lluita i l'agressivitat marginen tranquil·lament un gran nombre de persones, l'ideal del benestar s'ha tornat tan egoista que desemboca fàcilment en la droga, l'evasió, la criminalitat, etc.

Actuacions de Càritas

La resposta de Càritas a tot això es realitza en nivells molt diversos, a voltes amb aportacions econòmiques segons les nostres possibilitats per tal de pal·liar al màxim les necessitats de subsistència més urgents: problemes d'aliments, menjadors, beques escolars, llibres de text, lloguers, aigua, llum, gas, carbó, guarderia, etc.

També hi intervenim directament amb serveis com: atenció a problemes laborals, assessoria jurídica, orientacions i gestions diverses, tràmits de pensions i altres coses, assistència mèdico-sanitària, orientació psico-pedagògica en conflictes familiars, nens amb problemes, separacions matrimonials, internament de nens, recerca de famílies substitutes, ajuda domiciliària o ingressos d'avis i malalts, etc.

Un altre aspecte de Càritas diocesana és l'elaboració d'informes, la detecció de problemes, la denúncia de situacions, els estudis, investigacions, estadístiques, etc.

Incidència del canvi polític

Creiem que globalment el canvi polític ha tingut incidències bastant positives en les accions de Càritas. Molts dels nous Ajuntaments s'han mostrat més sensibles als problemes socials i han actuat en conseqüència.

Ha millorat la col·laboració entre els Ajuntaments i els serveis de Càritas en terrenys com l'atenció als passavolants i l'ajut als nens en edat escolar. Amb tot, cal notar que la col·laboració no és igual en tots els casos.

S'observa una major atenció als vells per part dels organismes públics i una certa agilització dels tràmits per a assolir certs ajuts. Ha millorat també l'atenció a les guarderies infantils i als menjadors escolars.

En algunes poblacions en què l'assistència social era assumida només per la Càritas del lloc en la mesura de les seves possibilitats, l'Ajuntament ha començat a col·laborar amb Càritas o bé ha assumit com a tal la planificació i l'atenció dels serveis socials del municipi. Aquest és el cas de Torelló, de la Mancomunitat de la Plana (formada per Malla, Tona, Seva, Taradell, Hostalets, Balenyà, Santa Eulàlia i Muntanyola) i de la d'Osona Nord (formada per Sant Pere de Torelló, Sant Vicenç de Torelló, Roda de Ter, Masies de Voltregà i Sant Hipòlit de Voltregà).

A Vic hi ha una bona col·laboració econòmica de l'Ajuntament amb els serveis de Càritas en aquesta població i una coordinació estreta entre els assistents socials de totes dues entitats i els serveis i les tasques que duen a terme.

A Vic-ciutat no tenim projectes propis perquè, tal com hem dit, treballem de conjunt amb l'Ajuntament. Amb tot, s'ha començat una col·laboració amb el Dispensari de toxicòmans de l'Hospital de Vic per tal de potenciar el grup d'alcohòlics rehabilitats i pares de toxicòmans.

A Manresa, on s'està treballant molt en els problemes de la tercera edat, aviat s'inaugurarà una residència d'avis realitzada amb la col·laboració de Càritas i l'Ajuntament. S'ha constituït un grup de gent afectada pel problema de l'atur i s'actua amb ells. També es treballa directament en la primera infància.

A Igualada, l'Ajuntament ha assumit una residència de vells

la iniciativa de la qual havia partit de Càritas. També es realitza un ajut a domicili a famílies necessitades.

A Torelló, Càritas ha col·laborat econòmicament en la realització del casal dels avis i la cooperativa de minusvàlids i ha promogut i subvencionat l'habilitació d'una casa per a joves marginats, que ara assumeix la Diputació de Barcelona.

Perspectives

Tenim uns projectes de cara a la societat:

1. Volem atendre, fins on puguem, els casos d'assistència, que cada dia són més nombrosos. De cara a aquest objectiu restem oberts a tota mena de col·laboració.
2. També volem sensibilitzar la societat sobre la responsabilitat que tenim tots davant el fet de la marginació, amb el deure d'atendre-la. Com a Església, hem de ser testimoni i canal de l'exercici de la caritat.
3. Finalment, volem buscar les causes que fan sovint tan injusta la nostra societat i denunciar-les.

GIRONA-CIUTAT

PILAR GISBERT

Problemes

Els problemes d'assistència més aguts amb què ens trobem podríem agrupar-los en aquests quatre capítols:

a) els derivats de l'atur: manca de recursos econòmics, problemes de vivenda i alimentació, repercusions personals i familiars...;

b) les malalties: físiques i mentals;

c) els problemes de marginació: persones grans sense recursos, nens, sectors marginats en general;

d) insuficiència de recursos econòmics i morals de la nostra societat per a resoldre aquests problemes.

Manera de treballar

Per tal de fer front a aquests problemes seguim els següents camins:

a) estudiar el problema que presenta cada persona o cada família i intentar de trobar la manera de solucionarlo;

b) utilitzar (i fer conèixer perquè s'utilitzin) els pocs recursos que existeixen per resoldre cada problema;

c) quan hi ha lloguers de vivenda impagats, evitar desnonaments i procurar que no se celebri el judici, que encareix les despeses;

d) escolaritzar els nens d'edat escolar i mirar que siguin admesos als menjadors escolars;

e) coordinar la nostra acció amb les assistents socials dels serveis socials de base de l'ajuntament i amb les escoles de Girona i amb la Junta de protecció de menors de Girona;

f) utilitzar el Servei voluntari d'ajuda a domicili;

g) inscriure al padró de beneficència les persones que no tenen assegurança;

h) préstecs i ajuts econòmics concrets;

i) coordinar amb la resta d'assistents socials de Girona.

Incidència del canvi polític

El canvi que s'ha produït a partir de les eleccions municipals de l'any 1979 ha incidit profundament en els programes que Càritas interparroquial realitzava a Girona, i que s'adreçaven tant a la població afectada com a la societat i a les seves institucions.

De cara a la població afectada fèiem un treball d'informació, prevenció, promoció, assessorament i suplència. I això, tant a nivell individual com comunitari.

A nivell individual, ateníem totes les persones de Girona. S'encarregaven d'aquest servei dues assistents socials i una secretària.

A nivell comunitari, vam centrar l'actuació en dos sectors marginats i perifèrics de la ciutat: el de Vila-roja i el de Germans Sàbat. Aquí vam fer un treball social de grup i comunitari, que va cristal·litzar en la creació de grups d'adolescents i d'alfabetització d'adults i en la constitució d'associacions de veïns.

Es treballava en cinc associacions de veïns i es va ajudar a crear-ne dues més. Van arribar a existir a Girona onze associacions de veïns de tipus reivindicatiu i en cinc d'elles hi era Càritas interparroquial. Podem ben dir que el moviment associatiu a nivell de barris a la ciutat de Girona es va iniciar i promoure per mitjà de Càritas interparroquial.

Aquestes associacions estaven situades en sectors mancats d'infrastructura i dels equipaments més elementals; per això eren reivindicatives. Així Càritas interparroquial va donar assessorament i va participar en els processos de reivindicació enfront de l'«Obra sindical del hogar», el «Patronato provincial de la vivienda» i els urbanitzadors particulars. I es va connectar amb grups de Barcelona que tenien problemes amb aquests mateixos organismes.

Es van aconseguir moltes de les coses reivindicades i l'ajuda de l'ajuntament anterior. Però els fruits més importants van ser la unió i la solidaritat dels veïns, la presa de consciència de la situació i la lluita conjunta.

En els grups i les associacions de què hem parlat van participar-hi algunes persones que posteriorment han format part de partits polítics o de sindicats; però les associacions no van ser mai controlades per cap partit polític ni van existir mai en funció de cap d'aquests grups.

De cara a la societat i a les institucions responsables es va fer un treball de denúncia i de conscienciació mitjançant l'estudi de problemes i de sectors concrets de la ciutat, com vivenda, vells, etc., que es publicaven i es feien conèixer i servien de base per a algunes de les reivindicacions.

Es promovia una metodologia participativa o pedagogia activa. Els protagonistes n'eren els mateixos interessats i l'acció i el compromís ajudaven a la formació. L'objectiu bàsic era sempre la formació d'una consciència crítica i la construcció dels valors basats en la solidaritat i la cooperació.

El nou ajuntament democràtic ha creat centres socials, centres d'esplai, escoles d'adults, casals, colònies, etc., als barris on abans treballava Càritas interparroquial. Potser sí que s'han perdut alguns valors; però s'ha guanyat en serveis i en equipaments públics.

Càritas, que havia fet una tasca de suplència, s'ha retirat d'aquests camps per dedicar-se als sectors marginats de la població. Va obrir camí, va sembrar la petita llavor, que ara germina. En conseqüència, Càritas interparroquial s'ha empobrit.

Projectes

Si hem de parlar dels nostres projectes, podem dir que ens proposem de potenciar i d'ampliar encara més el Servei voluntari d'ajuda a domicili. Aquest servei funciona a base d'un equip responsable coordinador i un conjunt de persones que ofereixen part del seu temps per ajudar els altres. Tots els qui hi treballen són voluntaris i no cobren res. Se'n poden beneficiar les persones que no disposen de recursos econòmics i que no tenen accés al servei que ofereix la Llar de pensionistes de la Seguretat social. En un futur, que voldríem pròxim, aspirem a treballar units amb els serveis a domicili que ja existeixen i amb els que es puguin crear a la ciutat de Girona.

També voldríem donar una resposta, ara i aquí, als marginats de la societat i fer una acció coordinada amb l'Administració per a donar resposta a la totalitat de la població. També aspirem a sensibilitzar tothom sobre els problemes socials i sobre la urgència de donar-hi solucions. I denunciar les injustícies socials.

SABADELL

PILAR GARBAYO

Càritas de Sabadell

Càritas de Sabadell és una entitat ciutadana que ha anat guanyant prestigi entre la població en general i d'una manera especialíssima entre les classes populars, per la seva manera de fer, per la seva actitud davant les necessitats i per la seva concepció del que ha de ser el servei als més necessitats.

Càritas de Sabadell va néixer el 1960. Un grup de persones relacionades amb l'Acció Catòlica de Dirigents d'aquell temps es feren càrrec de les despeses d'una oficina d'atenció als necessitats, perquè ja es tenia clar que atacar les causes dels problemes era tant o més important que resoldre els seus efectes. Per això al cap d'un any hi començaren a treballar assistents socials, que van arribar a ser nou, escampades pels barris, mentre els veïns construïen els seus habitacles els dissabtes a la tarda i els diumenges, després d'haver cobrat la setmanada i comprat els materials. Avui ja no existeix l'equip d'assistents socials, però les parròquies de Sabadell han fet possible que continués el despatx central i que continués el treball a partir d'uns criteris i mitjans que van més enllà que repartir menjar, vestits i medicines: s'intenta ajudar les persones a prendre responsabilitats cada vegada més fins que arribin a valdre's totalment per elles mateixes.

Ací tothom sap que no reparteixen res a Càritas de Sabadell. Evidentment existeixen situacions en què urgeix anar amb el necessitat a cal forner, però sempre s'intenta que els mateixos afectats prenguin directament totes les càrregues possibles. La imatge de Càritas de Sabadell és més la d'una gestoria o d'una agència d'orientació personal i professional que no pas la d'una entitat de caritat.

Us presentem, quasi bé esquemàticament, els problemes que actualment més atenem, amb les reflexions que estem fent.

Conseqüències de l'atur

En l'actualitat l'atur és, evidentment, el primer problema amb

greus repercussions socials; amb unes repercussions insospitades, perquè, si dura, produirà en les persones un tarannà molt distint del que era normal durant els últims vint-i-cinc anys.

Les persones de més de trenta anys d'una ciutat industrial han viscut l'explosió productiva, han remenat molts diners i... s'han deixat atrapar pel consumisme. L'actual crisi de treball els està fent obrir els ulls i comencen a veure que s'esforçaven per objectius innecessaris. S'està començant a valorar més el realment necessari per a viure dignament i es comença a pensar que hom no s'ha de deixar arrossegar cap a una innovació constant exterior a la persona; es va descobrint l'engany de la propaganda interessada que han muntat per interessos purament lucratius.

De moment, el que ja es fa notar és la manca d'illusió pel treball, la pèrdua del goig per la feina ben feta. El lloc de treball ha passat a ser un objecte de «propietat privada» que cal conservar sense mirar el com.

La gent jove no té illusió de fer res perquè la perspectiva laboral és nulla, i si tenen la sort de trobar una feina el més probable és que no tingui res a veure ni amb el que havien estudiat ni amb el que els agradaria fer.

Quatre grups d'aturats

L'atur ha provocat l'afluència a Càritas. Ja des dels primers moments es van detectar quatre grups:

a) Les persones que havien tingut estabilitat amb l'esforç del seu treball i que ara no troben oportunitats, i que sobretot veuen que no poden treballar els seus fills que es van fent grans.

b) Les parelles joves que vivien de treballs temporals o que encara mai no havien treballat. Aquests joves s'acullen al recés de la seva família, però arriben a situacions insuportables, tant de caire econòmic com de convivència.

c) Els que, havent passat temporades difícils, gràcies a l'ajut rebut havien començat a reeixir ells sols. Aquestes persones ara es troben davant un nou precipici en no tenir gaires opcions a treballs aptes per a elles.

d) Les persones que sempre han viscut a frec de la marginació per la seva poca capacitat, pel seu desgavell afectiu o pel seu caràcter. Ara vénen a demanar amb l'excusa que no tenen feina, però mai no han tingut feina fixa.

Cadascun d'aquests grups necessita un tractament diferent.

L'orientació general de la nostra feina pretén que ells mateixos arribin a retrobar un mitjà que els porti a subsistir sense pensions ni ajudes. Estem explotant al màxim els anuncis d'oferiment de treball, desvetllem iniciatives o fem que puguin arribar als llocs on hi ha treballs temporers. Això suposa, és clar, desplaçaments, separacions, desarrelaments i fins i tot trencar lligams, però no és de cap manera convenient crear bosses de pensions, ni podem fer-ho.

Els qui més sofreixen a causa de l'atur

Sobretot ens impressionen les persones del primer dels grups esmentats, és a dir, les que havien viscut en l'estabilitat. Els pares experimenten que no arriben les oportunitats que havien somniat per als seus fills, els quals ja tenen l'edat de guanyar-se la vida i no poden entrar a treballar enlloc. Senten com si es produís una commoció que se'ls vol engolir. Viuen una impotència humiliant. Totes les previsions els estan fallant i no saben pas qui (o Qui) invocar. Això els provoca un estat d'aclaparament i no és estrany que els arribi a afectar fins el seu equilibri personal.

L'abundància de treball havia fet que treballessin tres, quatre o cinc membres de cada família. Remenaven molts diners i podien gastar molt, inconscientment per sobre del necessari. Durant molts anys han estat objecte d'un bombardeig consumista constant i, ara, no saben renunciar a unes pastes nutritivament inútils per al desdejuni; només saben beure «coles» i altres elaboracions estranyes durant els menjars; tenen el costum de vestir robes que duren just una temporadeta; i fins se'ls han fet indispensables els cotxes o els aparells electrònics sofisticats. Ara, per tenir accés al que se'ls ha fet considerar necessari per a viure, pateixen frustracions i desequilibris i es llancen per camins enganyosos: són capaços d'estar-se de coses primàries i essencials per a la salut en lloc de deixar coses supèrflues.

Pateixen la falta de diners i, sobretot, la falta «d'energia humana». Es troben com si els haguessin tallat les ales. Quan els tocaven granats, feia la impressió que eren persones amb capacitat i energia, amb iniciativa; que eren capaços de dirigir la seva vida, que sabien escollir entre diferents opcions, que seguien els camins per pròpia voluntat. Doncs, no; la seva capacitat i la seva voluntat personal no havia crescut, anaven arrossegats. Queden perplexos i desanimats i es limiten a mirar els anuncis de treball als diaris.

Per a molts, la situació laboral és com un garbell que dóna la mida de la seva talla humana. Es veu fàcilment qui té iniciativa i se'n va sortint, com la família que prepara saquets de terra per a les flors de les cases i els va a vendre al mercat, o el que fa viatges a Andorra i després ven productes llaminers o altres coses a millor preu que al mercat d'ací, i se'n van sortint. Però hi ha qui no sap fer res més que esperar que algun capitalista li doni feina o li pugi la categoria o bé entestar-se en la reivindicació fins a arribar a l'atac físic d'algun encarregat (n'hem viscut un cas). N'hi ha molts que no saben fer res més que ser manats. Això és molt greu.

L'actitud que una persona pren davant la crisi de treball repercuteix, i molt fort, en la resta de les seves actituds personals i en la relació amb els altres. Segons la manera de fer front a la situació angoixant pot venir un creixement de la persona o succeeix que es desferma una bola que pot arrasar moltes coses que s'havien aconseguit després de molts anys de lluita. És molt fàcil que dins de la mateixa família surtin acusacions mútues, discussions i fins trencaments de lligams que l'havien feta feliç. Són drames socials que porten a drames psicològics i familiars.

Parelles joves sense feina

Avui dia moltes parelles es casen o comencen a conviure sense que cap dels dos tingui feina fixa o, potser, sense haver treballat mai. A l'inici de la vida aparellada quasi sempre hi ha els pares, sobretot a barris populars. Quan, amb el naixement del primer fill, augmenten massa les despeses o bé sorgeixen problemes de convivència, acudeixen a Càritas.

Moltes vegades vénen acompanyats de l'àvia, possiblement perquè és la que més sent el problema o perquè els joves no s'atreveixen a venir sols. Són ben bé com els conillets acorralats.

És un problema molt distint del dels més grans. El posat i la cara ja indiquen una actitud interior de resignació.

La nostra ajuda sempre tendeix a provocar iniciativa perquè algun dels dos trobi treball (normalment no tenen problema de preferència entre l'home i la dona). Estan disposats a assajar qualsevol forma de treball. Si se'ls poguessin oferir oportunitats, possiblement veuríem que estan capacitats per a iniciar empreses amb un règim molt distint del que estem vivint (empreses amb cogestió, cooperatives?). Caldria trobar els mitjans per a poder iniciar aquestes aventures, ja que amb una mica d'ajuda sembla

que sortirien grups humans amb consciència de compartir i de solidaritat i amb voluntat de caminar junts. És una possibilitat per estudiar i posar en marxa.

Com que més d'una vegada l'habitatge o la llet per al petitet tenen més urgència que el treball, els ajudem a fer els primers passos perquè tinguin una casa modesta.

Molts joves sense feina i amb càrregues familiars arriben a aquesta situació, perquè no veuen l'esperança de tenir una vida estable i, per tant, tiren al dret. Les conseqüències d'aquesta situació se les troben després quan tot és ja traumatitzant.

Matrimonis separats

Fins no fa gaires anys els problemes de la vida de la parella s'exterioritzaven aïlladament. Prou sabem que no era pas una situació millor que l'actual, però els problemes se sofrien d'una altra manera i, possiblement, amb més gravetat, sobretot per part de la dona. Avui dia hi ha el coratge de saber sortir d'una situació penosa. Això indica que la persona ha crescut, i creiem que és un bé. Però la dona no té encara la preparació necessària per a afrontar la vida tota sola i amb la responsabilitat dels fills.

Són elles les que cerquen ajuda a Càritas. El problema més gros no és pas l'econòmic, sinó l'afectiu. Efectivament, no enyoren pas l'ex-marit. Els fets que han produït la separació han provocat sempre un trauma emocional fortíssim i durant molt de temps. Quan una mare fa el pas de tirar endavant sola amb els fills, es troba perduda en un bosc immens, amb molta malesa i sense horitzons. Ja sap que haurà de guanyar-se la vida, però, a més del problema de la feina, li'n surten molts d'altres (massa!). I tot ve de cop: en què podrà treballar demà?, amb quin horari?, què fer amb els fills mentre sigui fora de casa?, cap on s'ha de dirigir?, qui l'ha d'ajudar? Perquè no es trenca sols amb el marit, sinó també amb moltes persones més. Com interpretaran l'amistat amb homes amics que necessita ara?

Quan la mare sola troba una persona adulta a la qual pot confiar-se, se li obre la perspectiva i aleshores va trobant camins per a encarar-se amb la nova situació. Necessita diàleg, amistat, algú que l'ajudi a pensar. Més que diners necessita una mà germana.

Poder combinar treball i educació dels fills és el problema més greu. Això seria més fàcil si hi haguessin «col·lectius» que facilitessin la inserció dels nens al propi barri, en l'escola del veïnat i amb un horari com els altres nens. Hauria d'haver-hi petites co-

munitats amb persones preparades que ajudessin aquestes mares que han de treballar necessàriament. Avui això és impossible. La realitat imposa que se cerquin guarderies i mitges pensions on sigui, a vegades a l'altre extrem de la població. Els llocs més econòmics són, quasi sempre, una concentració d'infants dels nivells amb més tares i necessitats i sempre van amb uns règims allunyats de la normalitat dels que viuen en família, amb els conseqüents problemes en l'educació de les persones que estan creixent.

La freqüència de les separacions a les classes populars demana que l'Església faci un esforç per oferir serveis. Hi ha ordes religiosos que treballen en el camp de l'educació i s'hi podrien dedicar. Donar suport a la persona perquè no vagi sola per la vida és una tasca específicament cristiana.

Les problemàtiques pensions

Al nostre país quasi no hi ha cap persona que no tingui dret a cobrar alguna pensió, però quines pensions! I com és de difícil arribar a obtenir-ne!

S'ha aconseguit muntar una legislació tan complicada que no hi ha cap accidentat, malalt o pensionista que no temi arreglar els papers. És com un viatge amb una multitud de camins i dreceres, en què es necessita una especialització molt gran per a no perdre's. Ja existeixen gestories, però tenim proves claríssimes que moltes vegades no saben ben bé per on anar i, quasi sempre, exigeixen unes despeses tan grans que resulten inassequibles per a moltes persones.

És la feina que ens ocupa més de temps, i que suposa una quantitat tan gran de visites, telefonades i papers, que arriba a fer-se angoixosa i pesada. En certa manera s'entén que les gestories demanin molts diners, perquè s'ho valen les hores que es necessiten. Però és un treball que val la pena fer. S'obren camins de seguretat, encara que sigui petita, a les persones per tot el que duri la vida. L'alegria i l'agraïment que han demostrat tants homes i dones en veure que s'havia aclarit el seu cas i que anaven a cobrar, fan que ens sentim premiats amb un valor incalculable que ens anima a tirar endavant.

És urgentíssim demanar als responsables de l'Administració que mirin d'aclarir i simplificar les normes que regulen la Seguretat Social. El partit polític que ho porti a terme tindria assegurats molts vots en unes pròximes eleccions.

Avis que fan nosa

Els vells fan nosa a les famílies. Es diu i és veritat en moltíssims casos als barris populars. Fan nosa sobretot perquè els pisos són molt petits; no hi tenen el lloc adequat, sobretot si hi ha néts. La majoria de pisos tenen tres habitacions molt reduïdes i quasi sempre tenen comunicació amb el lloc més espaiós, que és el menjador. Pensem-hi uns instants: la mobilitat i el soroll dels petits, la música que agrada als joves, les amistats dels nois i les noies... tot en pocs metres. Els avis volen tranquil·litat, més aviat cerquen el silenci, volen parlar baixet de les seves coses, necessiten intimitat. Després hi ha el tracte de les persones que no són de la seva sang, l'afecte especial que ells necessiten i del qual s'obliden els més responsables de la casa, i, molt sovint, la falta de respecte.

De fet el problema ve més de la família que dels vells. No és que exigeixin molt, però no compten ja per a res. Els joves mai no els expliquen res, no pensen a donar-los responsabilitats a la seva mida, ja no els creuen útils.

A Sabadell es dóna el fet curiós de moltíssims avis dels barris que han buscat uns quants metres de terra a la vora dels seus pisos per a treballar-la. No és que vulguin guanyar-hi res, sinó que tenen una excusa per a poder estar estones llargues lluny de la família. L'hortet és més aviat un motiu de desenganys, a causa de la sequera, els robatoris, etc., però el fet de poder sortir matí i tarda compensa totes aquestes coses.

Algunes entitats i les Mutualitats Laborals han construït alguns llocs o clubs de jubilats i pensionistes. Però no ofereixen més que el local i algun servei, i ningú no els ajuda a superar l'afany d'anar a un bar més econòmic. Als barris obrers quasi la totalitat d'avis tenen tan poca formació que gairebé es troben sense capacitat per a trobar iniciatives per omplir el temps amb activitats recreatives, culturals i artístiques. Durant tota la vida s'havien acostumat a passar el lleure de forma passiva. Si les llars d'avis fossin ben portades facilitarien molt la solució dels problemes perquè només anirien a casa a menjar i dormir amb els joves.

Quan arriba la dificultat de la convivència amb els joves o una malaltia llarga que els pot deixar immòbils, aleshores es planteja el problema de les residències. No hi ha places. Vénen a Càritas perquè els ajudem a passar la cursa d'obstacles per a poder tenir una plaça, que moltes vegades és totalment imprescindible.

Càritas després del canvi polític

Portem ja tres anys d'ajuntaments democràtics. A l'inici va haver-hi una il·lusió, una il·lusió falsa. Es pensava que moltes portes s'obririen a través de l'acció social dels ajuntaments.

Primer es van trobar sense diners, i —segons deien— ja havien trobat els pressupostos fets. El segon any va demostrar que els ajuntaments tenen unes possibilitats econòmiques molt limitades i els problemes són molt grans i complicats de solucionar, sobretot en les grans concentracions urbanes.

Càritas de Sabadell no ha tingut cap problema. Més aviat hi ha hagut una major capacitat de diàleg i desig de col·laboració que amb els ajuntaments d'abans.

A nosaltres ens sembla que l'Església ha d'estar disposada, també, a col·laborar, a ser una institució que es vol posar al costat dels municipis i dels organismes oficials per tal d'aportar el seu granet en algun dels aspectes que s'han d'atendre. Per això voldríem que es plantegés amb molta més profunditat del que s'ha fet fins ara tota l'assistència social i anar cap a un nou sistema de treball sistematitzat, en què cada cas sigui adreçat al lloc més convenient i amb la seguretat que serà atès.

És evident que la societat ha de ser cada vegada més capaç d'atendre totes les necessitats humanes a través dels seus organismes públics. Però també és evident que qualsevol grup cristià ha de ser capaç de suscitar una forma per ajudar els qui passen necessitats. No per duplicar ajudes, sinó per atendre realment totes les necessitats. La història va provocant situacions que creen maneres noves de fer sofrir i sempre hi haurà la feina de l'últim que cau en la necessitat. Ara mateix es donen els problemes dels vells, dels separats, de la delinqüència juvenil, de les drogues... que l'administració pública no pot atendre adequadament i als quals potser nosaltres podem aportar quelcom.

Malgrat el que es digui dels equipaments socials i els fons públics, l'Església i, concretament, els homes d'Església i les Institucions d'Església poden aportar força en aquest sentit, no com a substitució d'allò que hauria de fer l'administració i no fa, sinó com a servei a la comunitat que som tots els homes.

VIATJANTS I PASSAVOLANTS

SALVADOR BARDULET

Viatjants i passavolants em donen especial turment quan truquen a la porta.

Principalment, és clar, els passavolants que vénen demanant ajuda amb motiu de les històries —variades segons llocs i circumstàncies— que ja em sé de nord. Al Pla de Bages la història més repetida era: «Acabo de sortir del sanatori de Terrassa i necessito diners per arribar a...». A la Plana de Vic —principalment ara—: «Vinc buscant treball i no havent-ne trobat he d'anar a... i necessito un lloc per passar la nit». Al costat d'aquests recursos més reiterats, d'altres, amb més imaginació, en presenten de bon xic recargolats: des del que comença demanant per confessar-se i que acaba dient-te que no en té ni cinc, fins aquell que, amb veritable cara de compungit i gairebé llagrimejant, et comunica que la dona l'ha tret de casa i necessita urgentment comprar-se dues bombones de butà perquè un amic li ha donat dret a cuina. Els casos no me'ls invento i si queden exposats un xic irònicament és perquè, acabada la història, un hom ha respirat tot dient: ai de què, que m'enganxa!, i perquè, comprovades adreces exigides als protagonistes, un hom s'ha convençut que tot era engany damunt engany. Si he posat el des de... fins a... és perquè hi ha tota una gamma de casos davant els quals hom no té més remei que admirar-ne l'enginy i l'habilitat. Entre tots en podríem fer una bona antologia.

L'experiència massa sovintejada de sentir-te enredat o quasi perquè ha anat d'un pèl et porta a actuar amb una certa duresa. En un principi, hom s'apunta a aquelles solucions més raonables i generalitzades: pagar el bitllet o pagar la fonda; a la llarga, però, i davant la creixent demanda, t'adones que l'enredada persisteix. A més, les fondes es van resistint a aquests tipus de serveis ni que sigui pagant. Sovint, el tracte preestablert del menú s'ha hagut de convertir en un àpat a la carta per exigència impertinent del convidat de Càritas o del rector.

Una cosa i l'altra, com ja he apuntat, m'han portat a actuar amb radicalitat i duresa. Quan truquen a la porta aquests passavolants i enceten la seva història, sigui consuetudinària, sigui rebuscada, l'oferta és invariablement i literalment la mateixa:

donar menjar a qui té fam. De diners, res. Hi ha qui ho accepta. Hi ha qui no. Generalment, els qui no accepten la bossa de viatge t'endinyen un sermó mitinesc i, a voltes, agressiu. Tanco la porta amb tota tranquil·litat de consciència. El discerniment ha estat correcte. Dels qui accepten l'entrepà, alguns em posen a can rumia i em fan néixer un xic d'escrúpol de consciència. Com un que, amb tota naturalitat, em va demanar que li indiqués on hi havia una font per anar-se a menjar allò que li havia donat. Vaig pensar: a aquest, li havies d'haver donat també alguna cosa en metàl·lic.

No em deixa pas convençut del tot aquesta meva praxi. La intranquil·litat apareix sovint: qui sap si la història que t'ha explicat era real! I tu l'has aviat. És una qüestió de discerniment de cada cas. Com fer-lo, però?

A les ciutats grans en què és possible un servei diari, encara que no sigui permanent, d'assistència social, la solució és més fàcil. També els és més fàcil de tenir llocs d'acolliment nocturn.

A nivell de pobles és quan la solució és més difícil de trobar. Ni allò que, teòricament, semblaria més factible no es pot posar en pràctica: disposar d'un mini-pis amb un llit i una cadira. Quan els veïns s'assabenten del que es pretén ja posen el crit al cel. Per altra banda, en la majoria de casos el discerniment és materialment impossible d'intentar-lo. Se't presenten a les hores més intempestives. A punt de dir la missa, enmig d'una reunió, cinc minuts abans d'anar a classe..., just el temps d'anar a la cuina i preparar-los, això sí, un bon entrepà amb postres inclosos. Aquell que voldria jo que em preparessin si algun dia no tingués què menjar.

Amb tot i això, el dubte queda i la intranquil·litat també. Sovint, quan repasso les nostres revistes atapeïdes d'articles sobre els marginats, penso: quants n'has aviat per la por de l'enredada? Què fer?

SECRETARIAT DIOCESÀ DE LA PASTORAL DE MARGINACIÓ

ORIOL XIRINACHS

Parlar del «Secretariat Diocesà de Pastoral de la Marginació» de Barcelona és parlar forçosament de projectes i organització, més que no pas de realitzacions i de vida. I això per dues raons. La primera és el seu poc temps de rodatge, que queda reduït al període febrer-maig d'aquest any. La segona és el seu mateix objectiu, que no és atendre un sector humà determinat —els marginats— sinó projectar i coordinar.

L'origen

Pot ser aclaridor mirar com s'ha originat el Secretariat. L'origen de les moltes institucions existents a la diòcesi al servei dels homes i dones marginats, ha estat la voluntat de donar resposta a una necessitat determinada que uns cristians han descobert. El que hi ha hagut davant la mirada en els orígens del Secretariat, no ha estat, en canvi, una determinada necessitat, sinó més aviat el conjunt d'institucions que pretenien ser una resposta d'Església al problema global de la marginació. Institucions que no sempre la resta de l'Església diocesana atenia i ajudava com a seves, i que no sempre donaven una resposta adequada i a l'altura de les circumstàncies.

Aquesta preocupació per la resposta que l'Església havia de donar al problema de la marginació, no pas volent crear coses noves sinó partint de les respostes que les institucions i els cristians estaven ja donant, i que està en els orígens del Secretariat, té dues fases o moments ben diferenciats. En un primer moment, ja fa una colla d'anys, alguns cristians de diverses institucions començaren a descobrir i compartir la necessitat d'anar establint relacions entre ells, per tal de coordinar esforços, buscar uns criteris comuns d'actuació i poder anar millorant el seu treball. Es va fer algun pas que, per diverses raons, no va reeixir. Anys després, en ocasió de l'Assemblea diocesana, alguns grups i sectors de cristians, sensibilitzats per aquesta problemà-

tica, varen fer-se ressò d'aquella necessitat, i mitjançant l'estudi i l'aprofundiment feren que aquells projectes s'anessin perfilant i concretant en la proposta d'un Secretariat, amb les característiques, àmbit i finalitats del que en l'actualitat tenim.

La voluntat que el Secretariat sigui una plataforma de diàleg i coordinació de les diverses persones i institucions que treballen en el món de la marginació i un pont entre totes elles aplegades amb l'Església diocesana, és formulada així per l'Assemblea: «El Secretariat no tindrà obres pròpies ni gestió econòmica directa».

I des d'aquesta situació haurà de procurar realitzar aquests tres objectius fonamentals: prestar atenció i suport a les persones dedicades al servei dels marginats, a la seva fe i a la seva acció; ajudar a revisar i coordinar les accions i institucions que aquestes porten, per tal d'actualitzar-les i millorar-les, i integrar tot aquest treball en el conjunt de la preocupació i l'acció pastoral de l'Església de Barcelona.

Primers passos: realitats i constatacions

Tots aquests objectius, capaços de bastir un programa extensíssim, fins ara s'han concretat només en unes primeres realitats de coordinació de les institucions dedicades a quatre àmbits de marginació: delinqüència, internats de noies i nois, transeünts i problemàtica de mares solteres i prostitució. Un o dos representants d'aquestes institucions han començat a reunir-se mensualment per àmbits. És a dir, actualment hi ha quatre grups en marxa, que s'han reunit tres o quatre vegades. Aquesta és de moment tota la realitat del Secretariat. De projectes n'hi ha molts.

Ja es pot suposar que tres reunions no poden haver donat uns resultats concrets i verificables, però sí que ens permeten ser moderadament esperançats, perquè el fet d'asseure's a la mateixa taula per parlar d'una tasca comuna ha permès ja la constatació d'una sèrie de realitats, com a primer pas per a un plantejament comú i una resposta cada vegada més coordinada. De fet, tots els qui hi han participat n'han quedat satisfets.

Vegem algunes de les realitats constatades:

— Dins de cada àmbit es donen uns problemes fonamentals i bàsics, tant en el plantejament com en el tractament que cadascú dóna al seu treball amb els marginats, que estan demanant una reflexió comuna i en profunditat, per tal d'arribar a uns criteris generals.

— El fet de dir-nos amb valentia que hi ha unes causes de la marginació, uns sectors geogràfics o uns grups determinats, als quals cal donar una resposta d'una tal magnitud, que depassa les possibilitats de cada institució per separat.

— La nova situació sòcio-política, amb la seva nova sensibilitat, les seves motivacions davant la problemàtica de la marginació i un enfocament diferent de les relacions de l'administració pública amb les institucions de l'Església, està creant unes situacions i una problemàtica que demana, de part de les institucions de l'Església, uns nous plantejaments i unes noves respostes, per a les quals no sempre estem preparats.

Però al mateix temps la visió més global d'aquestes institucions que permet el Secretariat evidencia unes limitacions i dificultats que no fóra bo ignorar, i que tampoc no són noves. Unes dificultats que tenen unes arrels històriques que vénen de lluny, i en què cadascú tenim la nostra part de culpa. Però el clima de diàleg i de confiança que es va creant entre tots ens permet de confiar que estem en el bon camí per anar-les superant.

Potser les dues dificultats principals són:

— El divorci que s'ha donat durant molts anys entre les congregacions religioses, que majoritàriament han estat les responsables de gairebé totes les institucions dedicades a la marginació, i la resta de l'Església diocesana, que no sempre ha estat propera i sensible a aquesta problemàtica. Aquest divorci ha fet que ni l'Església tingués prou present aquesta realitat de pobresa a l'hora de plantejar la seva pastoral, ni aquelles institucions adeqüessin el seu treball als criteris i a l'actuació de la comunitat diocesana.

— L'exclusivitat i la independència gairebé absolutes durant quaranta anys, per part d'aquestes institucions, en el tractament de la problemàtica de la marginació, han portat a un cert anquilosament i a l'adquisició d'una sèrie de vicis, que certes acusacions, potser exagerades, han intentat posar de manifest, però que no han trobat de vegades prou disponibilitat a escoltar-les i corregir allò que calia.

Perspectives de futur

Fins aquí el que permet de dir aquesta realitat del Secretariat que ja funciona, i que són aquests quatre grups. Però l'acció que li encomana l'Assemblea no ens permet de quedar-nos aquí, i certament hi ha nous camins previstos.

Pel que fa a aquests grups i de cara al curs que ve, caldria avançar en tres direccions. En primer lloc, cal aprofundir les qüestions que demanen un aclariment teòric, per tal d'arribar a uns criteris comuns que permetin una resposta més encertada. En una segona línia, cal anar trobant petites possibilitats de treballar coordinadament, d'acord amb aquells criteris, i marcarnos uns primers objectius comuns. I en tercer lloc, voldríem saber ser prou imaginatius per a trobar mitjans que, tot responent a unes necessitats reals, ens ajudessin a anar creant una autèntica comunitat, no sols entre els representants de cada institució que participa en les trobades sinó entre tots els qui treballen a cada institució.

Però tampoc no podem quedar-nos amb aquests quatre àmbits que ja han començat a caminar junts, sinó que creiem important que també ho facin les institucions dedicades als sectors encara marginats, com són ara els ancians, gitanos, infants, disminuïts físics i psíquics, o altres. I no cal dir que veiem que aquest camí s'hauria de fer també en la triple línia que hem assenyalat per als grups que ja funcionen.

Per últim, cal subratllar que, per tal de ser fidels als nostres objectius, no podem quedar-nos tancats en el món de les institucions, sinó que el Secretariat ha de ser un servei real a tots els cristians que, individualment o en grup, en associacions o en el marc parroquial, viuen sensibles i entregats al servei dels marginats, alguns dels quals ja no participen en els grups actuals. Tenen molt a aportar al col·lectiu que volem ser, i també tenen dret a esperar de l'Església el suport i l'ajuda que l'assemblea ens assenyala com a objectiu.

ATENCIÓ ALS DELINQÜENTS

ADRIÀ TRESCENTS

Al núm. 56 de «QUADERNS DE PASTORAL» (desembre de 1978) vaig escriure sota el títol «Entre els joves del Barri Xinès».

I allí parlava, sobretot, dels joves que, per les circumstàncies familiars i socials en què han de viure, es veuen abocats a la delinqüència... i assenyalem després com a delinqüents.

D'això ja fa quatre anys. En la història d'aquests nois, aquest temps és una eternitat.

No he pogut seguir la pista d'alguns, però sí que m'ha estat possible continuar el tracte amb molts d'ells al carrer, a residències, a presons, a la família corresponent.

Què ha passat amb ells? Com han evolucionat? Com estan aquests joves avui? Quines perspectives hi ha?

Quatre anys després

D'aquells nois que corrien pel carrer el 78, que entraven a la presó o en sortien, que començaven les entrades al reformatori o feien la seva vida pel Xinès, molts estan ara empresonats per anys i anys.

Alguns han comès atracaments grossos (varen perfeccionar-se en la seva professió). La majoria han hagut de continuar robant com a únic mitjà de subsistència i com a única sortida al seu afany, ben legítim, de posseir quelcom i de gaudir d'alguna manera de les coses que constantment se'ls presentaven com a necessàries. El seu món era la marginació, i de la marginació no se'n surt pas fàcilment.

Ara, molts estan tancats a diferents penals d'Espanya. Han anat acumulant condemnes. I si alguns han de complir solament quatre anys (la condemna «yeyé», que diuen ells), d'altres n'han de complir més de trenta.

Els jutjaren als 16, als 17, als 18 anys..., quan encara eren unes criatures en edat de jugar, d'estudiar, de preparar-se per al treball, de somniar, i sortiran en llibertat envellits, desfets, desmoralitzats, plens de ressentiment i d'odi al cor, embrutits o anul·lats.

Per què aquestes condemnes tan exagerades? Quasi cap no va tenir un advocat que preparés amb temps i a consciència la seva defensa (no tenien diners...).

Saben que són culpables, però no tant. Saben que els jutges no els han jutjat ni els han mirat com a persones i no els han conegut abans del judici; els han tractat només com a papers, un munt de paper amb un número de diligències que els robava el seu nom propi, la seva personalitat; sols han judicat uns «actes».

L'estiu passat en vaig visitar més de seixanta a diferents presons. Alguns sembla que «es porten bé», que «s'han doblegat al règim presidiari», però quanta cremor va envaint la seva ànima!

Sé d'alguns que preguen, que voldrien confiar, esperar, estimar i saber que hi ha un Déu que els estima. Però, ¿com poden fer-ho si han sofert tanta opressió, injustícia, càstig, aïllament... i mai ningú no se'ls ha estimat de debò?

D'aquells nois que corrien pels Xinès ara fa quatre anys, alguns s'han suïcidat a la presó. D'altres s'han enfonsat en la desesperació i ja quasi ni pensen, ni parlen. D'altres estan en una indiferència i apatia per la vida que sols els pot conduir a la violència i a la distorsió envers els altres.

Fa quatre anys eren nois, alguns encara infants, plens de vida. Avui són «presidiaris», i qui se'ls estima sinó les mares i alguna noia?

D'altres, pocs, he pogut encaminar-los vers cases d'acollida i ajuda: OBINSO, Mercedaris, Llar del Noi... I són encara els tres únics llocs que els reben. Un petit nombre dels qui acceptaren l'acolliment ha superat la seva dissociació.

Altres, al carrer, a base d'acompanyar-los, xerrar amb ells, escoltar-los, estimar-los i sentir en la pròpia sang cada retorn a la presó, han deixat la seva vida delinqüencial i estan relativament bé.

Però amb poquíssims he pogut arribar a aprofundir una mica en la fe en el Crist. No puc permetre quela religió sigui l'opi que els adormi. No puc insinuar-los consols de l'altre món. Crec que abans que tot m'haig d'afanyar perquè puguin viure com a persones: en moments d'alegria, en la llibertat interior, en la conscienciació, en la rebel·lió contra tot el que els oprimeix, en l'inconformisme i en una certa violència.

I no parlo d'aquells que han mort a trets de la policia (massa) o bé en lluites o accidents.

¿Com se'ls pot fer descobrir un futur d'eternitat si no poden ni tan sols pensar en el futur del dia de demà?

¿Ha d'estranyar-nos que malgastin els diners dels seus furts o

que es vagin matant poc a poc amb la droga?

¿Hem de continuar cridant contra «la joventut pervertida»?

Ara, els que són al carrer, en gran nombre són presoners de la droga. Els petits ho són dels inhalants (la cola), i ja als 13 anys alguns de l'heroïna.

Molts, per poder subsistir i alimentar el seu consum, s'han fet traficants de droga; les noietes s'han llançat al camí fàcil de la prostitució, avui dissimulada sota noms com: barres americanes, saunes, companyia, etc.

Tots s'envelleixen prematurament.

I les seves experiències dolorosíssimes els van fent escèptics vers tot i tothom. Ens accepten encara a aquells que intentem estar amb ells a les bones i a les males i, com que saben que els estimem, a vegades ens busquen per a un consell, una orientació, o una ajuda, que després no podran seguir.

Els que pugen

Ara... hi ha molts noiets i noietes que han agafat la torxa de la marginació i la delinqüència. Com els del 78 fan vida al carrer o dormen en cases abandonades. Roben, es droguen constantment, viuen (i els ho dic posant-los exemples dels que conegueren) buscant el camí de la presó.

Continuen naixent infants de mares de 13, 14 o 16 anys..., els quals vénen a aquest món tocats per tota la vida.

Continuen naixent nens de famílies que sols els socialitzaran en la dissocialització i sols els ensenyaran el que ells practiquen i els serveix per a viure.

Continuen havent-hi nens en mans de cuidadores, alguns sense veure el carrer en molts dies.

Continuen venint al Xinès nois i noies de tot arreu.

Continuen entrant al reformatori i a la presó i sortint-ne.

Novetats? Sí: Hi ha més droga que al 78. I molts més consumidors de droga dura. Hi ha molta heroïna.

Hi ha més tràfic de droga i més ben organitzat.

Hi ha més prostitució juvenil: al carrer, en bars, en llocs especialitzats (noves professions).

Els bars de prostitució juvenil masculina (infantil a vegades) funcionen més i més «normalment».

Hi ha més provocació: màquines, revistes, cinema, tele, consum... i menys capacitat d'adquisició.

Hi ha més atur. Ja quasi cap jove, i més cap noiet, no pot trobar la primera feina.

Hi ha fam. Infants, molts, que no tenen l'alimentació mínima, la indispensable per al seu desenvolupament físic normal. I continuen demanant un entrepà, perquè no han menjat en tot el dia.

Possibilitats? Sí, però...

Una gran aventura pedagògica (que intenten imitar en d'altres llocs): el *Centre obert Salvador Gavina.*

Amb moltes dificultats, sota el guiatge de Conxita Mata, els «*golfillos*» del barri poden trobar un lloc on se'ls estima, se'ls suporta, se'ls ensenya, se'ls fa jugar i se'ls porta a colònies i a berenars... i hom es preocupa també de les seves famílies.

El *Centre d'Esplai del carrer Sant Martí* acull durant tres hores cada dia nois que ja van a l'escola.

Però resulta més difícil, per no dir impossible, poder trobar lloc per als infants i adolescents que estan en greu situació familiar o no tenen família i es veuen totalment abocats a la delinqüència:

— els Col·lectius de Barcelona han disminuït en número;
— la Protecció de Menors no en vol ni la meitat dels que tenia;
— les Llars Mundet també redueixen el número d'acollits.

Anem, com de costum, d'un costat a l'altre: abans tots eren institucionalitzats; ara no es vol institucionalitzar ningú.

I se't parteix l'ànima quan et trobes amb un petit que et demana anar a algun lloc i no pots oferir-li res, perquè primer ha de passar per moltes mans, i sofrir moltes entrevistes. Ell que, per principi, no es pot fiar de ningú.

S'ha inaugurat un *Centre d'observació* a càrrec de la Generalitat, però els nois més difícils després d'un mes tornen al carrer. No hi ha cap lloc per a ells.

La *justícia,* tal volta sense culpa dels qui hi són, continua funcionant molt lentament.

La presó, encara que el director i els funcionaris s'esforcin a fer-la funcionar, continua essent un lloc d'arrelament i de perfeccionament de la delinqüència i una lliçó ineludible de violència i d'astúcia.

Els religiosos i sacerdots, en general, continuen tancats a la dedicació al món marginal i delinqüencial. Cal fer excepció d'alguns religiosos. No surten iniciatives. Tal volta haurà de tornar

el mateix Crist o algun Fundador. És més fàcil predicar i fer teologia sobre la pobresa, que viure amb els pobres. Les benaurances són bona literatura si no s'han de viure en la pràctica quotidiana.

I resulta més consolador i tranquil·litzador de consciència donar una almoina que acollir un necessitat; és més fàcil participar en un col·loqui que comprometre la pròpia persona, o bé lloar un altre o una obra, que interrogar-se seriosament sobre l'exigència cristiana.

Esperances?

Personalment no he perdut mai l'esperança en cap noi.

Els estimo i sé que molts m'estimen.

I sé que una paraula, una ajuda, un somriure, una orientació, un regany a vegades, una visita, una carta... són gotes que van penetrant dintre la seva ànima. I que un dia pot despertar-se dintre seu un interrogant que els porti cap a un intent d'alliberació.

Sé que són els predilectes de Crist, no els pot fallar.

Sé que ni un sol d'ells ha d'ésser condemnat pel tribunal del Pare, encara que els tribunals dels homes els vulguin aixafar.

I... de cara als nens i joves del Xinès, confio:

— que el Centre Salvador Gavina pugui millorar i aixamplar-se més i més;

— que la planificació que està fent l'Àrea de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona pugui anar assumint molts problemes i crear nous serveis: atenció a la primera infància i a mares joves, més educadors de carrer, més centres oberts, tallers, casa d'emergència per a nens i joves, etc.;

— que les religioses puguin intensificar el seu servei a les prostitutes, que serà en bé dels seus fills;

— que el Secretariat de Marginació, creat a l'Arquebisbat arran de l'Assemblea Diocesana, pugui mentalitzar i promoure vocacions entre religiosos i seglars;

— que es posi en marxa el servei de llibertat vigilada, a càrrec de la Generalitat;

— que sigui realitat la presó per a joves primaris amb cabuda per a educadors i amb nous procediments de tractament...

Hi ha molt camp verge encara, on caben professionals i voluntaris, i sobretot on manquen iniciatives que remoguin la inèrcia de la societat.

És cert que, per desgràcia, ens queden pobres, marginats i delinqüents per a molts anys.

Però amb un Estat més «social», i sobretot amb molta més autenticitat cristiana, deixarem de provocar misèria, marginació i delinqüència.

Davant de cada noi que és condemnat, ens hem de sentir culpables, perquè ho som.

Cap nen no neix delinqüent. L'anem fabricant delinqüent abans que neixi i des dels primers dies de la seva arribada entre nosaltres.

L'estiu passat varen frapar-me enormement les paraules d'un noi (client del Xinès moltes temporades), que té més de quaranta anys de condemna a l'edat de 21 anys.

Quan el vaig visitar al penal, on ja porta nou mesos aïllat en cella de càstig, va dir-me: «Tinc dos pardalets al "chabolo". Els poso entre la reixa i el filat del finestró, i la seva mare ve tot sovint a donar-los menjar. Si jo hagués pogut tenir una mare així, no estaria com estic...». Està pres des dels 17 anys. Dos col·legues seus ja s'han suïcidat. Un altre s'ha tornat boig a la presó i està en un psiquiàtric.

I...

«Dios está tan lejos...»

Vull acabar amb una poesia d'Alberto Jiménez Martín (22 anys), escrita des del penal d'Ocaña. Perquè mentre les coses ens van bé és molt fàcil creure i esperar. Però quan un està pres i és jove i tota la vida (curta) l'ha pasada en l'opressió i la lluita per sobreviure, és més difícil, molt difícil, obrir els núvols que taponen el cel, i veure Déu Pare.

¡Dios está tan lejos!...
Tan lejos que no lo entiendo.
Es que acaso pienso
que Él puede estar escuchando mis lamentos.
¡Qué lejos está Dios!
Tan lejos que...
tal vez ni me esté viendo.
¿Puedo pensar que Él es Alguien más?
¿Acaso compararlo con los demás?
No... No. Él, según me han dicho,
es sobrenatural...

Él es algo especial.
Y yo soy un pobre humano,
tan meramente ignorante...
que creo que con mi vana llamada
lo voy a presenciar aquí delante.
¡Qué equivocación más grande cometemos
los que no creemos
en nada, ni en nadie!
¡Tal vez Dios exista! Pero no para los egoístas.
Yo soy yo... Y yo, es nadie.
Ahí queda mi grito en llanto.
Y soy tan pagano,
que espero que venga Alguien a apagarlo.
¡Dios está tan lejos!
Tan lejos, que no lo entiendo.
Y al menos a Él, le agradezco
que en el día de hoy pueda
siquiera escribir esto.
A ese Dios que nunca vi y que no entiendo...
¡Dios está tan lejos!
Que en mí nunca siento su aliento...

QÜESTIONS

EL SERVEI DE LA CARITAT A L'ESGLÉSIA

JOAN A. VENTOSA I AGUILAR

Segons un esquema, avui acceptat per tothom, tota l'acció pastoral està integrada per *l'acció litúrgica, l'acció profètica* i *el servei de la caritat* de la comunitat creient. Mitjançant aquestes tres accions s'edifica l'Església, «comunitat de fe, de culte i d'amor», com diu el Concili Vaticà II (*Ad Gentes,* 19). Al si d'aquesta comunitat, el cristià «creu i espera, estimant» (B. Häring).

La relació entre aquests tres tipus d'acció ha de ser coherent i profundament comprometedora. Tant l'evangelització, com la catequesi i la mateixa celebració litúrgica tenen una manera de verificar la seva autenticitat: veure quin tipus de comunitat i de compromís creen al servei dels germans, de tots els homes. Això val especialment per a la celebració eucarística, que ha de ser una vivència anticipada de la fraternitat del Regne. ¿Com és —fora del temple— la comunitat que celebra i quin tipus de relacions

amb tots els homes exigeix als seus membres?[1] La pràctica real del servei de la caritat compromet la mateixa identitat de la comunitat cristiana. D'aquesta pràctica, qui en pot restar mai satisfet? Ha de ser objecte d'una atenció pastoral constant.

En parlar del «servei de la caritat», mai no hem d'oblidar que és un deure de tots els cristians, que han d'estimar, amb un amor de caritat, tots els homes que troben en el camí de la seva vida (família, amics, veïns, companys de treball, etc.), especialment els més necessitats. El dia que els cristians, en conjunt i per un impossible, no ens esforcéssim a estimar de veritat, amb obres i no sols de paraula, no seríem l'Església de Crist.

Però al costat d'aquesta caritat «espontània» i «privada», convé que l'Església tingui una caritat «organitzada» i «institucional» (paraules que no són satisfactòries, però bastant clares). Per què? Per moltes raons. En diré solament tres. Primerament, perquè hi ha certs tipus de necessitat (= persones necessitades) que molts cristians no troben en el camí normal de la seva vida. Convé que en sàpiguen l'existència i que se'ls ofereixin camins per a respondre-hi. En segon lloc, perquè certs tipus de necessitat exigeixen una resposta professional per detectar l'arrel d'aquella situació i anar a fons en la solució. Finalment, perquè cal una certa visibilitat de la caritat de l'Església, no com a mitjà de propaganda i/o de proselitisme, sinó per tal que qui estigui en situació de necessitat sàpiga on acudir.

Per aquestes i d'altres raons va néixer Càritas en els seus diferents nivells: parroquial, interparroquial, diocesà, catalano-balear, confederació a nivell d'Estat, internacional. De tots aquests nivells, em referiré d'ara endavant a «Càritas diocesana», que, segons Joan Pau II, és «a nivell local, l'expressió i l'instrument de la caritat de la gran comunitat cristiana presidida pel Bisbe i, per tant, de totes les comunitats eclesials, parroquials o d'altres que a ella pertanyen» (28-V-1979).

El nom de «Càritas» ha estat criticat i mal interpretat moltes vegades, perquè alguns han identificat equivocadament la caritat amb la simple almoina o amb la beneficència, com a substitutiva —i causant del retard— de la promoció o de la justícia. Però el cristià sap que la caritat al Nou Testament té tot un altre sentit que no s'oposa a la promoció de les persones o a la justícia, ni les vol escamotejar, sinó que, ben al contrari, n'és el foment, l'ànima i fins i tot l'anticipació en molts casos. Pot ser oportú que

---

1. Vegi's: Luis González-Carvajal, *La causa de los pobres, causa de la Iglesia*, Sal Terrae, Santander 1982, pàgs. 117-139.

sovint, per tal de fer-nos entendre de tothom, parlem de «solidaritat» i de «compartir» en lloc de parlar de «caritat» i «estimar». Però per a nosaltres, els cristians, és clar que el motor de tota la nostra acció de cara als altres és i ha de ser la caritat que l'Esperit difon en els nostres cors i ens fa estimar com Crist estima tot revelant-nos que Déu és Amor.

Aquestes pàgines voldrien tenir un caire pràctic. Referint-nos concretament a la tasca de Càritas, pot ser útil posar de manifest certes actituds generalment adquirides, exposar també alguns dels problemes no resolts que exigeixen reflexió, vigilància i agilitat, i recordar, finalment, l'esperit que ha d'animar l'acció de Càritas. És possible que aquestes reflexions fetes en veu alta puguin ser d'alguna utilitat a d'altres institucions i persones dedicades al servei dels més necessitats.

I. ALGUNES ACTITUDS ADQUIRIDES

Per tal d'entendre'ns de bon principi, parlarem en primer lloc d'aquelles actituds i maneres de fer que semblen adquirides i no massa discutibles, almenys teòricament. Entre d'altres, n'assenyalaria cinc.

Absència de discriminació

El servei als altres no ha de ser discriminatori per cap tipus de motiu (religiós, polític, ètnic, etc.). Si fa temps aquesta discriminació va existir i s'exigia per exemple, contrapartides de pràctica religiosa per part de certes institucions, avui això està totalment superat. A Càritas diocesana cap treballador social no demanarà a un possible beneficiari a quin credo religiós o partit polític pertany. Tot home té una dignitat i mereix un respecte. Té dret al benestar, a viure i a viure com a persona. El problema ve de lluny. Sant Joan Crisòstom, amb un llenguatge propi del seu temps, ja barrava el pas a aquesta temptació discriminatòria

2. Homilia 2a. sobre Llàtzer, 6 (P.G. 48,990).

dient: «No fem almoina als costums, sinó a l'home».[2] L'únic que s'ha de tenir en compte és que la necessitat sigui autèntica. Res més. Hom té dret a desitjar que tots els serveis socials, depenguin de qui depenguin, siguin lliures de qualsevol pràctica de discriminació o favoritisme.

La necessitat, motiu únic

Tot servei social té com a única motivació donar una resposta adequada a la necessitat de les persones. Però ha de ser una necessitat vertadera. Malauradament, sovint no necessita més el qui més demana. Hi ha certs tipus de persones que han fet de demanar un «modus vivendi». No seria just donar indiscriminadament al primer que es presenta, sense més consideracions, perquè els recursos disponibles són limitats i no són de lliure disposició, sinó destinats als qui ho necessiten i no tenen, de moment, altra sortida que l'ajuda que amb tota raó demanen.

Una manera de fer primària i espontània no té res a veure amb la caritat autèntica. Hom pot tenir la impressió de fer el bé, però és un miratge ¿Qui no té històries per a explicar de roba o menjar donats i venuts dues cantonades més avall, o de diners demanats per alimentar la família i esmerçats en beguda? Qui dóna una resposta indiscriminada a qualsevol petició, pot fer mal a les persones que vol ajudar, escamoteja l'ajuda als qui la necessiten de veritat i escarmenta els qui han donat recursos per tal d'ajudar precisament els pobres. Joan Pau II adverteix: «Vigilem sempre que les sumes recollides per als pobres, i que a vegades provenen d'altres pobres, siguin realment destinades al servei dels pobres» (28-V-1979). Una ajuda irreflexiva no intenta detectar les causes de la necessitat o de la marginació i en realitat pot crear uns hàbits que les fomentin. El problema també és vell, molt vell. Un document tan antic com la *Doctrina dels dotze apòstols* ja aconsellava: «Que la teva almoina suï a les teves mans fins que sàpigues a qui la dónes».[3] Esperem que la pràctica contrària d'alguns petits grups sigui superada aviat i definitivament.

---

3. *Didajé*, 1, 6, a «Padres Apostólicos,» BAC, Madrid 1967, 2a. ed., pàg. 79.

Eficàcia i professionalitat

Si es tracta de detectar les necessitats autèntiques i d'atacar-ne les arrels, el servei de la caritat necessita els professionals del treball social. La presència dels treballadors socials en els nostres serveis és una exigència d'eficàcia i de profunditat i, en definitiva, de respecte a les persones. El voluntariat juga un paper important, insubstituïble, en els programes que es vulguin dur a terme, però al costat de professionals del treball social que els assignin tasques concretes i al seu abast. Una anècdota real il·lustra el que volem dir. Un grup de bones persones ajudaven una pobra dona amb cinc-centes pessetes mensuals. Poca cosa i els costava un esforç. El cas va arribar a mans d'un treballador social. Aquest, després de llargues, pacients i intel·ligents gestions, va aconseguir-li una pensió de trenta mil pessetes mensuals! Hi tenia dret, però ho ignoraven!

Assistència i promoció

En l'estratègia contra la pobresa solen assenyalar-se tres etapes: assistència, promoció i canvi d'estructures.[4] Deixant per després el problema del canvi d'estructures, hauríem de plantejar ara el de la relació entre «assistència» i «promoció». Tota la qüestió rau a acceptar que ens trobem davant un dilema (assistència o promoció) o a negar-lo, aquest dilema (assistencia i promoció). Ara bé, per moltes raons, ens hem d'inclinar, com a actitud adquirida, per la superació del dilema. L'acció assistencial és com una cura d'úrgència davant les necessitats que no admeten un ajornament. La promoció és la capacitació de qui no es basta per si mateix per tal que demà pugui fer-ho. És evident que tots dos passos són necessaris i que no es pot establir entre ells una oposició tal que obligui a triar entre l'un o l'altre. Joan Pau II dóna al problema una resposta de sentit comú: «No es tracta ja d'oposar dins l'Església les mesures assistencials a les accions en pro del desenvolupament. Les dues han d'avançar al mateix ritme. ¿Podem deixar de preocupar-nos de crear per demà, en la mesura que depèn de nosaltres, condicions de vida que permetin superar o evitar en el futur les misèries endèmiques d'avui? I, d'altra banda, ¿què seria aquesta preocupació per la promoció humana si deixés de respondre, avui mateix, a les necessitats vitals que no poden

4. Vegeu Luis González-Carvajal, op. cit., pàgs. 97-115.

esperar?» (28-V-1979). Per a fer entendre aquestes dues accions s'ha divulgat el famós proverbi: «Si dónes un peix a un que té fam, li has tret la fam d'avui; però si li ensenyes a pescar, li has tret la fam de tota la vida». Clar, contundent i indiscutible. Però la seva mateixa claredat pot enlluernar i ocasionar una certa simplificació del problema. Perquè, seguint la mateixa imatge del proverbi, s'ha de tenir en compte que ensenyar a pescar no és tasca d'un dia, sinó que demana dedicació i tenacitat continuades. Que mentre el futur pescador aprèn a pescar, ha de menjar i, per tant, li hem de donar el peix. Que és molt possible que si no li oferíssim el peix que ell necessita avui, mai no l'hauríem conegut, ni l'hauríem pogut ajudar a convertir-se en pescador. Proverbis a part, és evident que una resposta simplement assistencial sense altra preocupació que sortir del pas, és una falta de respecte a les persones. Però també és veritat que la pretensió de dedicar-se a la promoció de les persones, negant o menystenint les tasques assistencials amb les seves exigències econòmiques, ens situaria en un pla bastant irreal, on el trobament efectiu amb els que necessiten ajuda es faria molt difícil perquè acabaríem donant simples consells i respostes purament verbals als seus problemes reals i urgents. A un pare de família, amb tres o quatre fills, que demà passat es veurà expulsat del seu habitatge per un desnonament, no li podem dir que l'ensenyarem a pescar —altra vegada el proverbi!—, sinó que l'hem d'ajudar a conservar la llar de la seva família. D'acord que això no basta, però, si no li assegurem aquest mínim, tota la resta que li puguem dir o proposar li semblarà, en aquell moment, una mofa grotesca. Per aquest motiu poden caure en el descrèdit certs serveis socials, molt ben dotats de personal i amb perfectes organigrames, però que o bé no tenen ni un ral disponible per a donar una resposta efectiva a casos urgents, o bé la seva resposta és tan lenta que no s'hi pot comptar a l'hora de la veritat. ¿No s'hauria de fer un examen col·lectiu, fugint d'autocontemplacions i triomfalismes, per tal de revisar si les institucions i els serveis donen resposta de veritat a les necessitats de les persones ara i aquí?

Acolliment de les persones i respecte a la seva dignitat i a la seva situació

Tots estem d'acord que la persona humana pertany a l'ordre dels fins i no dels mitjans, que té una dignitat i no un preu, que no ha de ser objecte de manipulació sinó de respecte i d'amor.

Tot això val per a qualsevol persona, sigui quina sigui la situació real en què es trobi i la seva condició social. És evident que l'acolliment i el tracte que es dispensen als qui tenen greus necessitats i necessiten ajuda han d'estar amarats del respecte que tota persona mereix. També és veritat que la resposta a la seva necessitat, tant en el contingut com en la forma, s'ha d'adaptar a la situació i idiosincràcia personals. No per motius discriminatoris, sinó per tal que l'ajuda sigui real i efectiva. La resposta a un aturat que ha treballat tota la vida i a un marginat habitual no pot ser exactament la mateixa. Si els volem ajudar de veritat, hem de tenir en compte la situació i la personalitat diferents (mentalitat, habituds, projectes, experiències passades, etc.). Si la forma de respondre a la seva situació fos exactament la mateixa, seria realment inadequada o per a l'un o per a l'altre, o per a tots dos. Però, dit això, hem d'afegir que hi ha formes de tractar les persones que s'haurien de descartar del tot i per a tothom, perquè no comporten el mínim de dignitat i de respecte exigibles. No es pot enviar una persona d'un servei a l'altre, sense assumir de veritat el seu problema. No es pot enviar una persona a una institució, dient-li que li resoldran el problema, quan se sap de sobres que no serà així. No es pot donar, com a resposta vàlida a una situació urgent, una solució tan llunyana en el temps, que no és solució És facil comprendre que hi ha maneres de fer que responen al temor que certes persones malgastin les ajudes que demanen en altres coses, al marge de les necessitats que pateixen. Però s'hauria de tenir prou imaginació per a inventar maneres de respondre a les necessitats que, d'una banda, asseguressin el destí del que es dóna i, d'altra banda, fossin més respectuoses en la forma. Parlem d'això, perquè, donada l'extensió i la profunditat de l'actual crisi econòmico-social agreujada per l'atur, han sorgit iniciatives lloables i aquí i allà reapareixen certes formes d'ajuda que ja semblaven superades i que considerem regressives, si tenim en compte el respecte degut a les persones i el progrés de la consciència social.

II. QÜESTIONS QUE DEMANEN ESPECIAL ATENCIÓ

El cinc punts que acabem d'esmentar estan, teòricament, adquirits. Això no vol dir que, a la pràctica, encara no s'hagi de fer

camí per tal que esdevinguin una realitat en la manera de comportar-se de totes les institucions i dels serveis socials.

En canvi, existeixen altres problemes o qüestions que demanen una atenció especial i que no tenen una solució teòrica, vàlida d'una vegada per sempre. Exigeixen un esforç constant d'objectivitat, una intenció neta i lliure de prejudicis i un esperit de servei que cerqui el que és millor per a les persones, per damunt de tota consideració propagandista i triomfalista, personal o de grup. Sense l'afany de ser exhaustius, podem proposar-ne alguns.

El servei a les persones i l'estructura d'un servei

Les disponibilitats econòmiques d'un servei són sempre limitades, sigui quina sigui la seva procedència. Això planteja el problema del destí dels recursos de què disposa. ¿Quina part es destinarà a les despeses d'estructura: personal, propaganda, publicacions, reciclatge del personal, participació o organització de reunions, jornades, congressos, etc.? ¿Quina part es destinarà directament a l'ajuda dels beneficiaris del servei? És evident que l'estructura està al servei dels beneficiaris. Però si s'exageren els seus costos, arriba un moment que la resposta als problemes dels possibles beneficiaris es limitarà a bones paraules. S'ha de tenir present que hi ha situacions que, per un o altre motiu, s'han d'afrontar amb unes despeses econòmiques concretes. Si això no es pogués fer, s'assemblaria a un servei d'obres públiques molt ben organitzat però que no pot fer cap carretera, perquè, un cop pagada l'estructura del servei, ja no li resten recursos per a destinar-hi.

Posem un exemple. Ja s'ha dit abans que la presència de treballadors socials a tots els serveis és necessària, si no volem renunciar a l'eficàcia i a l'objectivitat. Voler prescindir-ne del tot, és una falta de respecte a les persones a les quals es vol servir. Però un treballador social té dret a viure de la seva professió. El seu treball no resulta car, perquè, si treballa bé, es guanya de sobres el que cobra. Però s'ha de pagar. Quan en un servei el nombre de treballadors socials creix desmesuradament, la seva retribució pot emportar-se una part exagerada dels resursos disponibles. El nombre òptim de treballadors socials no és el màxim posible, sinó el que exigeix de veritat l'eficàcia del servei, sempre tenint en compte les disponibilitats econòmiques. Això mateix podríem dir de les altres despeses d'estructura. En definitiva, s'imposa una certa austeritat que mai no perdi de vista la finalitat del servei. Per tal d'afrontar aquest problema, cal estar sempre alerta. No s'han

d'organitzar serveis simplement per a contemplar-los, exhibir-los o fer-ne propaganda a favor del grup o l'entitat que els crea i manté, sinó per a fer un servei a les persones que tenen unes necessitats reals i concretes. Que un servei, serveixi! És demanar molt?

Servei directe o mitjançant institucions

L'atenció a certs tipus de persones necessitades d'ajuda (vells, infants, etc.) pot fer-se de dues maneres: o bé creant institucions especialitzades (per exemple, residències de vells), o bé assistint aquestes persones allà mateix on es troben (a casa seva, en família, etc.). Les dues formes són necessàries, segons les exigències reals de cada cas. Però inclinar-se per una o altra solució no ha de venir determinat per una moda o un afany de propaganda, sinó per les necessitats reals de les persones del lloc. No em vull referir ara als aspectes psicològics i directament socials del problema: vells que no volen abandonar la pròpia llar, famílies que s'han d'educar i reorganitzar, però sense separar els fills dels seus pares, etc. Voldria, en canvi, referir-me una vegada més als problemes econòmics que hi ha implicats en aquesta qüestió i que tenen repercussions socials importants. En primer lloc, el problema del manteniment a llarg termini. En un moment d'entusiasme és possible crear una residència. Però no sempre és tan fàcil, passat un temps, assegurar-ne el funcionament amb un mínim de dignitat, si no es vol que els residents hagin de pagar unes quantitats inassequibles per als pobres. Però hi ha un altre problema, potser més important, si plantegem la qüestió des d'un punt de vista més global. Què costa, per exemple, la creació d'una residència per a vint-i-cinc vells? Quin és, després, el cost del seu manteniment? Amb els diners que costa, quants vells podríem assistir a domicili d'una manera digna? Si comparem les xifres, és possible que arribem a la conclusió que els vint-i-cinc vells de la residència són uns privilegiats enfront dels centenars o milers de vells, coneguts o no, que malviuen a casa seva en condicions vergonyoses i abandonats gairebé de tothom. Els diners que costa la residència permetrien fer arribar el servei a domicili a un nombre bastant més gran de vells que ho necessiten.[5] No es tracta de prendre partit

5. Es oportú donar algunes xifres aproximades. La creació d'una residència (edifici, instal·lacions, mobiliari, etc.) suposava, fa dos anys, una inversió de 1.660.000 ptes. per plaça. Ara és molt probable que

contra les residències de vells. N'hi ha d'haver, sobretot «assistides», perquè el servei a domicili té uns límits que estan determinats, en gran part, per la salut del beneficiari. El que simplement es vol afirmar és que l'opció de crear residències o d'organitzar un servei a domicili ha de fer-se amb el màxim d'objectivitat. El motiu ha de ser el millor servei a les persones, ara i aquí, prescindint d'altres motius subjectius, personals o de grup. Perquè una residència s'inaugura amb assistència de personatges, els periòdics se'n fan ressò i tot redunda en glòria dels qui l'han creada amb diners propis o d'altres. En canvi, la joia d'un vell a qui s'ha pintat l'habitatge, se li ha tret la brutícia i s'el ajuda a viure dignament en tots sentits, no s'inaugura. Cap periòdic no publicarà que aquell vell ha recobrat l'alegria de viure. És un servei humil i eficaç que exigeix superar la mandra i la inèrcia, demana imaginació, constància, mobilització i coordinació de persones i atenció constant, però no és notícia de cara al gran públic. El mateix podríem dir d'altres serveis, per exemple d'infància.

Control de despeses i agilitats del servei

Una de les queixes més freqüents de les persones que s'atansen a un servei demanant ajuda és la lentitud de la resposta als seus problemes. Això passa, sobretot, si la resposta adequada implica despeses econòmiques. Llavors, més que mai, sentim acusacions i ironies sobre la màquina burocràtica, la seva pesantor i inoperància, en contrast amb el seu cost econòmic. Qui no ha sentit comentaris d'aquests? Els responsables del servei es defensen dient que hi ha d'haver un control rigorós de les despeses, que s'ha de fer tot d'acord amb el pressupost, que s'ha de vetllar per l'honesta administració dels recursos, respectant la seva finalitat, etc., etc. Hom es pregunta si les dues coses —agilitat i control— no són compatibles. Aquest problema és especialment important quan es tracta d'un

---

arribi a 2.000.000 ptes. per plaça. Les despeses anyals de manteniment d'una residència «assistida», també fa dos anys, eren de 683.600 ptes./plaça. Actualment deuen estar entre 800.000 i 850.000 ptes./plaça/any. Les despeses anyals de manteniment d'una residència no assistida poden variar molt segons el tipus de personal empleat i la col·laboració del voluntariat. Poden oscil·lar entre 265.000 i 360.000 ptes. plaça/any. El cost d'un servei a domicili també pot variar segons la situació del beneficiari i la col·laboració del voluntariat. El seu cost promig pot oscil·lar entre 160.000 i 170.000 ptes. servei/any. No s'hi inclouen les despeses de manteniment del pis (generalment petites) i d'alimentació.

servei social. Els seus beneficiaris potencials són els pobres d'avui, que viuen al dia, que tenen problemes d'avui per demà, que no tenen influència de cap mena, si no els val com a influència la seva necessitat i la nostra sensibilitat social. És veritat que els recursos d'un servei social no pertanyen a qui els administra. Però, precisament per això, no es poden retenir ni entretenir un cop s'ha demostrat que els possibles beneficiaris, a qui van destinats en principi, objectivament els necessiten.

Cal més bona voluntat i imaginació per tal d'assolir un dels objectius més necessaris de tot servei social: l'agilitat en la resposta, sense renunciar al control necessari. Crec modestament que la pràctica de Càritas diocesana és, en aquest sentit, de les més positives. ¿No és lícit, doncs, desitjar que s'estengui a tot tipus de servei, depengui de qui depengui? La tensió entre control i agilitat és i serà permanent, però no és insuperable. No es resol d'una vegada per sempre. Ha de ser objecte constant d'examen, a la recerca de mesures a diferents nivells, amb una gran dosi d'imaginació creadora. Altrament els perjudicats sempre seran els més pobres.

El canvi de les estructures de la societat

És evident que els cristians hem de desitjar una societat humana i fraternal, en la qual tots els homes, sense excepció, trobin les possibilitats i l'espai necessari per a viure-hi amb dignitat. Que sigui així, depèn de les estructures vigents en la societat. I si no són satisfactòries, s'han de reformar o canviar. Pocs temes hi ha tan debatuts com aquest, perquè el canvi de les estructures sòcioeconòmiques passa necessàriament per l'acció política i tot el que toca la política esdevé complicat. El problema adquireix la seva autèntica complexitat quan es tracta de veure quina tasca correspon a l'Església i a les seves institucions en l'acció per a millorar les estructures. En plantejar aquest problema, ens trobem, una vegada més, amb l'eterna qüestió de l'Església i la política. ¿Ha d'inhibir-se donant peu a l'acusació d'immobilisme i d'estar a favor dels poders establerts? ¿Ha d'intervenir-hi corrent el risc de presentar projectes de societat que seran discutibles i es prestaran a l'acusació d'una ingerència política que no li pertoca? Mons. José M.ª Setién planteja la qüestió amb tota lucidesa: «Ens trobem davant un dilema que comporta el risc de barrar-nos la sortida: o negar qualsevol importància política a l'Evangeli, en virtut d'una inacceptable privatització i espiritualització del missatge cristià,

o crear un nou model econòmico-polític tan caduc i inconsistent com els que rebutgem o critiquem en nom de la mateixa fe cristiana».[6]

No és ara el moment de fer l'inventari de les possibles sortides per a superar aquest dilema. Voldríem només, amb tota modèstia i situant-nos en la perspectiva de Càritas, oferir unes reflexions que assenyalen un possible camí: el de la denúncia de les situacions de marginació, carència, necessitat i pobresa, que afecten certs grups de persones. Situacions que són totalment injustes i que les persones de bona voluntat no poden tolerar. Coneix la societat aquestes situacions? No gaire. Moltes persones viuen encerclades pels afers que consideren propis (familiars, professionals, econòmics, defensa del propi nivell de vida, possibilitat d'ascens en el propi estament, lleures, etc.). El clam dels pobres, o no els arriba o els arriba com un ressò molt dèbil. Amb totes les excepcions que hom vulgui fer, això en general és així. I als polítics, moltes vegades, els passa el mateix. Són molts els qui volen ser «la veu dels qui no tenen veu», però, quan es diu això, no es pensa realment en els autèntics pobres. Aquests no tenen veu i ningú no els fa de veu.

Al costat d'aquesta realitat, Càritas —i també d'altres institucions— té una experiència, renovada i constant, de treball amb els pobres i pels pobres. Coneix els seus problemes més freqüents, la limitació i imperfecció de les lleis socials que haurien de respondre-hi, les conseqüències físiques, psíquiques, familiars i morals, humanes en una paraula, de la seva situació. Càritas no pot guardar-se per a ella i silenciar l'experiència i el coneixement que té del món de la pobresa. Ha de denunciar aquestes situacions. En fer-ho, no ha de recolzar en una determinada ideologia política, sinó en el respecte degut a la persona humana i en la força dels fets, és a dir, de l'experiència àmplia i objectiva. Així pot col·laborar modestament al desitjat canvi d'estructures. Perquè si els cristians volem que canviïn les estructures, és sempre per tal que els pobres deixin de ser-ho.

És el mateix Mons. José M.ª Setién el qui insinua aquest camí: «Penso que els cristians hauríem de fer un esforç per tal de dur el problema amb tota la seva amplitud al terreny objectiu de les realitats empíriques. En altres paraules, hauríem d'ajudar-nos i ajudar la consciència col·lectiva, l'opinió pública, el ciutadà del

---

6. *Un nuevo modelo de sociedad. Oferta cristiana: la comunidad fraternal como réplica al consumismo*, a CORINTIOS XIII, n. 17, gener-març 1981, pàg. 163.

carrer i qui tingui responsabilitats públiques i socials, a tractar amb dades i amb xifres, i no tant amb ideologies i amb plantejaments teòrics deformats des de les posicions dels propis interessos egoistes o collectius».[7]

Basada en la seva àmplia experiència, Càritas ha de fer present a la societat, amb insistència, allò que la societat sol oblidar: el món dels pobres i dels marginats (volum, característiques, sectors més afectats, problemes més freqüents, conseqüències, etc.). Si la societat en pren consciència, tard o d'hora, lleis socials noves donaran resposta a les situacions denunciades. Però la veu de Càritas —o d'altres institucions— només serà respectada i possiblement atesa, si és seriosa i objectiva, és a dir, reflex autèntic de la realitat, sense interpretacions subjectives ni prejudicis de cap mena. La seva veu pot molestar qui prefereixi creure que el món és com a ell li convé que sigui per tal d'estar tranquil, encara que enganyat. Però s'hauria d'acceptar el dret a «dir» d'aquells que prèviament «fan», i potser no donar tanta beHigerància als qui «diuen i no fan».

Voldríem, encara, afegir una darrera consideració sobre aquest punt. La finalitat específica i immediata de Càritas no és fer estudis sociològics. Però és veritat que el seu treball al costat dels pobres demana, en un segon temps, l'estudi sociològic per poder denunciar les situacions injustes d'una manera ordenada, seriosa, objectiva i amb una suficient base real. Aquest és el procés normal, si volem ser escoltats. Per això, hom lamenta, en llegir certs escrits, tenir la impressió que s'ha seguit un procés invers. Amb una base empírica molt minsa —a vegades no es dóna ni una xifra— es volen treure conseqüències pretesament vàlides. Si el lector és inteHigent, ¿no quedarà «vacunat» contra aquestes preteses denúncies, basades en conclusions que ja es tenien abans d'un contacte seriós amb la realitat de la pobresa? No s'hauria d'anar a treballar amb els pobres per tal de poder «denunciar». El treball amb els pobres ha de fer-se perquè té un valor en si mateix. Si aquest treball és ampli, profund i ordenat, podrem i haurem —en un segon moment— de denunciar, però no abans i a l'inrevés.

---

7. Ibid., pàgs. 171-172.

III. ESPERIT QUE HA D'ANIMAR L'ACCIÓ DE CÀRITAS

És difícil resistir la temptació de tractar, encara, dues qüestions que poden aclarir quin esperit ha d'animar l'acció de Càritas i d'altres institucions privades que estan al servei dels pobres, i també de les persones que amb la seva col·laboració de tot tipus —també econòmica— els donen suport.

La caritat és un deure

Les institucions privades que estan al servei dels pobres es mantenen amb recursos que provenen, la major part, de donatius de persones particulars. Diem «donatius» per tal d'evitar, de moment, la paraula «almoina», que per a la mentalitat actual de moltes persones té unes ressonàncies afectives de sentit negatiu. Però no ens entretinguem en una qüestió de paraules. El fons de la qüestió és un altre: ¿Hem de respondre amb donatius voluntaris a unes necessitats reals que no troben resposta adequada per part de les estructures sòcio-polítiques de la nostra societat? ¿No és l'Administració, en els seus diferents nivells, la que hauria de donar la resposta pertinent? ¿No s'haurien de fer noves lleis socials per tal que el dret de la persona a viure amb dignitat, el dret al benestar del ciutadà, no siguin drets nominals sense un contingut real i exigible? Aquests interrogants expressen una mentalitat social moderna que es resisteix a admetre que s'hagin de resoldre amb aportacions voluntàries les necessitats que haurien de resoldre les instàncies públiques. No és difícil estar-hi d'acord, en el fons, però fent-hi una precisió molt important. Mentre les estructures sòcio-polítiques de la nostra societat no responguin a les exigències dels drets abans esmentats, els ciutadans hem de fer-ho, ara i aquí, tant com puguem. Perquè no és humà, ni social, ni just, respondre a problemes actuals amb desigs i solucions de futur més o menys llunyanes, sobretot quan els problemes afecten amb urgència persones de carn i ossos. Algú pot dir que ja paga els impostos. Però si hi ha necessitats urgents de conciutadans nostres que no queden ateses amb els impostos que paguem, no ens ho podem mirar com si no hi tinguéssim res a veure. En aquest cas, el nostre deure de contribuir al Bé Comú, ha d'anar més enllà del compliment de les lleis. És veritat que, en fer això, ens mou l'amor envers els nostres conciutadans. També ho és que no ens hi obliga un estricte deure de justícia exigible davant un tribunal humà. Podem parlar d'un deure de justícia social? Molts

creiem que sí. I si algú prefereix parlar d'almoina, que tingui present «que l'almoina consisteix a fer justícia en nom de Déu a aquells a qui no en fan els homes» i que, per això, «si des de la justícia dels homes l'almoina és un acte absolutament voluntari, des de la justícia de Déu esdevé obligatòria».[8]

La caritat al servei d'una justícia dinàmica

Les relacions entre justícia i caritat han estat objecte de moltes discusions plenes de malentesos, de tòpics i de prejudicis. S'hauria d'aclarir, prèviament i en cada cas, què s'entén per justícia i què per caritat. Si ara ens referim a aquesta qüestió, no és per entrar en noves discussions, sinó per tal de precisar quin esperit ha d'inspirar l'acció dels cristians que dediquen els seus esforços al servei de la caritat.

Un cristià mitjanament informat i format sap que la caritat és l'amor que ens porta a voler i a realitzar, fins on sigui possible, el bé veritable i real de tots els homes sense distincions, i també dels enemics. Les seves manifestacions poden ser diverses, però l'arrel és única. I la justícia? Definir-la no és gens senzill. De moment i provisionalment, diguem que és donar a cadascú el que és seu, allò a què té dret segons les lleis civils vigents ara i aquí. Concepte molt precari, és veritat, però que és acceptat per tothom, sense discussions, com un punt de partida mínim. Aquestes dues definicions ja ens permeten fer dues afirmacions.

En primer lloc, avui, el cristià sap que té el deure de donar a cadascú allò que li deu en justícia i que no pot suplir amb ajudes caritatives el seu possible incompliment de la justícia. És a dir, la caritat no pot suplantar la justícia. Seria una falsa caritat, perquè, si estimem, el primer bé que hem de voler per a l'altre és el que li és degut en justícia. El Concili Vaticà II adverteix, una vegada més, «que hom satisfaci, en primer lloc, les exigències de la justícia, per tal de no oferir com a dons de la caritat allò que ja es deu a títol de justícia» (*Apostolicam actuositatem*, n. 8).

En segon lloc, la caritat ens empeny a ser justos, manté ferma la nostra voluntat de ser-ho sempre, malgrat totes les dificultats, i ens fa vigilar que la mateixa pràctica de la justícia no esdevin-

8. Luis González-Carvajal, op. cit., pàg. 91.

gui freda i mecànica. Perquè unes relacions humanes, basades només en la justícia, sense amor, engendrarien un món àrid, trist i deshumanitzat. Aquestes consideracions feien escriure a G. Thibon: «Només hi ha una manera de ser just, estimar».[9]

És fàcil estar-hi d'acord. Però si volem ser lúcids, se'ns imposa una lluita constant. Perquè sabem que el nostre captenir pràctic és sovint defectuós. Tots els homes —cristians o no— som limitats i pecadors. J.-P. Sartre no estava lluny de la veritat quan feia dir a un dels seus personatges: «Suposo que tu ets a mitges víctima i a mitges còmplice, com tothom».[10]

Una altra qüestió. La darrera, i potser la més important. Fins ara hem donat al concepte de «justícia» un sentit estàtic, el de la justícia establerta: el que exigeixen les lleis civils d'un moment determinat. Però, si més no per a un cristià —i també per a molts homes de bona voluntat—, aquest concepte no és satisfactori per insuficient i limitat. La justícia humana no pot ser una realitat estàtica. Ben al contrari, ha d'estar sotmesa a un constant procés d'evolució cap endavant, per tal que les necessitats dels homes trobin, cada vegada més, una resposta vàlida assumida per l'ordenament jurídic i, per tant, exigible en estricta justícia.

En aquest procés que fa guanyar terreny a la justícia establerta, els cristians hi han jugat un important paper històric i hem d'estar disposats a jugar-l'hi sempre, humilment, però decididament. I la raó és molt senzilla. Estem convençuts que la justícia de Déu no coincideix amb la justícia dels homes i que qualsevol ordenament jurídic ha de proposar-se com a meta la justícia de Déu.

Plantejada així la qüestió, apareix clara la funció de la caritat al servei de la justícia, però d'una justícia dinàmica i evolutiva. Moltes millores socials, assumides després per les lleis, han tingut el seu origen en la caritat de certs grups de persones. L'amor els va donar ulls per a descobrir unes necessitats que la majoria ignorava, o fingia ignorar. Van fer el possible per a remeiar-les. Des de la seva experiència, van fer-ne prendre consciència a l'opinió pública, a la societat i als governants. Finalment, la llei va assumir aquelles necessitats, organitzant les corresponents prestacions que van esdevenir jurídicament exigibles.[11] Aquest

9. *Destin de l'Homme*, pàg. 52
10. *Les mains sales*, quadre IV, escena II.
11. Vegi's: Joan A. Ventosa: *Dimensiones de «una aventura iluminada»*, a LABOR HOSPITALARIA, n. 64, juliol-agost 1958, pàgs. 285-286.

procés històric, repetit moltes vegades, permet d'afirmar al P. Sertillanges: «La justícia és l'organització de l'amor».[12]

El cristià, mogut per la caritat, planteja sempre nous problemes. Sacseja la consciència de la societat del seu temps, endormiscada o anestesiada per la rutina o l'egoisme. Seria fàcil fer una llista de cristians que així ho han fet. N'hi ha de molt coneguts i també d'anònims. Entre els coneguts, per exemple, sant Vicenç de Paül davant la misèria dels galiots i dels nens abandonats, St. Joan de Déu davant els problemes hospitalaris,[13] el cardenal Lavigerie davant l'esclavitud, el Dr. Schweitzer davant els problemes dels pobles subdesenvolupats,[14] i un llarg etcètera.

Però parlem d'avui. Els cristians dedicats al servei de la caritat descobreixen moltes situacions de necessitat que no tenen resposta legal prevista. Fan també el que poden per respondrehi. Però no volen, ni poden, renunciar a assolir que la societat, mitjançant l'ordenament jurídic pertinent, les assumeixi i converteixi la resposta adequada en un dret d'estricta justícia. Perquè el cristià sap que la seva caritat supleix *de moment* les deficiències de la justícia humana actual, però que ha de treballar per tal de promoure la justícia que encara s'ha d'establir. Per això denuncia, com hem dit abans, les situacions de necessitat. No per afany de fer-se un nom o per necessitat d'esbravar-se, sinó per tal de crear una consciència collectiva que faci avançar la justícia humana cap a fites més altes i humanes. En el fons, denuncia que la justícia de Déu no coincideix amb la justícia dels homes i que s'han de fer coincidir.

Per exemple. Quan veiem que un aturat o una vídua triguen cinc, sis i, fins i tot, vuit mesos a cobrar el subsidi o la pensió que els corresponen, diem o cridem: no hi ha dret! Quan a un pare de família aturat sense culpa seva, veiem que li tallen la llum i l'aigua, o el treuen de casa perquè no paga el lloguer o ha deixat de pagar els terminis d'un crèdit per al pis, i les entitats o instàncies que fan o permeten aquestes accions no te-

12. Citat per P. Tiberghien, *Sens chrétien et vie sociale*, París 1954, pàgs. 134 i 137.

13. És interessant de saber que St. Joan de Déu (s. XVI), als seus hospitals, va introduir la pràctica d'un llit individual per malalt. Aquesta pràctica no es va generalitzar a França fins al segle XVIII. Vegi's: J. M. Robert, *Saint Jean de Dieu et les aliénés*, a PRÉSENCES, 10 (1956) pàg. 72.

14. Vegi's: P. Tiberghien, *Introduction aux Morales professionelles*, París 1956, pàgs. 64-65.

nen en compte la situació d'aquell home aturat-sense-culpa, també pensem, clamem i denunciem: no hi ha dret! Però, quin dret, Senyor? No el de la justícia humana que li apliquen inexorablement. Sinó el de la justícia de Déu. Llavors, la caritat ens empeny a ajudar-lo. Però aquesta mateixa caritat ens fa clamar: no hi ha dret! I podem clamar amb més força, precisament perquè l'ajudem i no ens limitem a fer discursos o declaracions boniques, però inoperants. Creiem en una caritat que està al servei d'una justícia dinàmica. Quan algú encara diu que la caritat retarda l'adveniment de la justícia, creiem que és un tòpic caricaturesc que no va per nosaltres.

La nostra caritat ha d'anar acompanyada de la senzillesa i de la humilitat. Els cristians hem de respondre a les carències de les persones més necessitades, de les quals ningú no es recorda, d'aquelles de qui la llei s'oblida, de les que són un cas imprevist, i no poden reclamar res segons la justícia humana. No hem de voler fer-nos un nom, ni cercar recompenses humanes, ni capitalitzar en cap sentit la nostra caritat, perquè la caritat no ha de guanyar unes eleccions. Ens basta sentir el goig íntim i inefable d'estimar, perquè on hi ha un acte d'amor autèntic, el més amagat, Déu hi és present.

CREIENTS I ESGLÉSIA

ENMIG DELS MARGINATS

GAIETÀ CASACUBERTA

Aquesta aportació té tres moments. El primer és un intent d'explicar-nos breument qui som, com hem arribat fins aquí. En un segon moment ens aproparem a l'acció de Jesús. I en tercer lloc intentarem redescobrir com nosaltres som cridats a ser Església enmig dels marginats: cridats a seguir els passos de Jesucrist, a evangelitzar, a fer possible l'Església dels pobres entre els més pobres.

I. QUI SOM

L'home es deixa veure

En el transcurs del nostre aprenentatge en la vida hem après a veure la realitat cada vegada més objectivament. Aquesta mirada a les realitats pobres i marginades ens ha interpel·lat, ens ha fet dir sí. Tal vegada després se'ns fa difícil comprendre que d'altres no la vegin perquè la realitat dels marginats és visible fins i tot exteriorment.

Aquesta mirada no redueix l'home a la seva aparença. Qui es queda a l'exterior mira però no veu. Veure va més enllà; va fins a creure en totes les possibilitats que té aquesta persona; és veure fins a comprendre per què aquesta persona ha arribat fins aquí. És veure-la dins d'un col·lectiu, amb unes causes estructurals. És una mirada que ens fa descobrir també els valors culturals, morals i religiosos d'aquests que en el món no compten. Per això ells són el mirall que ens descobreix en quin món vivim.

Aquest nostre apropament, aquesta mirada, poden ser importants, com quan l'Evangeli ens diu que Jesús «veia», «va mirar»,

etc. Som a l'inici d'una acció alliberadora. Cal tenir una bona capacitat de mirar: «la llum del cos és el teu ull. Quan el teu ull és bo, també el teu cos està il·luminat» (Lc 11,34).

Veiem també des de la fe

Per la fe sabem que Déu és invisible. Tot l'Antic Testament ens ho recorda. Tota aquesta part de la Bíblia és una història dels dos rostres —el de Déu i el de l'home— que es busquen, s'apropen i s'allunyen. És la història que ensenya com un no pot passar sense altre. A l'Antic Testament el pobre, l'orfe i la viuda són les mediacions privilegiades d'un Déu que es va revelant com el Pare d'una fraternitat nova. El pobre és el lloc per a apropar-se al rostre de Déu.

La proximitat de Jesús al món dels més pobres és irrefutable històricament. El trobem sovint entre publicans, prostitutes, samaritans, leprosos i tota classe de malalts, entre pecadors públics o públicament tinguts com a pecadors: «m'ha enviat a portar el missatge joiós als desventurats...» (Lc 4,18).

La vida de Jesús està lligada als qui «estan malalts, perquè no són els sans els que tenen necessitat de metge» (Lc 5,31-32).

Per Jesús, aquesta preferència és el signe de l'arribada del Regne de Déu: «els cecs hi veuen, els coixos caminen, els leprosos són purificats... els desventurats reben l'anunci del missatge joiós» (Lc 7,22). Per això seu a la taula amb ells; i —cosa molt important (recordem les paràboles que relacionen la taula amb el Regne)— no hi ha dualisme entre aquest menjar i el darrer abans de morir.

Fer memòria de Jesús és menjar a la taula eucarística i alhora seure a taula amb els qui compartien la taula de Jesús.

Nosaltres, creients, convidats sovint a la taula eucarística, sabem que el fet d'anar amb els desventurats d'aquest món no té una raó solament ideològica, de justícia, sinó que per a nosaltres és una coherència pròpia del seguiment de Jesucrist. Aquest seguiment ens fa creure, com Ell, en llurs possibilitats, tan negades per la nostra societat.

El lloc dels pobres i dels marginats en una societat determinada ens revela allò que és aquesta societat. A la nostra, podem dir que el pobre ens explica fins a quin punt hi ha encara absència del Regne, absència de Déu. Perquè l'home, imatge de Déu, és trepitjat, oblidat i mort.

Quan els cristians intentem donar una resposta eficaç a aquesta

situació anem fent possible que Déu sigui de nou Déu i col·laborem en el seu projecte; aleshores superem allò de «no hi ha res a fer» i que «de pobres n'hi ha hagut sempre».

Estimem perquè Déu ha estimat primer

Tot aquest camí, el podem anar realitzant perquè Déu ens ha estimat primer: «si Déu ens ha estimat primer, també nosaltres hem d'estimar-nos mútuament» (1 Jo 4,11).

Els psicòlegs desconfien de la gratuïtat de l'amor humà. El desinterès no es dóna en un ésser humà. Ni l'amor als pares, sovint cregut com el millor, no és gratuït. Sols alguns ingenus poden creure que la gratuïtat és possible.

M'agrada l'explicació que fa Françoise Dolto, en un comentari a la paràbola del Bon samarità (Lc 10,25-37).

Aquesta paràbola intenta respondre a la pregunta de qui és el proïsme. Llegida normalment, era una crida a estimar el proïsme i a ocupar-nos de les seves necessitats; a una dedicació de temps i de la vida als qui més ho necessiten; a no ser egoistes com el clergue i el sacerdot, a no passar de llarg.

Aquesta autora comprèn el clergue i el sacerdot, perquè comprèn llur incapacitat ideològica d'apropar-se a aquell home. Els psicòlegs ens han ensenyat a malfiar-nos. Ni els que passen de llarg són tan dolents, ni el samarità és tan bo. La sospita fa que F. Dolto arribi a preguntar-se si aquell home no pot ser un antic, actual o futur client, perquè aquesta interpretació és possible. El samarità podria molt ben ser un comerciant. Un home pràctic, això sí.

La paràbola acaba preguntant: qui és el meu proïsme? És el samarità. I Jesús recomana: «vés i fes tu igual».

F. Dolto hi dóna ara una interpretació que m'agrada i que ve bé per a això de què estem parlant. Per a l'home ferit ha estat el bon samarità. Aquest home mai no oblidarà aquell que l'ha guarit. Tota la vida ens hem de sentir deutors de qui ens ha ajudat en un moment donat. Sense ell no hauríem continuat el camí, fins allí on som ara.

Aquesta paràbola és la d'aquells que som cridats a estimar gratuïtament. Però, i aquesta és l'aportació de F. Dolto, això és possible perquè ja hem tingut l'experiència d'haver estat estimats, un dia, una hora, un instant... Ens varen donar la mà i ara som el que som gràcies a aquesta mà. Jesús acaba la paràbola dient: «vés i fes tu igual» (Lc 10,37).

La dedicació al món dels marginats és un acte gratuït i això és possible perquè abans hem fet l'experiència d'haver estat estimats per Déu, en Jesucrist, el bon samarità per a cadascú de nosaltres. L'opció pels marginats és una resposta conseqüent: «si Déu ens ha estimat tant...» (1 Jo 4,11).

II. L'EVANGELITZACIÓ

Jesús no separa mai la praxi alliberadora de l'anunci explícit del missatge joiós (Lc 7,18-23). Un exemple d'aquesta afirmació, el trobem a Mc 9,14-29. Es tracta d'un text amb molts detalls, que ens explica la manera típica de fer de Jesús.

Als versets 14-16 el marc ens és descrit amb detalls. Tractaven d'un problema greu i Jesús arriba en un bon moment.

El cas ens és exposat als versets 17 i 18: «El meu fill que té un esperit mut i quan se n'apodera el tira per terra i treu bromera i cruix de dents i es queda rígid». Es tracta d'un cas difícil, sobretot perquè els deixebles no se'n surten: «Ho he dit als vostres deixebles perquè l'expulsessin, però no han pogut.»

Als versets 19 i 20 s'exposen les reaccions de Jesús. Primer una de violenta: es tracta d'una recriminació per la ineptitud dels deixebles, per la seva manca d'entrega i de seguretat de la importància del treball alliberador entre els més pobres. Una segona reacció de Jesús és la seva mateixa acció. No pot restar indiferent davant un cas difícil. Se'ns mostra mestre de si mateix i actua amb una gran serenitat. La situació, per molt difícil que sigui, té una solució si s'afronta de cara. Però com afronta Jesús aquest cas?

Jesús veu la situació amb tots els seus elements, sense aïllarne cap. (Tal vegada nosaltres, davant el món dels més pobres sociològicament, aïllem les parts d'un conjunt i, en no arribar a l'arrel, no aconseguim anar gaire enllà).

Jesús veu el malalt, però veu també el seu pare. Fins i tot comença per ocupar-se del pare i no del malalt. Jesús s'adona que el veritable malalt és el pare i descobreix el camí a seguir.

La conversa de Jesús amb el pare del noi apareix als versets 21-24: «quant de temps fa que li passa això?». Una pregunta senzilla obre el cor d'aquell home, que respon: «Des de petit». El pare se sent comprès, i parla fins a demanar: «Si hi podeu fer res, tingueu compassió de nosaltres i ajudeu-nos». De mica en

mica, Jesús afronta la incredulitat d'aquell home i fa que sigui ell mateix qui arribi a la fe, la descobreix i demani a Jesús ajut per al seu fill.

La no separació de praxi alliberadora i anunci ha fet possibles les dues coses: la guarició, que ens és narrada als versets següents, i la frase admirable: «Crec, ajudeu la meva manca de fe».

III. L'ESGLÉSIA QUE SOM I QUE ANEM CONSTRUÏNT

L'Església que som

a) Com a grup al servei dels pobres i marginats, som continuadors de l'acció de Jesús. Aquesta acció de Jesús revela precisament la realitat última de Déu que ha volgut manifestar-se a través de la seva acció (Jo 17,3).

b) La nostra missió és continuar l'anunci de la Bona nova que és Jesucrist. Però això ho fem en un procés llarg, començant per «fer que les coses i les persones siguin allò que han de ser», i creant noves condicions de desenvolupament d'aquestes persones i també per l'anunci explícit de l'Evangeli. Som Església i no un voluntariat. Per això hem de fer possible que els marginats esdevinguin protagonistes de llur pròpia evangelització. I qui pot fer-la millor que ells mateixos? Al començament això ens pot semblar sorprenent, però era aquesta la intuïció del P. Foucault. Ell començà a fer l'eucaristia tot sol entre els tuaregs. L'Església havia començat i ja vindrien després les conversions. Creure des d'ara que aquesta Església és possible és posar les bases del seu creixement.

c) Aquesta opció pels marginats que hem fet personalment ens constitueix en un sector d'Església amb entitat pròpia, si ens unim i ens preocupem d'existir com a tal Església. I és una gràcia per a la totalitat de l'Església local que no hi faltin els que se sentin, dins d'ella, Església que neix i creix entre els marginats; Església que posa en primer pla la revelació del Pare Bo començant pels més petits i oblidats de la societat.

d) Per tal de poder ser aquesta Església, cal que ens trobem, d'una manera organitzada, per a escoltar junts la Paraula de Déu,

ara i aquí; relacionar la nostra acció amb la de Jesucrist; anar creant les condicions noves perquè el nostre treball sigui més eficaç; i ser una instància crítica dins la nostra societat i dins l'Església, per a no callar allò que ens és tan evident. És massa seriós el que portem entre mans per anar tots sols.

e) L'evangelització ens transforma com qualsevol relació educativa. Cada dia podem descobrir una meravellosa presència de Déu entre els més pobres.

L'Església dels pobres que anem construint

Per a Jesús, els pobres no són solament els destinataris de l'evangelització, sinó que també són la condició que possibilita l'evangelització universal. És des de l'opció pels pobres que Jesucrist realitza la salvació universal.

No es tracta d'una Església al servei dels pobres o d'una Església que respon a unes exigències ètiques. Una Església dels pobres, entesa en aquest sentit, és la condició per a donar autenticitat a qualsevol Església local. Perquè, pot ser Església un grup de cristians que no segueix la pràctica de Jesús? Cada generació eclesial ha de fer de nou aquest descobriment. Tot ens diu, avui, que són ells, els pobres, els marginats, els qui han de fer l'Església. La samaritana acaba anunciant Jesús. El bon lladre se situa enfront de l'altre lladre. Jesús s'apareix en primer lloc a la Magdalena perquè ha respost positivament.

Que els pobres s'organitzin, que siguin evangelitzats per ells mateixos, és el gran desafiament d'avui. Hem d'aprendre dels seus valors, categories i llenguatge... Jesús se'n va sortir, perquè abans de parlar els havia estat escoltant i hi havia conviscut durant trenta anys.

Els pobres són el lloc on Déu es revela i alhora ens revelen el pecat de la nostra societat. Per això anunciar la Salvació és anunciar Déu allí on ja és present i denunciar el pecat allí on es dóna. Si en ells es dóna tant aquesta presència com aquesta absència d'una manera tan forta, qui podrà comprendre i anunciar aquest Déu millor que ells?

Un punt final

Aquests pobres són els qui reben totes les conseqüències dels

mals de la nostra societat. L'Església que volem construir amb ells és bessona d'una part de l'Església: la dels pobres, no tan pobres com ells, que constitueixen els cristians militants del món obrer i rural, que donen la pell per tal d'extirpar tota pobresa i injustícia d'aquest món. Són els qui lluiten per capgirar les coses, per suprimir les causes que provoquen aquest tipus de món.

Aquest lligam entre praxi alliberadora i anunci de l'Evangeli als marginats no deu ser gens fàcil, i cal anar-lo trobant. Però si avui avancem com a grup en el descobriment de la gran importància d'anar plegats, haurem fet ja un pas endavant, i aquesta Utopia, que els marginats poden ser protagonistes de llur alliberament i evangelització, s'anirà fent cada vegada més possible. Sense Utopia no es pot avançar. Foucault la tenia quan tot sol celebrava diàriament l'eucaristia. Nosaltres som ja uns quants que ens sentim Església enmig dels marginats.

Amb fe parem la taula, els convidats aniran venint.

DOLORS I GOIGS

DE LES NOSTRES CÀRITAS

RICARD CABRÉ

La vida està feta d'alternances de goig i dolor, aiguabarreig de somnis i malsons, d'esperances reeixides o fallides. També Càritas ha d'avançar entre esculls, a vegades amb vent favorable, a vegades amb vent advers.

No és fàcil cantar les excel·lències de la Càritas actual sense veure'n a la vegada les seves deficiències internes i els obstacles que ha de superar.

I. ESCULLS

Les servituds de l'almoina

Càritas té una imatge des de fa anys, des que va mamar la llet americana, i per a molts continua tenint la mateixa imatge. És la imatge d'una Església que es mira els pobres des de la barrera. Els ajuda, els fa favors a partir de la seva influència, però no se sent identificada amb ells, no experimenta els seus dolors ni participa en les seves lluites. Per a molta gent la paraula Càritas no comporta altra connotació que beneficència i almoina. I el trist és que d'una manera o d'una altra no es pot deixar de fer almoina. Hi ha qui no sap viure d'altra cosa, hi ha qui no pot viure d'altra manera. Però no ens podem quedar ací. L'almoina és humiliant per a aquell qui la rep i tranquil·litzadora per a aquell qui la dóna. Té el greu perill de deixar les coses com estan i allargar la malaltia. Amb aspirines normalment no es curen les ferides. Cal anar a l'arrel dels probemes i lluitar amb tots els mitjans possibles contra les causes que els produeixen. Això no ho pot entendre una Església conservadora, que vol deixar les coses com estan, tot posant pegats a les ferides produïdes pel frec de la vida. Càritas vol anar més enllà. Càritas vol dir «estimar», i no estima el qui s'acontenta amb acaronar el malalt i regalar-li un paquet de galetes. Estima el qui intenta guarir-lo, el qui és capaç de

comprometre's en la lluita social per un món més humà i més fraternal.

La necessària humilitat

A tots ens afecten la tendència a la rutina, a esquivar plantejaments nous, i la resistència al canvi. És molt més còmode i menys compromès donar pa al qui té fam que donar-li feina o lluitar amb ell contra l'atur. «*Video meliora, deteriora, o faciliora, sequor*». Ens movem en un camp lliscós i patinem fàcilment. Avui la lluita es porta o s'hauria de portar bàsicament a través de sindicats i de partits polítics i ens costa molt, als cristians, convèncer-nos que el compromís social passa per aquests camins. L'Església no és la que ha de resoldre els problemes en una societat ben estructurada. Moltes tasques ens corresponen només subsidiàriament, mentre la societat civil no les assumeixi. Aquesta actitud subsidiària requereix humilitat, despreniment i amor, d'una manera semblant a com els pares han d'acceptar i voler que els fills es vagin emancipant i trobin una manera pròpia de ser i d'actuar independentment. Fa la impressió que ens ho prenen i s'aprofiten dels nostres afanys, i pot ser que fins i tot sigui veritat, però nosaltres n'hem d'experimentar un goig i ens hem d'acostumar a no mirar la societat com una contrincant de l'Església sinó com el camp en el qual ella desenvolupa la seva acció. L'Església no ha de ser un món a part sinó la part més compromesa d'aquest món. Encara vull afegir una altra cosa: si a nosaltres no ens toca resoldre els problemes, sí que ens toca patir-los, per deure de solidaritat i esperit de comunió. Res no és aliè a aquell que estima: «Qui emmalalteix que jo no emmalalteixi?»; «El que feu a un d'aquests, al més petit d'aquests, a mi m'ho feu». El dia que els cristians entenguem ben bé això, haurem descobert què vol dir Càritas. Sabrem assumir la realitat tota sencera, la sentirem com a nostra i en patirem les conseqüències. L'amor no ens deixarà tranquils i sentirem la urgència de lluitar contra les causes que atropellen o marginen els nostres germans. «*Charitas Christi urget nos*».

El verbalisme de l'amor

Què vol dir estimar? Tots estem convençuts que ens hem d'estimar. Tots els capellans prediquem l'amor. Tots usem una llista

llarga de frases bíbliques que reforcen aquest postulat: «el qui no estima permaneix en la mort»; «estimaràs el pròxim com a tu mateix»; «no hi ha prova d'amor més gran que donar la vida»... La llista podria ser molt més llarga. Si és tan clar, com és que ens estimem tan poc? D'entrada, penso que això d'estimar només ho entén aquell que ho sap fer. I en segon lloc, penso que nosaltres, els capellans, tampoc no ho hem sabut predicar prou bé. Hi hem posat sordina. I arribant al concret ho hem batejat tot, fins i tot els canons. Hem justificat moltes coses que d'amor, en tenien ben poc, i amb allò que «la caritat ben ordenada comença per un mateix», hem trobat cinquanta mil excuses: no ens agrada «fer el primo», no volem ser instrumentalitzats, volem mantenir la nostra independència, no volem ser esclaus de ningú, no ens volem empassar cap «isme». Per altra banda, tampoc no ens agrada ser destralers que ho volen passar tot a foc i a sang. Conseqüència: ens quedem a mig camí, fent tentines, ni un pas enrera ni un pas endavant, en un equilibri inestable i no pas gens engrescador, sabent que no hem de donar raó a qui no la té, però a la vegada incapaços de cridar amb el qui té dret a fer-ho. D'això, se'n diu: nedar i guardar la roba. Aleshores, què vol dir estimar? He de fer almoina a tots els qui em paren la mà? M'he d'apuntar a totes les institucions benèfiques i socials que existeixen al meu entorn? No sempre és fàcil trobar la resposta concreta. El que cal és el valor de cercar-la amb sinceritat i audàcia.

Tancament i individualisme

La nostra societat ens tanca. Ens ha situat en un forat determinat d'un bloc immens de ciment i allà nosaltres fem la nostra vida. És molt freqüent que els del primer pis no sàpiguen com es diuen els del tercer. Cadascú viu la seva vida o no en viu cap, però hi ha una gran manca de relació social. La «ciutat secular» és una invitació constant a l'individualisme: ningú no coneix ningú. Com a màxim hom s'assabenta dels problemes del món a través del televisor, però tot allò queda sempre molt llunyà i molt impersonal: un parell de lamentacions i la mateixa TV s'encarregarà d'eixugar-nos les llàgrimes proposant-nos immediatament una altra imatge que ens distreu i ens consola. A aquest tancament de l'home d'avui cal afegir dues circumstàncies que encara ens separen més: la por i la desconfiança. Cada vegada hi ha més por en els nostres ambients; cada vegada més forrellats a les portes; cada

vegada més silenci a les empreses per por de perdre el càrrec. Simultàniament i com a conseqüència, augmenta també la desconfiança: ja no ens fiem ni de la camisa que portem. Als pobres, se'ls ha enganyat tantes vegades i de tan diverses maneres que han acabat per no fer cas de ningú. Les promeses s'obliden i el desencant va creixent. Conseqüència: a casa i la porta ben tancada! És l'única manera de viure tranquil. Quan la tranquil·litat es converteix en norma, l'esperança es converteix en quimera.

Les presses

Tothom té pressa. I quan es va de pressa no es veu ningú. Cada vegada hi ha més despistats, que vol dir foraviats. Tothom va tan atabalat i amb el temps tan mesurat, que no hi cap res més. Qui té feina, perquè no la vol perdre; qui no en té, perquè està prou neguitós i mancat d'humor per a poder pensar en altres coses. Ho acaba d'arreglar el sentit crematístic i utilitari de la vida: en un món on l'home es mesura per la seva productivitat, no és fàcil trobar qui estigui disposat a esmerçar temps i energies en coses no remunerades. «No tinc temps» és el gemec que justifica totes les claudicacions. «Ja m'agradaria però no puc». Quan es va molt de pressa no es pot parar en sec, és perillós. La vida ens embala, se'ns emporta, i es necessita coratge per frenar a temps i convidar l'amic. Sempre trobarem algú que ens fa senyal amb el dit a la vora del camí.

«No hi ha res a fer!»

El pessimisme pesa sobre nosaltres. «No hi ha res a fer»; «tants s'hi han estrellat!»; «tampoc no aconseguirem res». És el dolor dels que ja s'han cremat en alguna empresa frustrada o dels pessimistes que no veuen sortida a un món dominat pels més forts. És com una lluita de liHiputencs contra un monstre de mil caps, que sap esquivar tots els glavis olímpicament. Aquesta actitud ve d'una decepció fonamental envers la societat i d'una manca d'esperança, que és el llevat que els cristians han d'aportar a un món que s'està fent a cops.

Desinterès del clergat

El clericalisme no és pas un fantasma anacrònic. Ni és sempre el rector el més clerical del poble. Moltes vegades són els laics els qui reclamen del rector la primera i l'última paraula, per evitar-se el compromís de prendre una decisió que després els pot pesar. El cert és que en moltes parròquies tot passa encara pels capellans i que no es pot donar un pas sense que el rector hi posi la rúbrica. I si al rector, no li passa pels nassos que això de Càritas és important per a intensificar el sentit comunitari ens farà passar amb mil raons: que si ara tenim prou feina amb la catequesi, que si de caritat sempre n'hi ha hagut sense necessitat d'organitzar-se, que si Càritas moltes vegades no és més que un viver de pobres i de dropos, que si el qui s'espavila prou que troba feina... Aquestes i moltes altres raons per l'estil són prou convincents per a molts sacerdots per a deixar d'interessar-se per Càritas i convèncer els laics que això de Càritas és una cosa ultrapassada i que el que importa és que cadascú actuï pel seu cantó d'acord amb les prescripcions de la seva consciència. Molts laics podrien explicar una llarga història d'aquesta negativa constant del rector a plantejar seriosament en grup la problemàtica social del poble o de la comarca.

II. ESPERANCES

Un món interdependent

Els signes del temps, els vents que bufen, són favorables. El món és cada vegada més petit. El xinès i el pakistanès estan molt més a prop. Els problemes del món aguaiten a la nostra finestra, i cal tancar-la per a no veure'ls. Cal ser cec per a no veure la realitat, cal ser sord per a no sentir la crida a la solidaritat. Les sollicitacions vers la fraternitat són cada vegada més fortes i més insistents. Només cal tenir una mica de seny per a descobrir que la crisi del nostre món no és sols econòmica, sinó que és crisi de valors, d'identitat, d'ideals. I les grans crisis són sempre un crit i un gemec d'un món nou que furga per a néixer. Tots els

signes de caducitat d'un món que s'autodestrueix són a la vegada signes d'una nova renaixença. Després de la tardor i l'hivern ve sempre una nova primavera.

El retorn als orígens

L'Església d'avui és una Església que lluita per retrobar els seus orígens, que està disposada a desempallegar-se de tots els guarniments que el temps ha anat carregant damunt d'ella, per a presentar-se nua davant Déu. Una Església que se sent incòmoda, com David, amb les armes que la història li ha anat carregant a sobre per defensar-se dels Goliats de tots els temps. En té prou amb la fona i la pedra, que és Crist, i la força de l'Esperit que mai no l'abandona. Els drets, el prestigi, les riqueses de l'Església... brossa i ferralla només aptes per als encants. Una Església que vol retrobar el Crist crucificat, humil, senzill, home universal, capaç de donar la vida pels germans. Una Església fraternal on «el teu» i «el meu» es confonen amb «el nostre», comunitat de germans, que se senten membres d'un mateix cos unificat per un mateix Esperit. Poble de Déu que camina vers el Pare carregat amb el pes feixuc dels pecats de tots els homes, que no reconeix altra jerarquia que el «poder sagrat» de donar la vida pels germans. Església serventa de tots els homes, Cirineu de totes les creus que afeixuguen les espatlles dels germans. Aquesta és l'Església que ha infantat el Concili Vaticà II. Caldrà que creixi. Només a través de la caritat podrà arribar a la maduresa.

Els drets humans

El reconeixement dels drets de l'home és un pas transcendental en la història de la humanitat. És el codi bàsic de circulació humana. Bé és veritat que a la pràctica estem molt lluny d'un reconeixement explícit de tots aquests drets, però bo és que la humanitat hagi estat capaç de posar-se d'acord per a reconèixer els drets de tots i cadascun dels homes. El qui atropella, trepitja o destrueix les persones en nom de la humanitat, de la pàtria, sigui quina sigui, o de la religió, sigui quina sigui, no té excusa. El reconeixement dels drets de l'home ha posat aquest per damunt de les estructures i les institucions. L'home ha estat reconegut com

a valor suprem d'aquest món, sense que hi hagi res d'ací en avant que se li pugui comparar. Des d'ara cotitzar el valor «home» per sota de qualsevol altre valor, serà reconegut com a delicte. És un pas de gegant vers una nova estructuració de la humanitat. A nosaltres, els cristians, ens correspon en bona part la responsabilitat de fer que aquest pas no es quedi en simple projecte.

Un teixit de relacions

La mateixa interdependència que ha creat la societat fa que ens sentim molt més vinculats els uns als altres. Ens necessitem mútuament. Sense els altres no podríem fer un pas. Abans els grups s'autoabastaven, podien prescindir dels altres. Avui no. Necessitem el petroli de l'Aràbia, la tecnologia japonesa, la fusta de Guinea... Tot això crea un teixit de relacions que fa que res no ens sigui aliè del que passa al món. De la mateixa manera podríem dir que són nostres la fam de l'Índia, la misèria del Txad o el assassinats d'El Salvador. El que cal és canviar el signe d'aquesta interdependència. En lloc de veure què en podem treure o com podem explotar millor els altres països, caldrà veure en què ens podem ajudar i quins són els serveis que podem oferir. Cal canviar el benefici interessat pel servei altruista. I aquesta deu ser avui en bona part la missió de l'Església, una gran missió. Fou el crit de Pau VI a l'ONU: «Ja mai més els uns contra els altres». Tots a favor de tots. Unim-nos per fer front als problemes del món. Somni? Utopia? Potser sí, però d'aquelles que fan avançar la història. I això no sols a nivell internacional sinó també a nivell nacional i local. L'objectiu principal dels cristians ja no hauria de ser la manera d'imposar la fe, sinó la millor manera de donar-ne testimoni, per tal que l'amor del Crist es reveli a través de la nostra vida i tothom pugui descobrir que l'amor entre els homes és possible.

Sensibilització social

Creix la sensibilitat envers els problemes socials, sobretot per part dels joves. Tothom entén, o almenys una bona part de la gent, que el món està mal organitzat, que no hi ha dret a gastar milions en material bèl·lic, mentre germans nostres moren de fam;

que la violència no resol res i que cal que ens posem d'acord per afrontar conjuntament els diferents problemes de la nostra societat; que no hi ha dret a llençar menjar mentre hi hagi tants plats buits... Totes aquestes idees estan en l'ambient i són molts els qui estarien disposats a fer quelcom en aquesta direcció si hi veien un camí eficaç. Aquest és el registre que no hem sabut utilitzar com cal en el concert evangelitzador de la nostra Església. Hi ha una corda que falla. Els joves entenen això millor que nosaltres. La preocupació social és un factor important en el dinamisme de la seva vida. Si tots els esforços que hem esmerçat a fer-los anar a missa els haguéssim canalitzat en aquesta direcció potser avui tindríem una joventut més unida al Crist, i, per tant, també als homes i al Pare. No volem amb això infravalorar la missa sinó tot el contrari: la missa adquireix el seu sentit ple quan és expressió d'una vida que s'entrega. La veritat és que els joves troben les nostres celebracions molt poc festives, i menys compromeses. En sortim tal com hi hem entrat i tenen molt poca cosa d'àpat fraternal engrescador, de gestes alliberadores. Estan farts de paraules. Segurament que molts d'ells tampoc no sabrien expressar prou bé el que volen, però el que tenen clar és que no es tracta de comprendre el món sinó de transformar-lo.

Un nou humanisme cristià

A partir, sobretot, del Concili Vaticà II, com a alternativa a Església autosuficient i uniformada, està naixent, certament amb penes i treballs, una nova Església, pluralista i oberta a tots els vents, capaç d'encarnar-se en qualsevol cultura, defensora de la llibertat i la justícia, que veu en el progrés de l'home un pas endavant vers el Regne de Déu. Per aquest camí és molt més fàcil arribar a una fraternitat universal que no pas si hem de portar tots la mateixa camisa o hem de fer els mateixos acataments. Avui és més fàcil d'estimar l'home per ell mateix que no pas per les seves adherències o per la possibilitat de comptar amb un nou prosèlit. El que avui ens preocupa ja no és sols l'ànima de l'home sinó l'home sencer, amb el seu cor i el seu fetge, amb les seves xacres i els seus anhels, amb les seves angoixes i les seves eufòries. Nosaltres creiem en l'home, i perquè hi creiem l'estimem, i lluitem perquè no es quedi en un simple projecte, sinó que arribi a ser una realitat viva, a imatge i semblança de Déu. I no sols ens preocupa l'home concret sinó el conjunt de tots els ho-

mes, sense diferències de cultures ni de races ni de tradicions. L'Església se sent compromesa amb tota la comunitat humana, amb les seves lluites i discòrdies, amb la seva sang freda o bullent, amb el seu progrés i les seves reculades. Avui hem après que fins i tot en aquell que ens ataca hi ha molt a salvar, i que és molt més el que ens agermana que el que ens enfronta. Els nostres «perseguidors» ens han ajudat a descobrir el veritable rostre de Déu i a rebutjar els ídols que la història ens havia forjat.

El sagrament del germà

Ja no es tracta d'afavorir ningú sinó d'aprendre a ser germans. Sentir-nos solidaris i corresponsables de tots els marginats, els quals una societat mal organitzada ha posat fora de circulació. Sentir, viure i expressar la comunió amb tots els homes, sense excloure ningú, ni esperar altra cosa que la satisfacció d'haver estimat. Càritas ha encetat uns camins nous de denúncia i compromís: no s'acontenta amb resoldre el problema concret, sinó que va a les causes i intenta guarir el mal en la mateixa arrel. No és possible posar-se al costat dels pobres sense córrer el risc de perdre la benvolença i el favor dels poderosos. Estimar tothom vol dir deslliurar els pobres de la seva misèria i els rics de la seva opulència. És difícil, però, arribar-hi per camins de persuassió i de no-violència. I aquesta és en bona part la tasca que Càritas ha carregat sobre les seves espatlles. Càritas no vol ser altra cosa que l'Església que estima. I l'Església no estima si no intenta convèncer per tots els mitjans possibles que no és just que en una mateixa taula hi hagi plats plens i plats buits. Càritas vol ser l'animadora de la fraternitat, l'encarregada de recordar-nos cada dia que som germans i que estimar els germans és tan important com estimar Déu. L'amor a Déu passa pel sagrament del germà.

4VENTS

Girona: Alguna cosa comença a moure's

El nostre bisbe Jaume ha convocat els principals Moviments diocesans d'infants, adolescents i joves a través dels seus responsables. Aquests Moviments són quatre, fonamentalment: Mijac, Servei de Colònies de Vacances, Muec i Escoltisme.

En paraules dels Bisbe, aquesta primera trobada és l'inici d'altres trobades regulars, periòdiques, que s'aniran succeint. L'*entourage* del Bisbe en aquesta trobada era el seu *staff* pel que fa a apostolat laïcal organitzat: el Vicari general de Pastoral, el Delegat de Pastoral laïcal, i el Delegat de Pastoral juvenil. O sigui, tota la plana major.

Des de temps immemorials, la queixa contínua de les forces vives del Bisbat ha estat la problemàtica pastoral que ofereix la joventut. Tothom proclama «jeremiades» quan parla dels joves, tothom diu que s'ha de prestar més atenció als joves; perquè són l'Església del demà; que el món dels adults ja està perdut; que les millors energies pastorals de l'Església diocesana s'han d'esmerçar en l'apostolat entre els joves... *et sic de coeteris*. És la queixa eterna dels agents pasto-

rals, frustrats per una «parròquia» en decadència. El jovent s'ha convertit, en l'època moderna de l'Església, en el boc exculpatori de les frustracions pastorals.

Deixant de banda unes aïtals consideracions filosòfico - pastorals, el cas és que tothom va veure com a positiva aquella crida del Bisbe. Tothom va dir: ja era hora!

És clar que aquests Moviments no abasten tota la gamma d'accions pastorals amb joves que hom mena al nostre Bisbat. Hi ha altres accions; algunes, organitzades i, altres, «per lliure». I cal que els dirigents diocesans manifestin una voluntat integradora i potenciadora de totes les accions pastorals. Però també és veritat que hi ha d'haver unes prioritats; i que cal potenciar més unes coses que les altres. En resum: que aquests quatre Moviments són, *hic et nunc*, les accions més tangibles d'acció pastoral juvenil. Això *no quita* que aquest cronista gironí que us escriu —que també és Consiliari diocesà d'un Moviment— cregui que s'ha de posar més atenció a altres Moviments de joventut, encara que no siguin «oficials».

La trobada amb el Bisbe i el seu staff va ser com una primera presa de contacte. Els Moviments presents es van comprometre a fer, en un plaç de dos mesos, un informe sobre el seu Moviment (objectius, prioritats, mètode de treball, necessitats...). Aquest informe servirà de pauta per a una segona trobada, ara ja individualitzada, amb el Bisbe o els seus representants.

Per tant, un *tanto* a favor del Bisbe i del nou equip pastoral.

Consiliaris de joventut

Lligat amb això, però independent cronològicament, hi ha la Trobada diocesana de Consiliaris de Joventut. Ja el curs passat, els Consiliaris diocesans dels quatre Moviments principals d'infants, adolescents i joves, van programar i convocar una Trobada Diocesana de Consiliaris de Joventut. Aquestes trobades s'havien interromput des de feia uns anys. La d'aquest curs és la segona trobada diocesana d'aquesta nova etapa. Els quatre Consiliaris han constituït una plataforma de reflexió i coordinació pastoral. I em sembla que això també és molt positiu.

La Jornada s'ha celebrat a Caldes de Malavella, amb assistència d'una vintena de Consiliaris. Hom ha remarcat absències significatives, i no totes per culpa de la feina immediata.

En aquests moments, hi ha la temptació de treballar cadascú per ell; i això vol dir treballar sol i sense comunicar a ningú els avenços i els neguits d'aquest treball pastoral. Hi ha una gran reticència a posar en comú l'ac-

ció pastoral. I això que se'n fa! Individualment, els capellans fem treballar i fem resar. Però, col·lectivament, sembla que ens vingui costa amunt això de treballar i resar. No vull pas creure que siguem uns grans comediants. Que vingui algun pastoralista il·lustre i que ens ho expliqui.

La Jornada Diocesana de Consiliaris de Joventut es va celebrar els dies 29 i 30 de novembre, en un bon clima de treball i companyonia. Un fruit que ja es va collir fou la necessitat de fer una presentació-estudi a fons dels Moviments d'infants, adolescents i joves que hi ha a la Diòcesi, juntament amb una iniciació a la Revisió de Vida i d'Acció pastoral del Consiliari. Hom preveu una Jornada per treballar aquests punts abans que fineixi el primer trimestre de l'any 1983.

Els Consells diocesans

Continuen reunint-se, puix a les pàgines informatives del Butlletí de l'Església de Girona van apareixent ressenyes de llurs reunions. El Consell de Pastoral ja porta, al mes de novembre, sis reunions, des de la seva constitució, a finals de l'any 1981. Les reunions del Consell de Laics deuen anar tau-tau amb les del Consell de Pastoral; o potser n'han fet algunes més, ja que van començar a reunir-se pel novembre de 1980. Pel que fa al Consell Presbiteral, la seva tasca va començar pel juny de l'any 1980.

Cal dir que hom no en treu gaire l'aigua clara d'aquestes ressenyes que apareixen al Butlletí. Hom s'assabenta dels temes tractats (no sé si de tots), i para de comptar. Més aviat sembla un ordre del dia ampliat. Per suposat que la lletra menuda de les reunions —que és un apartat molt interessant— no apareix enlloc.

Per sort, el secret és de molt mal guardar. I així arriben a les nostres pecadores orelles algunes de les coses que realment «passen»; al Consell Presbiteral, per exemple. Aquest cronista va ser protagonista d'una de les temàtiques en lletra menuda del Consell Presbiteral, amb motiu d'un escrit sobre el Papa que va aparèixer a les pàgines d'un diari local, ara ja fa més d'un any. Caldria dir que, més que protagonista, aquest cronista va ser reu o acusat d'un judici, els efectes del qual no van traspassar els límits de la mateixa reunió del Consell. I no sé si dir que sortosament o malauradament.

O un altre exemple més recent. El nostre Bisbe va presentar al Consell Presbiteral el document que, amb motiu de la visita del Papa, va redactar el Consell de Solsona. Aquest document va ser acusat de «panflet» pels elements més conservadors —que són majoria— del Consell Presbiteral gironí. I aquí es va acabar la història.

També sabem que un capellà il·lustre del nostre bisbat —il·lustre en el bon sentit de la paraula— va fer una presentació i comentari del resultat de les darreres eleccions generals a tots els membres del Consell Presbiteral. A part de no saber gaire per on van anar els trets, hom es pregunta el per què d'aquesta ponència. És que els membres del Consell Presbiteral necessiten ésser reciclats i endoctrinats? No caldria, més aviat, que se'n pogués aprofitar tot el presbiteri diocesà, d'aquesta ponència? I no només el Consell! També tot el poble de Déu que és a Girona. Tothom té dret a saber com l'Església diocesana es planteja l'estratègia pastoral, després de les darreres eleccions generals. Caldrà esperar a veure què passa.

A hores d'ara (desembre de 1982) el Bisbe s'està constituint el seu Consell Episcopal. Ja ha triat els Vicaris de Zona. Un és el mateix Vicari General de Pastoral (Zona de la Costa); un altre (Zona de l'Interior) és Mn. Emili Montal, Rector de Sant Esteve d'Olot; el tercer (Zona de l'Empordà) és Mn. Josep Iglésias, Delegat Episcopal Laïcal; i el darrer (Zona de la Ciutat de Girona) és el P. Angel Pinto, S.D.B., rector de la Parròquia de Santa Eugènia de la ciutat de Girona.

Aquest darrer nomenament ha causat sorpresa a tothom. I dic això sense cap més connotació; simplement dono una notícia. El P. Angel Pinto, encara que no el conec massa, és una persona que aprecio.

Com a cloenda d'aquest capítol, transcric una informació que em va arribar de bona font. El Consell de Laics, abans de l'elecció —per part del Bisbe— dels nous Vicaris Generals, li va fer arribar —al Bisbe— un document sobre la situació pastoral de l'Església Diocesana. Es veu que era un document força dur i que carregava les tintes en els aspectes negatius. Diuen que el Bisbe es va enxerinar, de moment; però que, després, va agrair la sinceritat.

Els béns immobles de l'Església gironina

S'ha constituït una Comissió per estudiar la utilitat i la futura finalitat de les cases que el Bisbat té; sobretot, les que té a la ciutat de Girona. En aquesta Comissió hi ha el Vicari General de Cúria, un capellà delegat expressament per a això, i alguns laics. Ja s'han reunit algunes vegades. Una de les consultes que han fet ha estat als Moviments de joves, adolescents i infants, que tenen la seu a Casa Carles, una espècie de palau immens, fruit d'un llegat al Seminari Diocesà. Aquest edifici es troba situat al rovell de l'ou de la ciutat. Hi ha rumors en el sentit que

l'Ajuntament de Girona està molt interessat en aquest edifici.

També circulen rumors que s'orienten cap a la Diputació Provincial. Segons els rumors, aquest organisme hauria fet una oferta de compra de l'edifici del Seminari Diocesà. I el Bisbat hauria refusat aquesta oferta. En aquests moments, al Seminari diocesà hi ha una part de la Universitat Autònoma de Girona, i la Universitat a Distància (UNED). També hi ha el Centre d'Estudis Diocesà (CED), el Secretariat Diocesà de Catequesi (amb una bona botiga de materials), i un Agrupament Escolta. I encara sobra espai. A la llarga, caldrà pensar què cal fer amb un monstre com l'edifici del Seminari Conciliar (de Trento). També s'ha parlat de traslladar-hi la Cúria Diocesana. En aquest moment la Cúria es troba ubicada al Palau Episcopal, una part del qual ha estat destinada a Museu de la Diputació. Però sembla que la idea tampoc no ha reeixit.

Tenim també una Residència Sacerdotal, popularment coneguda —entre els capellans— com «Asilo Sivilla». Està radicada en un lloc molt interessant de la ciutat, cèntric i tranquil ensems, cosa no gaire corrent en l'avui de les nostres ciutats. S'ha parlat de muntar-hi un conjunt de serveis per a capellans que estan exercint tasques pastorals a la ciutat i els seus voltants, i que, per ara, mantenen la seva residència individual. S'ha parlat d'organitzar-hi un servei de menjador, de rentar roba, un servei de sales de lectura i reunions, i també cambres per a aquells que vulguin viure «full time» al Sivilla. Bona idea! Puix la soledat no fa bé a ningú.

Una crònica que no faig

És la de les reaccions, a Girona, després de la visita del Papa. Això està fent córrer molta tinta. I segurament que ja s'ha dit tot.

Quim Pla

Després de les riuades

Al començ de l'hivern, enmig dels aires freds de la muntanya, tornen les aigües a lloc. La riuada ens ha fet mal, a Lleida, als de la Terra Ferma i d'altres terres de Ponent com la Ribera del Cinca. Hem sofert l'embravida d'unes aigües que van escapar al control de l'home perquè... Bé, de responsabilitats n'hi ha, com també instàncies per a jutjar segons per dret els correspon. Ha estat d'agrair el gest de solidaritat de la Càritas local i d'alguns bisbats que oferiren per als damnificats els diners de la capta de la diada de Germanor, o Fraternitat eclesial. També la riuada ens ha fet sentir el dolor de l'abandó i l'oblit en què ens han tingut certs estaments d'autoritat.

Que tingueu un bon 1983!, tot aprofitant la gràcia d'ésser Any sant pel canvi. Canvi que entre els cristians vol dir conversió. No hi ha res més revolucionari que la conversió de l'home cap al Crist. Aquest és l'únic camí perquè el canvi no consisteixi solament en paraules, sinó que arribi als fets, més encara, en la vida i a la vida.

A Lleida també volem el canvi, la conversió. I quin camí hem triat? Doncs, el més costerut, però que ens pot fer arribar fins al fons: la nostra mirada està fixa en els joves, en les seves demandes inquiridores i les de l'ambient que els envolta.

Pastoral de joventut

Entrar a la pastoral de joves és dur. Hom té la sensació d'estar sotmès a un desafiament continu. És un repte que sols pot suportar l'Església perquè és mare i estima fins a donar la vida. Un dels objectius pastorals prioritaris d'aquest curs al nostre bisbat és la catequesi i la pastoral de joves i tot un seguit de coses per als joves i dels joves.

Penso que som en un bon moment, revitalitzador i esperançador. Al bisbat comptem actualment amb un prevere com a coordinador diocesà de pastoral juvenil pràcticament alliberat. De fet ja fa temps que existeix una Coordinadora en què conflueixen vuit moviments especialitzats, els grups parroquials i l'acció dels col·legis religiosos. També el món rural es troba en un moment renovador i en puja. D'arreu s'alcen veus demanant que s'alliberi un laic de cara a la pastoral de joves.

Hem celebrat la *I Assemblea diocesana de joves militants de moviments apostòlics*. Hi han assistit un centenar de joves. També va ésser-hi, una estona, el Vicari general de Pastoral. A la tar-

da, el senyor Bisbe va celebrar l'eucaristia. Abans, en diàleg obert, havia compartit les inquietuds dels joves.

A primers de gener (del 2 a la nit al 4) vàrem tenir *la VI Trobada diocesana de consiliaris de joves*. Aquestes trobades, que se celebren des de fa cinc o sis anys, van destinades a tots els consiliaris de joves (capellans, religioses, religiosos i laics), per tal d'intercanviar experiències, compartir i celebrar la fe que ens fa testimonis del Crist enmig dels joves, i madurar i augmentar la nostra fe de consiliaris i de cristians.

El tema de les jornades d'enguany, a les quals participà Mn. Ventura Pelegrí, prevere lleidatà i coordinador mundial del MIIC, fou la qüestió complexa de *la iniciació*. El tema fou estudiat a partir de diferents monografies que representaven d'una manera seriosa els diversos angles de la panoràmica de la pastoral juvenil del bisbat: parròquies urbanes, parròquies rurals (banda de l'Aragó i banda catalana), moviments especialitzats i món escolar. El qüestionari en què es basaren les monografies fou el següent: «Com són els nostres joves? A què els iniciem? Per què els iniciem, Com els iniciem?» El mètode fou el de veure, jutjar i actuar i s'encarregà de la part d'il·luminació Mn. Pelegrí, reconegut expert en pastoral juvenil. El Sr. Bisbe assistí a la plenària tot donant suport al treball dels consiliaris i refermant la voluntat diocesana d'atenció i servei als joves.

En aquesta trobada, certament enriquidora, ens refermàrem en el compromís important de treballar per la fe dels joves, com una tasca necessària per a l'Església.

Consell presbiteral

Ara ja estem preparant detingudament per al 13 de març una assemblea de joves de parròquies de Lleida-ciutat. Sembla que és arribada l'hora de respondre a l'Esperit.

El Consell presbiteral de finals d'estiu estudià una ponència força interessant i necessària, «La Catequesi de pre-adolescents i joves en la pastoral diocesana», tot incidint principalment en la Confirmació. Es van dir coses molt boniques que, si es compleixen, poden donar a curt termini fruit de maduresa en la fe de les generacions de joves confirmands. Es demana almenys un any de preparació per a la Confirmació i una Catequesi fonamentada en els aspectes antropològic, teològic, sacramental i moral. Preferentment s'adreça als nois i noies que estan com a mínim a primer de BUP o de FP. El Secretariat de Catequesi, molt interessat en la ponència, ha pres animadament cartes en l'assumpte, i ha progra-

mat una trobada trimestral diocesana de tots els catequistes de confirmació.

El Consell presbiteral del mes de novembre va estudiar una ponència sobre «Pastoral juvenil», presentada per Mn. Ramon Prat, coordinador diocesà de moviments apostòlics de joves, i elaborada a partir del fullet «Els joves a l'Església i en el món», informe-document preparat pels vuit moviments integrants de la Coordinadora i enriquit amb les aportacions de la I Assemblea de militants de moviments apostòlics de joves celebrada a les darreries de novembre.

En aquest Consell es va fer també una valoració del viatge del Papa a Espanya i a les nostres terres, des de l'angle interpellador per a tots els agents de la pastoral i en particular per als sacerdots responsables de comunitats parroquials i de consiliaries de moviments, i en general per a tota l'estructura pastoral diocesana. Es valorà com a positiu

De tot un xic

Tot nomenament o canvi que suposi renovació pastoral és important. Fa uns dies dèiem que tenim nou Vicari general de Pastoral. Ara, després dels moviments haguts en algunes parròquies, es tracta de dir que hi ha també moviment d'arxiprestos. Per no trencar l'eficàcia del treball i la continuïtat de l'acció pastoral, cada dos anys es renova només la meitat dels membres electes del Consell presbiteral, que són a la vegada els arxiprestos dels seus llocs. Ara es complia el termini i s'han fet eleccions d'arxiprest a Lleida-centre, a Lleida-Seu Vella, al Baix Segre, al Baix Urgell, a la Ribagorça Oriental, a la Llitera i al Baix Cinca. També a la Serdera, per trasllat de l'anterior. Al sector dels Jubilats i als Religiosos també els ha tocat. Uns han estat reelegits i altres són nous. Cal veure uns i altres què faran. De moment tenen quatre anys per endavant, si no hi ha canvis. Després d'aquesta remodelació, la mitjana d'edat del Consell presbiteral és de 47 anys.

Des del 8 de novembre, jornada de la riuada a les terres de Lleida i del Cinca, motiu que provocà que molts capellans i gent no poguessin anar a l'ordenació sacerdotal de València, tenim al bisbat dos capellans nous, ordenats pel Papa. Són Mn. Amadeo Elcoso i Mn. Francesc Xavier Jauset, incorporats ja a les parròquies de Monçó i les Borges Blanques, respectivament.

L'escola diocesana de teologia va fent camí de formació en la fe al servei de les persones de comunitats i moviments. Som ja en el novè any d'ensenyament teològic a laics i religiosos/es des d'instàncies diocesanes en interès d'una pastoral de conjunt amb

participació activa d'un laïcat capacitat.

La fe i la cultura no es fan estranys: se cerquen i són buscades per la gent de Lleida que està participant en gran nombre i molt activament a les conferències que organitzades pel grup «Francesc Eiximenis» de Lleida tenen lloc els dimecres al tard. «Fe i cultura contemporània» és el títol general de tot el cicle de les set conferències.

Molt a les palpentes, cert; però es comencen a fer passos: de tard en tard un grup de gent es troben, animats per l'esperit de Justícia i Pau. Al bisbat de Lleida Justícia i Pau no té secretariat ni comissió; però gent amb desig de treballar-hi sembla que sí. Hom preveu que un dia no llunyà Justícia i Pau serà també a casa nostra.

El Moviment catequètic va prenent embranzida i personalitat gràcies a la dedicació i als serveis que presta el Secretariat. Aquest curs ha programat un seguit de trobades d'iniciació i aprofundiment; i, com ja he escrit més amunt, s'ha encetat camí amb la catequesi de confirmació.

No fóra complet aquest repàs sense parlar de la visita del Papa a les nostres terres. Hem preparat i viscut seriosament, sense gaire aldarulls, la seva estada i, amb massa aigua, la seva visita a Montserrat i a Barcelona. Mai tan ben dit «a Barcelona»: el Nou Camp era ple de gom a gom de gent arribada de totes les diòcesis de Catalunya (de Barcelona també, està clar), que fou oblidada en la presentació de l'acte. Volem pensar que sense malícia; però tot menyspreu dol. Anar joiosos a trobar el Papa i tornar amb el cor endolat perquè els germans se'ns feren estranys, és massa.

Si Lleida es va preparar per a la vinguda del Papa, ara està pensant en el post-viatge i les interpel·lacions que ens presenta. No hi ha estat, Joan Pau II, a Lleida; però l'alè renovador del seu esperit missioner de testimoni de l'esperança ha pres en els nostres cors.

Poc a poc, tots anem fent camí amb esperança. Esperança que és joia i veritat de Nadal. Des de la terra ferma, bon Nadal i feliç any nou, amb paraules del nostre poeta mossèn Agustí Bernaus: *Nadal i Cap d'any / en pau i alegria! / I que el nou ens sia / de bon averany / i sense cap dany. / Pel fill de Maria! / Amén, així sia.*

Jaume Montaña

Ja comencen a florir els ametlers, delícia de la nostra natura hivernenca i presagi de la primavera, mentre els pobles i ciutat esclaten de festa per Sant Antoni i Sant Sebastià. Ja és ben hora, pens, d'escriure aquesta crònica per mantenir la continuïtat de la nostra història que aquí anem fent.

Visita «ad limina»

A la fi!, degué dir el nostre bisbe i molts de mallorquins que havíem vist ajornada una i altra vegada la visita a la Seu de Pere. Del 24 al 30 de juny el bisbe nostre, juntament amb els altres de la Província eclesiàstica valentina, va ser a Roma, presentà tots els papers ben preparats d'antuvi, s'entrevistà personalment amb el Sant Pare i escoltà el seu discurs, dirigit als bisbes de la nostra Província que s'allarga d'Albacete fins a Menorca. Tot anà molt bé com darrerament, amb autèntic estil de Cúria, el Cardenal Baggio ha comunicat al nostre bisbe amb una carta signada el 13 de novembre i apareguda dia 16 de gener al B.O. del bisbat.

La conversa personal amb el papa va ser dia 25 a migdia i durà vint-i-dos minuts. Per cert que, entre altres coses, el bisbe parlà a Joan Pau II del desig que tenia ell amb tota la diòcesi de veure la canonització del beat Ramon Llull i li entregà un dossier especial sobre aquest assumpte. Dia 26, en el discurs als bisbes, el papa va esmentar la Mare de Déu de Lluc, Santa Caterina Tomàs i el beat Ramon Llull. Sens dubte és una passa important en aquesta causa. El discurs del Sant Pare accentua molt la pastoral turística: tant perquè les nostres Illes, com també les diòcesis valencianes, acullen turistes, com també perquè d'Albacete emigra molta gent per servir el turisme.

A l'esmentada carta del Card. Baggio, les lloances s'adrecen al Consell episcopal i presbiteral, al Directori de Sagraments, seminari diocesà major i menor, minva de secularitzacions de capellans, formació permanent del clergat, catequesi.

Tempesta de nomenaments

Hi havia un cert escepticisme, que jo també compartia a la darrera crònica, sobre la possibilitat de canvis sobretot després de la resolució del Consell Pastoral referent a la durada dels càrrecs per deu anys. L'escepticisme es va trencar aquest estiu i n'és prova el B.O. del bisbat de dia

16 de juliol, encara que fins avui prossegueixen nomenaments i canvis, i diuen que encara no han acabat.

Tot això ha provocat un daltabaix molt gran, especialment entre la clerecia, però també ha tingut el seu ressò en les parròquies afectades, sobretot a pobles; si bé el més sonat ha estat un cas de ciutat, amb recurs a les supremes instàncies. De fet, els nomenaments han estat notícia aquests darrers mesos, i no sempre una notícia feliç: hi ha hagut esqueixa-magraner, com diem aquí, en més d'un cas, i les nafres no estan curades.

Assemblea diocesana - 82

Pel setembre, assemblea, ja ho sabem. La d'enguany es féu per primera vegada a Inca, a l'església i convent dels Franciscans, el dissabte 9 d'octubre: per tant, es retardà més enllà del setembre. Fou molt concorreguda. Se celebrà a la tarda des de les 4 fins passades les 9.

El bisbe ja havia convidat amb una carta de dia 20 de setembre. S'envià a tothom un fulletó que contenia el programa, la plegària inicial, la ponència del bisbe («Reflexionant plegats construirem la unitat corresponsable de la nostra Església»), els qüestionaris i el guió de la «festa eucarística» (*sic*).

De la ponència cal destacar els tres temes que el Consell diocesà de Pastoral proposa enguany a tota la diòcesi: les mediacions evangelitzadores tenint en compte els més allunyats, la formació teològica del Poble de Déu i la celebració de la fe en perspectiva de futur.

Tot just al començament el bisbe constatava una «situació de desunió, separacions i, a vegades, enfrontament, entre grups i persones, que paralitza la vida i el creixement de la nostra Església. I, com a primeríssima i gravíssima conseqüència, la seva acció evangelitzadora i salvadora de la humanitat». «He arribat al convenciment que l'arrel més profunda de la nostra forta diferència d'unitat no està en el cor, sinó en el cap».

És clar que després d'aquestes frases es podrien fer molts de comentaris i plantejar uns interrogants, que no tindrien fi.

Per a aquest curs, el Consell de Pastoral acaba de decidir que hi haurà no una jornada, sinó una assemblea d'una setmana, també amb participació de preveres, religioses i seglars.

Eleccions: bipolarització

Abans de les eleccions, va començar la UCD balear per desfer-se com una calça (és a dir: com una mitja, com dieu els catalans). Dimití el President del Consell Interinsular, que ho era també de l'insular de Mallorca,

Jeroni Albertí, n'arrossegà d'altres en la seva sortida d'UCD, i la nostra pobra pre-autonomia quedà malparada i hi resta fins al dia d'avui.

Bé, cal advertir que a les penúltimes eleccions UCD havia assolit més del 50 % de vots a les Illes. Ara el desastre era d'esperar, però no tant. A punt de finir el termini per presentar les candidatures, vingué de Madrid el ministre de treball Santiago Rodríguez Miranda, diputat per Balears, casat amb una mallorquina, qui tenia plens poders per fer i desfer la llista d'UCD. L'esglai va ser gros i la sentència fou ja definitiva. Aquest centre espanyol es presentava aquí amb l'eslògan «es centro és lo nostro»: vaja! més mallorquí no podia ser. I cada dia una plana del «Diario de Mallorca» almenys era dedicada a la propaganda ucedista.

Qui es presentà pel centre de Suàrez va ser Josep Melià, prou conegut a Mallorca i al Principat. Va fer una campanya moderada, sense gaire entusiasme (tal volta perquè mancaven doblers).

Fet i fet dia 28 d'octubre el PSOE guanyà només de 10.000 vots a AP. I així quedàrem xapats, migpartits, entre el socialisme espanyol i la dreta espanyolista i «regionalista». Cal destacar dos fets: si els immigrants no haguessin votat, AP hauria vençut; és la primera vegada que a Mallorca i a la «Provincia» en conjunt guanyen les esquerres.

Certament el panorama no és gens engrescador. Quatre diputats del PSOE i dos d'AP per Balears, dos senadors socialistes i un aliancista per Mallorca; un senador socialista i un altre aliancista per Menorca i Eivissa-Formentera respectivament. Així, doncs: parlamentàriament sols tenen les Illes representació socialista (PSOE) i dretana. Res pus. Els altres partits agranats completament.

Per cert que a darrera hora, entre altres, es retirà Esquerra Mallorquina, escissió del Partit Socialista de Mallorca, que, com hem dit, tampoc no guanyà cap escó. Cal saber que, a les Illes, sols tenim una opció esquerrana nacionalista; el Partit Socialista de Menorca (federat amb el de Mallorca) no tingué millor sort.

¿Què passarà en el futur? Molts ja prediuen la victòria d'AP en les autonòmiques, sobretot en el cas (probable) que no votin els forasters. I els aliancistes s'han mostrat plenament contraris a la «catalanització» de les Illes: àdhuc prometeren, als mítings, una gramàtica «mallorquina». Ja no es pot demanar més. Van en la línia de «valencianitzar» les Illes.

Jeroni Albertí, ex-president també d'UCD balear, a qui Madrid negà el pa i la sal darrerament, està component un partit nou: Unió mallorquina, d'una certa semblança —diuen— amb Convergència de Jordi Pujol, pe-

rò de tipus «regionalista», no «nacionalista».

Així entre el bipartidisme i els partits espanyolistes, les Illes estan ben servides. De totes formes, cal afirmar que el cap de llista del PSOE és federalista per convenciment, és Gregori Mir, prou conegut pel seu llibre publicat en la clandestinitat durant el franquisme: «El mallorquinisme polític», amb el pseudònim d'Anselm Llull. Ara bé, no tot el PSOE de les Illes pensa com ell, si bé hi pensa Fèlix Pons, responsable del partit a nivell insular i ex-diputat. Cal dir també que en el partit guanyador a les Illes, després de fortes tensions pre-electorals, en sortí victoriosa la línia social-demòcrata.

Però perquè vegeu que a les Illes, des de Madrid, ens tracten amb una olímpica despreocupació, mirau quin governador ens han enviat: un director d'una sucursal bancària de Madrid. Ah! Això sí, tot d'una va fer declaracions sobre el seu propòsit d'aprendre mallorquí. Mirau com el cas ha estat prou distint a l'hora de nomenar nous governadors per les províncies del Principat. Tanmateix, diuen, el PSOE és un partit centralista i centralitzat, i en aquest cas ho ha demostrat.

Mentrestant el nostre pobret Estatut vaga com una bubota per la «carrera de San Jerónimo». Gori Mir i Matutes es gatinyaren fort al Congrés. Ara sembla que van per vies més pacífiques: deu ésser perquè estem a la «Setmana de la Unitat». El cavall de batalla és el nombre de diputats que ha de tenir el futur Consell Interinsular per cada illa, i també quants n'hi ha d'haver per ciutat i per la part forana de Mallorca. Els socialistes mantenien des d'un principi: un home, un vot, sabent que el nombre total de vots, comptant amb els dels immigrants, els afavoriria. La dreta, en canvi, sap que el caciquisme i el conservadorisme dels pagesos pesa encara a la part forana de Mallorca, a Eivissa-Formentera, i a algunes zones de Menorca. Exigien, doncs, la paritat. Sembla que es camina ara per una via de solució que tal volta haurà de resoldre el futur parlament autonòmic. Darrerament es donaven com a xifres a discutir: 30 diputats per Mallorca, 24 per les illes menors. De totes formes cal tenir present que cada Consell insular tindrà les competències majors.

Segons les darreres informacions, a finals de febrer tindrem Estatut aprovat per les Corts i les eleccions autonòmiques es faran juntament amb les municipals, pel maig.

Tanmateix per acabar hem de dir que les Illes hem passat per la vergonya d'anar a la cua dels Estatuts: nosaltres que des dels orígens del nostre poble sempre hem tingut autonomia fins que, des de Madrid, al s. XVIII ens la llevaren: i ara anem amb Ma-

drid i Castilla-León ben plegadets als últims vagons del tren autonòmic. «Vergonya, cavallers!», cridà el Rei En Jaume i ara cal cridar-ho a tots els qui tenen la culpa d'aquest malifet.

La visita del Papa

Bé, ja sabeu que no vingué a les Illes però les campanes repicaren dia 31 d'octubre a les quatre de la tarda quan sobrevolà en avió, i per cert que fou ben visible.

A Mallorca ja s'havia organitzat una campanya des del mes de juny. Ens enviaren un fulletó amb guions d'homilies, unes homilies prou estranyes, que s'havien de predicar —qui les predicà?— al llarg del dit mes. Ja s'anuncià des del començament que els mallorquins que volguessin havien d'anar a València per veure el papa. Es va llogar un vapor especial que sortí de ciutat cap a València dia 7 al vespre i retornà la nit del 8 al 9. Per cert que dia 7 d'octubre es va fer la collecta pel papa que pujà molt, ja que la gent de missa estava tot embambada amb el televisor i l'entusiasme era gran.

Un detall ben curiós, però prou explicable per la mentalitat dels organitzadors d'aquesta «pastoral» del viatge del Papa a Espanya, va ser que tota la propaganda, tots els fulletons, totes les circulars, etc. eren redactats en castellà. Això ja no és normal a la nostra diòcesi, on cada dia s'empra més el català. Però es veu que els cartells en català que lluïa Catalunya no pogueren passar la mar per arribar-nos fins aquí.

El cinquantenari de Mn. Antoni M. Alcover

El Centre d'Estudis Teològics de Mallorca organitzà el començament d'aquesta celebració dia 8 de gener de l'any passat amb una missa concelebrada a l'església de Sta. Magdalena de Ciutat. Al llarg d'aquest any s'han succeït els homenatges tant a ciutat com a Manacor (d'on era nadiu el qui fou anomenat als principis de segle «Apòstol de la llengua catalana»). Dia 3 de juny, en la diada sacerdotal a Lluc, després de l'Eucaristia, es presentà al bisbe i preveres de Mallorca un muntatge de filmines amb un guió i fons musical prou acurat, que havia preparat i difós l'escola de mallorquí de Manacor. El deixeble fidel de Mn. Alcover i Premi d'honor de les lletres catalanes, el qui dugué a terme el Diccionari català-valencià-balear, Francesc de B. Moll, envià un escrit d'adhesió ja que no pogué assistir a l'acte al qual era convidat.

Finalment, el passat 17 de gener també el Centre d'Estudis Teològics organitzà la cloenda del

cinquantenari de la mort de Mn. Alcover a la Basílica de St. Francesc de ciutat. Primerament hi hagué una Missa concelebrada, presidida pel bisbe qui pronuncià l'homilia. Digué que de la tasca de Mn. Alcover nosaltres en som hereus «i ens comprometem a prosseguir-la des de la nostra missió específica dins l'Església i dins el poble mallorquí». Després de l'Eucaristia hi hagué un acte acadèmic, amb la participació del Consell Insular, Ajuntament i Universitat de ciutat, Obra Cultural Balear, en el qual pronuncià una conferència sobre «Mn. Alcover i la llengua catalana» Aina Moll Marquès, Directora de política lingüística de la Generalitat de Catalunya. Clogueren l'acte el Sr. Francesc de B. Moll i el bisbe de Mallorca.

Cal remarcar l'interès que la nostra Església ha tingut en subretxar la personalitat d'un prevere seu que tant va treballar, amb la tenacitat d'un bon pagès mallorquí, per la cultura, la llengua, el folklore i la religiositat popular del nostre poble. Vull escriure aquestes paraules en una revista catalana perquè, amb motiu del cinquantenari del fundador de la filologia catalana, tot i reconeixent els defectes i limitacions del canonge manacorí, hi hauria d'haver una reconciliació dels catalanistes de socarrel amb el nostre mossèn. Amb motiu del cinquantenari Francesc de B. Moll ha hagut de reivindicar més d'una vegada a Mallorca la defensa que Mn. Alcover va fer sempre de la unitat de la llengua, malgrat el títol (conjuntural) del seu Diccionari, malgrat les desavinences polítiques i ortogràfiques amb l'Institut d'Estudis Catalans. Certament que, amb l'historiador mallorquí Josep Massot, hem de lamentar l'anticatalanisme, abrandat com totes les postures de Mn. Alcover, d'aquest filòleg i folklorista als seus darrers anys; però també cal reconèixer la immensa tasca que per a tota la llengua catalana i la nostra cultura dugué a terme Mn. Alcover.

Dos centenaris

Per cert que a la darrera crònica em vaig oblidar d'esmentar una altra commemoració: el centenari del naixement a Campanet de Mn. Llorenç Riber. Els actes es clogueren a la vila natal del poeta i escriptor dia 6 de desembre del 1981. Em direu que estem celebrant commemoracions de personatges que foren polèmics a Catalunya. Doncs bé, ni Mn. Riber s'hauria cregut l'homenatge que li vàrem muntar a Campanet: un homenatge que res no tenia a veure amb el seu títol de «Académico de la lengua» de Madrid i amb la seva medalla de «Alfonso X el Sabio», que per cert li va imposar, en temps del Franco, el ministre Ruiz Jimé-

nez, a la plaça major de Campanet. No, l'homenatge del centenari del naixement va ser tornar a les fonts pures de la llengua que, en la poesia i prosa de Mn. Llorenç Riber jove, té unes ressonàncies i una saba tan agradable i sensual. Record que en l'homilia que vaig fer a la missa de la parròquia, tot i ésser una vera homilia —crec jo— vaig gaudir de recordar versos bellíssims i frases tan ben cisellades de la «Minyonia d'un infant orat».

Per cert que també dia 17 de gener, a l'esmentada celebració a Sant Francesc de ciutat, s'obrí el VII centenari del «Llibre de Blanquerna», obra mestra literària del beat Ramon Llull, obra mestra, com diu el seu biògraf E. Allison Peers, no sols de la literatura catalana, sinó de l'europea. Que també l'obra més amplament i profundament reformadora de la Cristiandat medieval, ens ajudi, com desitjà el nostre bisbe a l'homilia del dia de Sant Antoni, als cristians del segle XX a ser més fidels a l'Evangeli. Amén.

Pere Llabrés

Solsona: amb aigua fins al coll

¿Qui podria imaginar-se, per més que les nombroses salamàndries ho designessin de dies, que la nit del diumenge 7 de novembre al dilluns 8 el cel s'havia de desplomar en forma de xàfec apocalíptic damunt del nostre país? Molts dels pelegrins que tornaven contents de Barcelona, on s'havien trobat amb el Sant Pare, ja amb prou feines pogueren arribar a casa, a causa de les riuades que interceptaven les vies de comunicació, o, quan hi arribaren, es trobaren amb l'hoste inoportú. Els que havien anat a Montserrat al matí ja havien hagut de sofrir, i de quina manera!, les conseqüències del mal temps girat de cara com una premonició. Però qui podia imaginar-s'ho? Les aigües diluvials durant aquella nit esfereïdora saltaven muntanyes avall com un monstre fabulós disposat a devorar-ho tot. Molta gent, alarmada,

no pogué pas dormir. Hom deia que a La Molina havien caigut 600 litres per metre quadrat. La fi del món. Ni els mítics aiguats del 1940 i del 1907 no s'hi podien comparar.

Els dos rius que abracen la nostra geografia diocesana, el Llobregat i el Cardener, eixiren de mare i es posaren a fer de les seves (em cenyeixo només al nostre bisbat; no faig esment del Valira, el Segre, la Noguera Pallaresa, el Cinca i tants d'altres rius que també es desbocaren): camins i carreteres destrossats, ponts romputs, indústries i vivendes inundades quan no mig arrossegades pel corrent, horts a can Pistraus, pobles sencers incomunicats i sense aigua, sense llum, sense telèfon, arbres i pals i bales de cotó i plegadors i peces de roba i maquinària i mobles i llot i animals morts, tot, tot aigües avall com en una dansa macabra... I on no hi havia rius per desbordar-se, com a la Segarra i el Pla d'Urgell, el vent, aliat amb la pluja, corrent a 100 i a 140 km./hora, aixecant teulades, aterrant antenes de televisió, enderrocant parets... Hi hagué llocs, com a Gironella, on visqueren hores dramàtiques: l'hospital-residència regentat per les germanes carmelites hagué de ser desallotjat urgentment traslladant els ancians a la rectoria vella i els malalts a Berga. I sort n'hi hagué encara, segons reconeixen els entesos, dels pantans de La Baells i de Sant Ponç que, en poder regular una mica el tou d'aigua, palliaren les conseqüències de la tragèdia; altrament aquesta encara hauria estat pitjor. De víctimes humanes, entre nosaltres n'hem de lamentar només una: una dona jove de Solsona, casada feia un mes, que fou engolida pel riu Negre.

Quan escric aquesta crònica —una setmana després de els fets—, s'ha produït un fenomen extraordinari: la solidaritat enfront de la desgràcia. Un corrent de solidaritat enorme ha percudit els nostres pobles i ha verificat una vegada més l'adagi que diu que no hi ha mal que per bé no vingui. De resultes, la gent es torna a veure les orelles. Més d'un empresari tèxtil s'ha posat a plorar d'emoció i agraïment en constatar com la gent acudia en massa —obrers, jubilats, grups de jovent, famílies senceres, capellans, monges— a treure fang i netejar telers.

El bisbe Miquel de Solsona, informat de la situació, visità els llocs més perjudicats el matí del dimecres dia 10. Per cert, que a l'Ametlla de Merola va coincidir amb el senyor Vicenç Oller, conseller d'Indústria i Energia de la Generalitat.

La reacció diguem-ne oficial o política s'ha fet esperar una mica. D'haver-se escaigut la desgràcia en plena campanya electoral, com va passar a Llevant, la nostra, tant o més greu que a-

quella, en alguns aspectes potser més, ¿no hauria despertat ressonància? Hom és temptat de creure maliciosament que sí.

La declaració de zona catastròfica efectuada pel Govern central sembla que serà un gran pas en la reconstrucció dels municipis i de les empreses afectades pel desastre, així com en l'atenció als treballadors que de moment han quedat sense feina. A la pobra indústria tèxtil de les nostres comarques que ja s'aguantava per un fil, només li faltava això. Llàstima que la Generalitat de Catalunya no tingui encara prou competències per a intervenir decididament, de més a prop, en casos com aquests! És d'esperar que els serveis públics i les comunicacions seran aviat restablerts. I és d'esperar també que la solidaritat humana i la caritat cristiana acabin de fer la resta. Tots units, ara fent front a les conseqüències dels aiguats, i sempre, de cara al futur del nostre poble.

Climent Forner

Tarragona

Hem tingut la sort de trobar-nos amb el bisbe Pont. Hom hi entra a peu pla i arriba fins al cor; l'estil del seu pontificat és com el del bisbe: essent de tots, és per a l'Església; tots, al seu costat, sentim com Crist estima l'home, la seva història, la seva terra.

Rumors i llistes de possibles, cartes i més cartes. Que sigui un bon bisbe, que sigui el que convé a una Església potser més pobra, més lliure i més present en les angoixes i esperances dels homes, una Església que és aquí i aquí ha de fer els seus plantejaments, que no pot quedar desfigurada per una falsa imatge d'unitat. Per Tarragona es respira un cert recel, car tot això ens ha vingut en el moment que iniciàvem plantejaments pastorals nous, fruit de la nova configuració que pren la nostra diòcesi (immigrats, industrialització, etc.); quan el Consell Diocesà de Pastoral començava el seguiment dels seus objectius

amb comissions encapçalades pels membres del petit grup animador; quan les línies de fons, empeses de temps pel Dr. Pont, —treball conjunt i corresponsable— configuraven la nostra tasca de manera incipient... Recel pel que suposa d'incertesa per a la situació actual; perquè ens fa preguntar sobre la validesa, en el futur, del treball que s'ha fet; perquè ens fa dubtar que molts esforços no seran tinguts en compte o bé no s'avaluaran, des de lluny, pel que realment han suposat per a moltes persones: el mateix Dr. Pont, molts preveres i molts laics engrescats a adequar la nostra Església perquè sigui signe —un signe d'ara i d'aquí— del mateix Crist. Perquè avui se'ns exigeix un aclariment rigorós i coherent, fet amb finor i sensibilitat, del procés que ha de viure l'Església per a encarnar-se en el nostre país i en la nostra cultura.

Segons paraules del mateix Dr. Pont, el passat 8 de gener, aviat podem tenir nou pastor, potser abans que llegiu aquesta crònica. Que entengui i estimi Catalunya; que cregui en l'Església catalana i el seu paper; que, en el seu ministeri de bisbe, s'integri i treballi a Tarragona, aquesta Seu Primada; que ens ajudi a respondre al reclam de l'home d'avui, en una societat determinada i en el moment que el nostre poble viu el redreçament de la seva consciència i el desvetllament de la seva personalitat. Que ens sigui pastor.

Ha mort Mn. Rafael Cambra

Era un home bo. El recordo explicant francès o, més endavant, els trets més significatius de la història religiosa de la Catalunya contemporània; a classe patia de tant que estimava els alumnes, no gosava alçar la veu; i, amb aquesta humanitat, a voltes incompresa, era dels mestres més estimats. El francès, el sabia tot; l'evangeli, juraria que també. Home de pau, tot bonhomia, les traspuava i ens n'ha deixat.

Adéu-siau, Mn. Cambra!

Nous preveres i diaques

Sí; tal com sona. El Sant Pare els va ordenar, amb «tele» i tot: els dos Joaquims i el Josep. Ara, al Vendrell, a Tarragona i a Valls, treballant de valent, us toca posar en pràctica tot allò de bo que teniu, que ho necessitem! I dos diaques, el Vicenç i el Rafel. Com veieu, l'Esperit bufa i ens ajuda a mantenir ferma l'esperança. Que aquesta alenada la noti tota la nostra Església i esperoni els que ja ho vam celebrar per a donar un testimoni d'unitat i engrescament.

Com dèiem, felicitats!

Comissió diocesana contra l'atur

Començà a funcionar a finals del 1981, integrada per diferents elements de les institucions diocesanes, amb ganes d'assumir la representació del nostre bisbat. S'establí una col·lecta i un dia per a fer-la: S'han recaptat 991.432 ptes. i 55.000 ptes. de quotes mensuals. Desitjaríem, amb els membres d'aquesta comissió, que s'escampés la sensibilització, especialment entre aquelles comunitats que, per la seva situació, veuen la qüestió de lluny o amb superficialitat. Que sapiguem viure la solidaritat que ens ha de caracteritzar i que assolim, en un futur més o menys pròxim, fites que ens permetin d'avaluar com creix la nostra sensibilitat en aquesta qüestió.

Els joves

Sembla que ha arrancat bé el Moviment de Joves Cristians de Comarques: participa de la coordinació a nivell català i ens encoratja a plantejar amb rigor el treball dels grups de joves de parròquia. Ara ja estan preparant la trobada de Pasqua i les reunions de coordinació s'han convertit en un òrgan de reflexió a l'interior del moviment i d'interpel·lació de la pastoral de joves de la diòcesi, que veu com els plantejaments que de temps marca en el seu directori esdevenen realitats convincents.

A més, en llocs que encara no es feia, s'intenta el treball conjunt en la catequesi de confirmació. És el cas de Tarragona on, amb l'arquebisbe i el vicari episcopal, va debatre's aquest tema i van apuntar-se solucions viables i concretes. Ara cal posar fil a l'agulla, i que el sac no sigui foradat.

I que Déu hi faci bo. Des de Tarragona mirem l'esdevenidor amb una certa il·lusió, la feina continua i ens en ve molta. Cal refer l'esperança i confiar en un treball serè i compromès. Pecadorets com som no tenim altra sortida que mirar així i endavant.

Gener de 1983

Joan Anton Cedó

Urgell:
Després dels aiguats, treuen pans de les pedres

Mai ningú no podia suposar que les riuades poguessin ocasionar danys tan greus en les zones de muntanya, a les cotes altes dels rius. Ara, desgraciadament, ja ho sabem. Els rius Noguera, Segre, Fresser, Flamissell, Valira, rierols i torrents afluents han anegat pobles i conreus, i el més greu, s'han endut vides, ponts, carreteres, camps i construccions. Les aigües que són la vida i la bellesa de les valls pirinenques, la nit del 7 al 8 de novembre, han sembrat arreu la destrucció i la mort. Una vintena de persones mortes, vivendes arrasades, camps desapareguts, conreus coberts de pedres i fang. Aquest cop el coratge de l'home de muntanya, l'esforç i l'enginy del pagès català potser no seran capaços del redreçament. Aquest cop potser no.

La gent d'Església, vetllava?

L'hora de les emergències, la nit del 7 al 8 de novembre. És l'hora més important, el moment de salvar vides humanes. Les solucions han estat a mans de la iniciativa privada. Què cal esperar d'uns serveis públics que no disposen de ràdio-telèfons en bon funcionament? Què cal esperar d'uns dirigents polítics que solament s'acosten a la muntanya a divertir-se o a recollir vots? Què cal esperar d'uns serveis informatius per als quals els límits de la província són a Balaguer? Molts interrogants que la gent de muntanya ja fa dies que tenim contestats, i ara confirmats. Les grans accions d'ajuda i salvament, a part de la solidaritat entre els afectats, han estat protagonitzades pel Bisbe Martí i pels seus serveis de la Mitra (Andorra). El bisbe Joan, de retorn de Barcelona on havia participat en els actes de la visita del Papa, a Ponts trobà la carretera tallada pels aiguats (vespre del diumenge). Immediatament entrà en contacte amb els seus serveis d'Andorra, amb la Generalitat i amb el Capità General de Catalunya. El dimarts es traslladà en helicòpter de Balaguer a Andorra. Durant el viatge constatà directament els danys a la ribera del Segre i del Valira, i després en el mateix Principat. Gràcies als seus treballs i a la bona disposició de les autoritats interlocutores, hom ha pogut disposar dels primers helicòpters per a les operacions de salvament i d'ajuda. S'han salvat vides humanes, s'han subministrat aliments i medicaments a pobles aïllats, s'ha traslladat malalts, i han servit també per a facilitar assistència espiritual a moribunds. No hi ha prou elogis per a les persones que han facilitat els helicòpters, per als qui han coordinat les seves operacions,

per als pilots i particularment per a DAUSA, promotora i propietària de l'aeroport de l'Alt Urgell. També, des del primer moment, als pobles afectats, els sacerdots s'han posat a disposició dels més damnificats. Cal fer un esment especial dels rectors de Martinet, de la Massana i de Senterada.

L'hora del redreçament. El dimecres dia 10 de novembre, a la Seu d'Urgell, el Sr. Bisbe, amb els preveres de la comarca i els organismes eclesials, celebra una reunió informativa sobre les conseqüències de les riuades. L'endemà Mons. Martí informa personalment els Bisbes de Catalunya, reunits a Barcelona, de les conseqüències de les riuades. El dissabte dia 13 es trasllada al Pallars i, acompanyat dels rectors de Sort i Rialb, visita la ribera de la Noguera. El dia 18, a Andorra, amb tots els preveres de les Valls, presideix una concelebració eucarística en sufragi de les 15 víctimes mortals dels aigüats al Principat. El dia 28 és convocat en sessió extraordinària el Col·legi d'arxiprestos, que és presidit pel Sr. Bisbe, i estudia el tema de les riuades i les possibles ajudes per part de l'Església. Hi acudeixen representants de totes les demarcacions diocesanes. A través de la revista «Església d'Urgell», el bisbe Joan s'adreça també a tots els diocesans, exhortantlos a l'esperança i a la solidaritat. També el «Full Dominical d'Urgell» informa, en dos números, de les riuades i de la diversa col·laboració i ajuda rebudes, tot exhortant al coratge i a la solidaritat per un nou redreçament.

També Càritas diocesana ha seguit de prop la problemàtica. De bon començament i a través dels preveres, recull dades sobre els efectes de la catàstrofe i les necessitats més urgents dels afectats. El diumenge dia 14 de novembre, arreu del Bisbat, té lloc una col·lecta extraordinària «prodamnificats» i s'obre un compte bancari amb la mateixa finalitat. Després visita les zones afectades i organitza l'ajuda als més pobres.

Les riuades han posat al descobert moltes realitats negatives:

— la manca de preparació de la societat per a situacions d'emergència;

— les deficiències d'unes vies de comunicació marcades secularment per l'abandó;

— l'afany de protagonisme polític...

També, però, s'ha vist la solidaritat de la gent, la capacitat d'encaixar les adversitats, l'esperit d'iniciativa de cara a trobar solucions... En tota aquesta situació l'Església també ha fet el que li manà Jesucrist: «Vetlleu...» Ha protagonitzat, amb puntualitat i eficàcia, l'acció de salvament. Ara vetlla també perquè del fang ressorgeixi la vida. Ella sap que, de les espases, n'ha de fer relles. És tota una tasca de generacions, solament possible per a un poble que de les pedres en treu pans.

Antoni Mirabet

Entre la tardor política i la visita papal: una mica d'humor

No guarirem mai. L'home és un animal polític, i el clergue encara més. Això s'ha tornat a demostrar aquesta tardor en diverses ocasions a Barcelona i la rodalia. I és que els qui estan acostumats a detenir el «poder», eclesiàstic o no, els costa de deixar-lo.

Un exemple d'aquest «tic» d'anar al davant i dirigir l'estratègia política, social o ciutadana ha estat el cas dels gitanos de la Perona. Els veïns de la Verneda Alta que protestaven pels atacs i abusos d'alguns gambirots que viuen a les barraques de la Perona s'aplegaren entorn d'un capellà de la parròquia i d'uns quants elements del consell parroquial. Els gitanos de la Perona, que se sentien discriminats i ofesos per l'actitud reivindicativa dels paios de la Verneda, anaven encapçalats per unes religioses que actuen de mestres a llur barri i algun clergue que també hi fa la seva tasca social. Ni els uns ni els altres, però, no van voler reconèixer que hi hagués cap motivació política al darrera. Tot i que la reivindicació anava contra un ajuntament dominat pels partits d'esquerra i ja se sabia que s'acostaven eleccions.

I han arribat les eleccions legislatives estatals. Aquesta vegada no hi ha hagut disbauxa de clergues candidats. Potser han perdut la candidesa. No ha mancat, però, algun repatani entestat a convèncer els ciutadans que ell sap quina és la millor opció política. És clar, sense renunciar a l'aurèola de prestigi que dóna, en un món encara no ben dessacralitzat, la condició clerical, tant si es recolza en un tractament de mossèn com de «pare».

Hi ha hagut, per exemple, articles publicats per algun clarividént clergue sobre els peus que calen als catalans per a caminar per Madrid. I no s'ha fixat si els posava a la galleda anant a predicar mítings electorals a parròquies on anteriorment havia exercit la responsabilitat pastoral. El poble, però, s'ha estimat més anar a Madrid a peu coix.

Un altre cas més sorollós ha estat el del religiós organitzador i predicador de mítings a favor dels partits que abonen l'ensenyament privat. Tot tocant la fibra sensible del futur dels fills i el dret dels pares, ha fet veure que votar l'esquerra és quelcom que no té nom per a un creient cristià i catòlic, apostòlic i romà.

També es referia a l'ensenyament, al cap d'uns quants dies, el summe pontífex, visitador d'un Estat «nullius». I dic «nullius» perquè era com Barcelona el 25 de gener de 1939: els uns hi feien les maletes per sortir-ne i els altres encara no hi havien entrat.

Ja que m'he embrancat a parlar d'aquesta visita, parlem-ne. Diu que mai no plou a gust de tothom. Però em sembla que aquesta vegada no ha plogut a gust de ningú. I no parlo solament de la pluja física i meteorològica. El triomfalisme final que es preveia també ha quedat aigualit.

La mala maror ja va començar quan es va dir que el sant pare no ajornaria el viatge malgrat l'anunci d'eleccions. El cardenal de Barcelona fou el primer a trobar-ho malament i a fer mans i mànigues perquè s'ajornés la cita amb santa Teresa i tot. Després van venir les retallades de l'estada a Barcelona, sense poder-li oferir un llit per a jeure. Quan s'hagué aconseguit que el viatge es fes «post mortem» de la UCD, tornà la qüestió del llit i la de la porta oberta o no.

Els de Roma i els de Madrid volien no un papa «nullius», sinó «totius». És a dir, de tots els qui s'hi poguessin acostar. Els més partidaris de prelatures especials eren els qui més reclamaven portes obertes per a ficar-hi claca i manipular les reaccions «espontànies» del públic enfervorit. Si Catalunya és un poble tòpicament «treballador» i el sant pare havia de parlar al «món» del treball, no els tanquéssim pas les portes!, devien pensar els apòstols de la burgesia encorbatada.

Una altra qüestió era si l'encontre amb el món del treball havia de ser una missa o no. Però és clar, un diumenge, de precepte obligatori i greu, no es podia pas permetre que vint mil persones oïssin missa a Montserrat i que un quart de milió o més es quedés sense missa a Barcelona. Si no s'arriba a arranjar el dilema, ni les vint mil de la santa muntanya no haurien «complert» aquell precepte. Sort que el cardenal Jubany ja havia concedit una «dispensa» per als qui no hi poguessin anar a cap més hora de diumenge ni la vigília!

Els estires i arronses cardenalicis i monsenyorials van fer un efecte relatiu. Vull dir que no s'aconseguí tot el que es reclamava, però Déu n'hi do. A més de la visita a Montserrat —gairebé exigida per les altes instàncies de la Generalitat i tot—, s'acordà que a Barcelona hi hauria dos actes multitudinaris, ultra la cercavila amb parada i poca fonda al temple més temple de tots els que es fan i es desfan.

L'acte de Montserrat —ja ho sap tothom— fou una missa «seca» amb molta aigua i boira. L'episcopat català no hi fou encapçalat

pel seu cap dimissionari, malgrat que hi era. El govern autonòmic, sí que hi presidia. Però deixem aquest malson en la boira de l'oblit. Tampoc els milions que ha costat de muntar el «tinglado» papal no s'han pogut aclarir del tot.

I anem cap al pla, que Barcelona era l'altre objectiu de la visita. Molta gent esperant tot el matí a les places de banda i banda del monument gaudinià. Un bosc de paraigües i de gent impermeabilitzada. Un atapeïment de gent de parla castellana, en gran majoria. Una multitud que no sabia respondre l'àngelus en llatí. Un alcalde socialista que oferia la clau d'or del Cap i Casal al qui ha heretat les «claus» del Regne. I una cercavila veloç cap a la seu, per pregar a la cripta de la santa sarrianenca.

Havent dinat, el papa tenia un altre aire. Li havia passat el mareig de l'helicòpter i del viatge a Montserrat per Can Maçana. En arribar al firal de Montjuïc, tornava a ser el dominador de multituds. Nogensmenys, ai las, les multituds no hi eren. La claca i uns quants més. Una claca que havia de representar el paper de gent obrera i obrerista. Una claca que protestà quan parlà oficialment un obrer cristià i punyent. Uns obreristes que no podien sentir parlar malament de les multinacionals. El dominador de multituds va arranjar la qüestió cridant l'immigrat d'Esparreguera així que aquest acabà el seu parlament i se n'anava escorregut cap a un racó. Li va donar la mà a besar i el conhortà després dels esbroncs que li havien adreçat.

I el discurs papal. Tres quarts de doctrina sòlida, massissa, espessa, segura, gairebé indigerible per a una multitud de cinc mil, o deu mil, o vint mil persones, que no n'hi havia pas més, però que ningú no va comptar bé. Un discurs que no acceptava la lluita de classes. Un discurs que defugia els plantejaments polítics, alhora que donava consells o consignes als polítics governants i als polítics governats. Consignes a treballadors i empresaris aplaudides de tant en tant per algun grupet de collegiales o de fervorosos «argüellistes».

I el papa se'n va anar a Can Barça. Que és més que un club. Que l'ha nomenat soci d'honor. Que ara ja es podrà dir Pontifici Club de Futbol, tal com d'altres es diuen Reial. I sempre plou sobre mullat. I vinga aguantar la pluja amb estoïcisme i silenci. I assaig de cants com una comunitat de parròquia fervorosa i multitudinària.

Tot el camp era un clam fins que vingué el silenci. Només se sentien les gotes d'aigua sobre els paraigües. Ni un crit extemporani. Ni la mínima histèria que fes recordar el Bernabeu. Silenci.

Aquesta tònica silenciosa es va encomanar a TVE. I, després

de l'homilia en castellà, quan començava un «Crec en un Déu» de fer posar la pell de gallina, silenci. Documental de peixos i girem full. La LOAPA de les retransmissions litúrgiques. Libera nos, Domine! Diu que hi ha una comissió de polítics encarregada de mesurar el temps que es dóna als espais televisius ideològics. I ni una gota més, que ja plovia prou. Només en diferit es va poder veure alguna escena de l'adéu-siau. Serà a reveure?

Joan Subirà

COL.LABORADORS D'AQUEST NÚMERO:

Esteve Andreu (delegat episcopal de Càritas diocesana, Girona), Salvador Bardulet (rector de Manlleu, Vic), Ricard Cabré (delegat episcopal de Càritas diocesana, Tarragona), Gaietà Casacuberta (consiliari general de la JOC, Barcelona), Pilar Garbayo (assistent social de Càritas interparroquial, Sabadell), Rafael García Lasheras (secretari general de Cáritas diocesana, Lleida), Josep Garriga (delegat episcopal de Càritas, Solsona), Pilar Gisbert (assistent social de Càritas interparroquial, Girona-ciutat), Pilar Malla i Escofet (secretària general de Càritas diocesana, Barcelona), Jaume Puig (director de Càritas diocesana, Vic), Josep M. Totosaus (director de «Quaderns de Pastoral»), Adrià Trescents (germà de La Salle, membre de l'equip d'OBINSO, Barcelona), Joan A. Ventosa i Aguilar (delegat i director de Càritas diocesana, Barcelona) i Oriol Xirinachs (director del Secretariat diocesà per als Marginats, Barcelona).

CORRESPONSALS D'AQUEST NÚMERO:

Joan A. Cedó (Tarragona), Climent Forner (Solsona), Pere Llabrés (Mallorca), Antoni Mirabet (Urgell), Jaume Montaña (Lleida), Joaquim Pla (Girona) i Joan Subirà (Barcelona).

Materials del CEP

DE LA REVISTA «QUADERNS DE PASTORAL»

58. Moment present de l'Església catalana (113 pp., 200'—)
59. Entre el desencant i l'esperança (103 pp., 150'— ptes.)
60. Taizé: una interpretació (61 pp., 150'— ptes.)
61. Damià Estela, testimoni d'excepció (81 pp., 150'— ptes.)
62. Assemblees a l'Església catalana (104 pp., 150'— ptes.)
64-65. Vida de fe i presència en el món (148 pp., 250'— ptes.)
66. Pregar amb el poble (108 pp., 200'— ptes.)
67. Mossèn Antoni Batlle (108 pp., 200'— ptes.)
69-70. Els Consells pastorals (146 pp., 300'— ptes.)
71. Cristians catalans al Tercer món (117 pp., 300'— ptes.)
72. Pastoral del bateig (80 pp., 250'— ptes.)
73-74. Qüestions sobre la parròquia (132 pp., 350'— ptes.)

FULLETONS PER A GRUPS, JORNADES, SESSIONS...

Cristians en el món. Recull de testimonis (50 pp.) (exhau.)
L'evangelització, urgència cristiana (20 pp., 50'— ptes.)
Els cristians i l'escola, per J. M. Vilaseca Marcet i J. M. Totosaus (65 pp., 100'— ptes.)
Pregar en un món secularitzat, per Joan Llopis (40 pp., 100'— ptes.)
Laics amb missió pastoral, per Fermí Casal, Casimir Martí i Ramon Prat (28 pp., 50'— ptes.)
Aparellament i matrimoni (26 pp., 50'— ptes.)
Acollir els divorciats a l'Església, per J. Huguet (22 pp. 50'—)
El moment present de l'Església Catalana (35 pp., 75'—)

APUNTS PER A LES CLASSES (multicopiats)

Introducció als llibres històrics de l'Antic Testament, per G. Camps, H. Raguer, R. de Sivatte i R. Vives (60 pp., 250'— ptes.)
Introducció al missatge dels profetes, per G. Camps, P. Franquesa, J. A. Miró i R. de Sivatte (75 pp., 250'— ptes.)
Introducció a la pregària dels salms, per Guiu Camps (42 pp., 200'— ptes.)
Pregar amb els salms, per Hilari Raguer (31 pp., 150'— ptes.)
Els llibres sapiencials, per G. Camps, S. Pié, H. Raguer i R. de Sivatte (36 pp., 150'— ptes.)
Introducció a l'evangeli de Marc, per Lluís Tuñí (60 pp., 250'— ptes.)
Fets dels apòstols, per Joan Vernet (50 pp., 250'— ptes.)
Els evangelis de la infància de Jesús, per Fermí Casal (44 pp., 200'— ptes.)
Jesús en el marc del seu temps, per Ignasi Ricart (40 pp., 200'— ptes.)
Pregària i psicologia, per Joan Llopis (25 pp., 100'— ptes.)
Itinerari sacramental, per Joan Llopis (40 pp., 150 ptes.)
Comunitat i ministeris per Joan Llopis (42 pp., 200'— ptes.)
Dosier de les Jornades de Pastoral Rural de la Selva del Camp, setembre 1978 (30 pp., 75'— ptes.)

Els podeu adquirir a: c/. Rivadeneyra, 6, 3.er

SUMARI

PÒRTIC

Entre Roma i Madrid 1

TESTIMONIS

El servei de la caritat, per Josep M. Totosaus 6
Càritas catalano-balear, per Ricard Cabré 9
Barcelona, per Pilar Malla 11
Girona, per Esteve Andreu 22
Lleida, per Rafael García Lasheras 25
Solsona, per Josep Garriga 29
Tarragona, per Ricard Cabré 35
Urgell 40
Vic, per Jaume Puig 42
Girona-Ciutat, per Pilar Gisbert 46
Sabadell, per Pilar Garbayo 49
Viatjants i passavolants, per Salvador Bardulet 57
Secretariat diocesà de la pastoral de la marginació, per Oriol Xirinachs 59
Atenció als delinqüents, per Adrià Trescents 63

QÜESTIONS

El servei de la caritat a l'Església, per Joan A. Ventosa 70
Creients i Església enmig dels marginats, per Gaietà Casacuberta 88
Dolors i goigs de les nostres Càritas, per R. Cabré 95

QUATRE VENTS

Girona: Alguna cosa comença a moure's, per Quim Pla 104
Des de la Terra Ferma, per Jaume Montaña 109
Crònica de Mallorca, per Pere Llabrés 113
Solsona: amb l'aigua fins al coll, per Climent Forner 119
Tarragona, per Joan Anton Cedó 121
Crònica d'Urgell, per Antoni Mirabet 124
Una mica d'humor, per Joan Subirà 126

350'— ptes.

QUADERNS DE PASTORAL. Publicació bimestral.
Director: Josep M. Totosaus.
Redacció i administració: Rivadeneyra núm. 6, 3.r - tel. 317 48 58 - Barcelona-2.
Preu de subscripció: 1.000'— ptes. l'any
Número solt: 350'— ptes.
Dipòsit legal: B. 25.506 - 1969.
Impressió: I. G. Santa Eulàlia - c. Sant Joan Bosco, s/n. - Santa Eulàlia de Ronçana. Empresa periodística: Joan Carrera Planas (núm. 458, tom 6, secció de persones naturals, foli 127. Inscripció 1).
Amb censura eclesiàstica.

DESEMBRE 1982